

BOZOVA

su ve tabiat parkı

Fizibilite Raporu

Aralık 2013

ÖNSÖZ-TEŞEKKÜR

Projede birçok kişinin katkısı var, en büyük endişemiz bu kişilerden birilerini unutmak... Bozova Köylere Hizmet Götürme Birliği'ndeki çalışanlar; başta Mahmut Bey olmak üzere, Veysel Bey, Mustafa Bey, Mehmet Bey ve Şahabettin'e özel teşekkürlerle... Bizim için zorluk olabilecek birçok durumu kolaylaştırdılar, yardımları çok kıymetliydi.

Sodes Birimi'nden Derya Hanım, Bozova kadınlarıyla aramızda köprü oldu, işleri hızlandırdı ve yapıcı eleştirileriyle çalışmamıza motivasyon sağladı, teşekkürümüz ve minnetimiz bakidir.

Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi çalışanları; Müslüm Bey ve Kazım Bey...

Misafirperverlikten öte gösterdikleri destek ve katkılarla abilik yaptılar; Bozova Su ve Tabiat Parkı'na olan sevgilerinden güzel şeyler kattık çalışmamıza, var olsunlar!

Anket çalışmalarını dolduran sevgili Bozovalılar, hiç yüz yüze gelmediklerimiz, *Bozova Su ve Tabiat Parkı* ziyaretçileri... Herkesin yorumları/önerileri çalışmanın bölümlerini şekillendirdi, çorbada tuzları var, hepsine ayrı ayrı teşekkürler...

Urfa'da kurumlarda görüştüklerimiz; GAP İdaresi, DSİ, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, Orman ve Su İşleri Bölge Müdürlüğü... Burada isimlerini sayamadıklarımızın hepsine tek tek teşekkür ederiz.

Atölye çalışmamızı yaptığımız *Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi*'ndaki Restaurant'ı bizim için hazırlattıran idareciler, yöneticiler ve hazırlayan/temizleyen sıcak kanlı, güzel Bozovalı iki kadına çok teşekkürler.

Raporumuz içerisinde çalışmalarını referans gösterdiklerimiz, raporumuzun içeriğini zenginleştiren araştırmacı/yazarlara çok teşekkürler... Her çalışma bir öncekilerin üzerinde yükseliyor...

Botanik Park'ın destekçisi ve isim babası Doğan Şahin'e,

Çalışmayı finansal açıdan destekleyerek yapılmasına vesile olan Karacadağ Kalkınma Ajansına ve Ajansın uzmanlarından Adem Bey ve Mustafa Bey'e,

Bozova'da 2000-2003 yılları arasında görev yapmış, *İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezini* kurmuş ve Bozova'ya ilgisini devam ettirerek çalışmaya katkıda bulunan Sayın İsmail Gültekin'e,

Ve bu çalışmayı başlatarak benzer projelerin de yapılmasının önünü açan, çalışmanın örnek teşkil etmesine vesile olan, değerli görüşleriyle çalışmamızı motive ederek destekleyen Bozova Kaymakamımız Sayın Recep Öztürk'e,

Çok Teşekkür Ederiz.

Zem Mimarlık & Düşlemekan.
Zemzem Taşgüzen.

PROJE EKİBİ

Zemzem Taşgüzen, Y. Mimar;

Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden 2007 yılında 'mimar', İTÜ Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı'ndan 2010 yılında 'y.mimar' ünvanlarıyla mezun oldu. 2002-2012 yılları arasında İstanbul'da ofis-alışveriş merkezi-residans projelerinin uygulama çizim-lerinin üretiminden mobilya tasarıma kadar çeşitli ölçeklerdeki projelerde farklı ofislerle çalıştı. 2012 yılında memleketi Urfa'ya gelerek kurucuları arasında olduğu 'düşhane' kent inisiyatifiyle çalışmalar yürütmeye başladı. (www.dushane.org) 2013 Mayıs'ında, 'Zem Mimarlık & düşlemekan' ismiyle kurduğu kendi ofisinde çalışmalarına devam etmekte, Mardin Artuklu Üniversitesi Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programı'nda Doktora çalışmasını ve düşhane ile kent araştırmalarını sürdürmektedir. Kent, Kentsel Tasarım, Mimarlık Tarihi, İç Mimarlık ve Mobilya Tasarımı çalışma ve ilgi alanlarındandır.

Hande Cedimoğlu, Mimar;

Saint Joseph Lisesi'ni bitirdi. Yeditepe Üniversitesi Mimarlık Bölümü'nden 2008 yılında mezun oldu. Tiyatro başta olmak üzere; dans, müzik, edebiyat, festival ve sergi gibi etkinliklere ev sahipliği yapan garajistanbul isimli mekanda gönüllü olarak çalışmaya başladı, gist dergisinin yazı işleri sorumluluğunu yaptı. Digital Fim Academy (İstanbul)'de 1 senelik eğitim aldı. Ortaklarından olduğu, 2009'da kurulan Pino Karavan'la endüstriyel tasarım ve üretim evrelerini hayata geçirmekte, Şanlıurfa'da, 'düşhane' kent inisiyatifiyle, kent ve kentliye dair çalışmalarını sürdürmektedir.

ElifSimge Fettahoğlu, Y. Mimar;

Yeditepe Üniversitesi'nden 2007 yılında 'Mimar', 2009 yılında Bilgi Üniversitesi Mimari Tasarım Y. Lisans programından 'Yüksek Mimar' ünvanlarıyla mezun oldu. Tez projesi olan Rumeli Feneri: Kıyıda Kalmak ile 2009 Rotterdam Bienali'ne 'Refuge Urbanism' kapsamında katkıda bulundu. İstanbul 1910-2010: Kent, Yapılı Çevre ve Mimarlık Kültürü sergisinde Küratör Yardımcılığı yapmasının akabinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi sıfatıyla çalışmakta, aynı zamanda İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Mimari Tasarım programında Doktora düzeyinde eğitimine devam etmekte bunun yanı sıra grafik tasarım, fotoğraf ve görselleştirme konularında özellikle kentlere ilişkin çalışmalarını devam ettirmektedir.

Enise Burcu Karaçizmeli, Peyzaj Y. Mimar;

Peyzaj mimarlığı eğitimini İTÜ'de tamamladı. Lisans eğitiminde 1 yıl Tokyo'da, 1 dönem Viyana Teknik Üniversitesi'nde okudu. 2007-10 yılları arasında editör olarak çalıştı. 2013 yılında ETH Zürih'te Peyzaj Mimarlığında İleri Araştırmalar master programını başarı derecesi ile bitirdi. ETH'da aynı programın asistanı olarak çalışırken peyzaj video ve modelleme üzerine çalıştı. 2008-2013 yılları arasında pek çok ulusal yarışmaya katıldı. Peyzaj mimarı olarak katıldığı ekiplerle birlikte aldığı ödüller arasında **Ödemiş Kent Merkezi ve Çevresi Yarışması** 1. Ödül; **Çeşme Sahili ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması** 3. Ödül; **Kadıköy Kurbağlıdere Vadisi Fikir Yarışması Projesi** eşdeğer ödül ve **LÖSEV Doğal Yaşam Merkezi** 5. mansiyon ödülleri yer alıyor. 2013 yılında yarışma başarıları ve yayın alanındaki katkılarından ötürü TMMOB Peyzaj Mimarları Odası tarafından Ulusal Başarı Ödülü'ne layık görüldü. Şu anda peyzaj mimarlığı pratiğini İstanbul'da sürdürüyor.

Serkan Kemeç, Dr. Şehir Bölge Plancı;

Gazi Üniversitesi Şehir Bölge Planlama mezunu olan Kemeç, ODTÜ Jeodezi ve Coğrafi Bilgi Teknolojileri Bölümü'nü 2011 yılında Doktor ünvanıyla tamamlamıştır. 2008-2009 yılları arasında Hollanda/Delft Üniversitesi'nde misafir araştırmacı olarak bulunmuş, 2002-2012 yılları arasında ise ODTÜ FBE JCBT araştırma görevliliği yürütmüştür. Halen Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Şehir Bölge Planlama Bölümü'nde Dr. Araştırma görevlisi olarak çalışmalarına devam etmektedir. Kemeç'in ulusal ve uluslararası birçok makalesi yayınlanmıştır.

ÖZET

Bozova, özel bir yer: Birçok bakımdan potansiyellerini görünür kılmaya yeni heves etmiş sessiz ve mütevazı bir ilçe. Oysa ki ciddi arkeolojik kazılara ev sahipliği yapmış, uluslararası kazı ekiplerini ağırlamış, sit alanlarının bazılarını ise Atatürk Baraj Gölü'nün derinliklerine yollamak durumunda kalmış. Suyun altı da suyun üstü kadar ilginç, meraklı ziyaretçileri bekliyor sanki. Bozova Merkez'e geldiğinizde uzaktan Fırat'la bakışıyorsunuz, o devasa 'yapay gölle' aynı zamanda... Ve ne kadar uzakta olursanız olun suyun her an rengini değiştirdiğini görüyorsunuz. Suyun rengi de yeşilin rengi gibi, değişken, anlatmaya hevesli Bozova'da... Baraj Gölü, nice hikayeleri saklıyor. Dünya, bu hikayeleri bir yarımada, **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'ndan dinliyor...

Gerek Bozova gerek **Bozova Su ve Tabiat Parkı**, en başından beri bulunmaktan keyif aldığımız bir yer oldu. Elinizdeki bu çalışma da, bu keyfin bir sonucudur ve 8 Bölüm'den oluşmaktadır. İlk Bölüm'de, Doğa ve Su Sporları'nın neler olduğu, Çalışma Alanı'mıza uygun doğa ve su sporları ve bu sporların nasıl yapıldığı, Doğa ve Su Sporları Merkezleri'nin içerikleri ve organizasyon yapısı işleniyor. Eski adı *İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi* olan rekreasyon alanı için, böyle bir ilk bölümün oluşturulması en baştan gerekçelendiriliyor. İkinci Bölüm, Bozova'yı anlatmakla başlıyor. Bozova'nın tarihi ve coğrafi yapısına, sosyo-ekonomik durumuna genel bir bakış atılırken; Fırat Nehri'nin ve Atatürk Barajı'nın ilçe için önemi vurgulanıyor. Atatürk Barajı'yla bir 'göle' kavuşan Bozova, aynı zamanda bir yarımada olan **Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın** kuruluşuna tanıklık ediyor. Coğrafi yapıyı kısmen 'yeniden' şekillendiren, sosyo-ekonomik durumu ve iklimi değiştiren bu **'koca göl'**ün ve **Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın**, Bozova için önemi ortaya koyuluyor.

Üçüncü Bölüm, **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nın mevcut durumunu belgelemek üzerine oluşuyor. Alandaki araştırmalar, gözlemler ışığında alanın haritaları çıkarılıyor. Rüzgarın yönü, alanın güneşlenme durumu, bakı noktaları, topografya ve toprak yapısı, yeşil potansiyeli, peyzaj durumu ve fonksiyon haritası diğer bölümler için veri oluşturacak olmaları açısından dikkatle hazırlanıyor. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nın içinde bulunduğu havzanın içme suyu kalitesi vurgulanıyor. Dördüncü Bölüm olan SWOT analizi, alanın potansiyellerinin, sorunlarının ortaya çıkmasını kolaylaştırırken, fırsatları değerlendirmek ve tehditlerin önüne geçmek için bize yol sunuyor.

Bir kentsel tasarım süreci, bölge yaşayanlarıyla karar verilecek **'katılımcı anlayışı'** içermek durumundadır. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nda çalışırken, çalıştığımız alana ilişkin yöre halkının fikirlerini almaya özen gösterdik. Bozova'da yaşayan herkesle iletişim kuramadık doğal olarak ama; röportajlar ve anketlerle ulaşılabildiğimiz kişilerin fikirlerini 5. Bölüm'de topladık. Önerilerimizin, düşlediğimiz **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nın Bozovalıların düşleriyle ne ölçüde benzeştiğini, farklılaştığını görebilmek adına iz sürmek gerekliydi. Çalışmanın bu bölümü, Bozova Su ve Tabiat Parkı'na gelen ziyaretçilerin ve Bozavalıların sesini duymamızı sağlarken, aynı zamanda İki Kaymakam'ın da düşüncelerini kamuoyuna duyuruyor. Alanda halen çalışmaya devam eden Kazım ve Müslüm Bey, yıllarını burada geçirmiş kişiler olarak dikkate değer bilgiler paylaşıyorlar. Alanın kuruluşuna ön ayak olan İlçe eski İl Özel İdare Müdürü Ömer Gül'ün ise heyecanı ilk günkü gibi, her ne kadar emekli olsa da... Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın her bölgesini bize karşı karşıya gezdirirken, biz de onunla birlikte 2000'li yıllara gidip, yüzen, kürek çeken, yarışan ve suyu kucaklayan insanlardan biri oluyoruz.

6. Bölüm’de **Kentsel Tasarım Öneri Proje**’mizi konuşmaya başlıyoruz. Önceki bölümlerin bilgisini alarak, yeni bir harita oluşturuyoruz. Alanda bulunan iyi durumdaki yapıların onarımını ve çevre düzenlemesini yapıp, koruyoruz. Atılması gereken, kötü durumda olan yapıları alandan çıkıyoruz. Beton platformları yer yer çim zemine yer yer de ahşap platformlara dönüştürüyoruz. İnsanların yerde, rahatça, bağdaş kurarak piknik yapmalarına imkan tanıyan esnek bir düzenleme yaparken; yerde oturmak istemeyenler için de ahşap mütevazi banklar tasarlıyoruz. Mevcutta bulunan kent mobilyalarını yeniden ele alıp, bütüncül tasarım yaklaşımıyla yeni kent mobilyaları üretiyoruz. Aydınlatmadan, çöp konteynırına ve gölgeliklere kadar her şey alandaki senaryoyla bütünleşiyor. Çam ağırlıklı peyzaj tasarımının değişmesi gerektiğini, biyoçeşitlilik açısından yeni ağaçlara ve bitkilere yer açılması gerektiğini vurguluyoruz. Farklı bitki türleri oraya gelecek canlılar için de yeni yaşam alanları yaratacak, bir yerdeki bitkiçeşitliliği arttırırsanız canlı çeşitliliği de buna paralel olarak artacaktır.

Alanda mevcutta bir Botanik Park var. Bu Park, alanımızın yeni ismi olan **Bozova Su ve Tabiat Parkı**’nı da güçlendiren bir etmen oluyor. Botanik Park’ın kaya, aromatik ve su bitkileri bahçeleriyle zenginleştirilmesi bu çalışmadaki önerimizdir. Uzun vadede yeni bahçelerle Botanik Park’a eklemlenmeler yapılabilmesi için projede genişleme (tampon) alanı bırakılmış; Botanik Park’ın alt kısmı olan kıyı bölgesinde sanatsal-kültürel etkinliklerin gelişmesi için sanatçıların atölye çalışmalarına/birimlerine yer verilmiştir. Sanat ve edebiyat inisiyatifleri burada yer alabilir, sergi, etkinlik düzenleyebilir, eğitimler verebilir hatta yaptıkları çalışmalardan gelir sağlayabilirler... Bu içerikle, öncelikle ilçedeki çocuk ve gençleri alana çekmeyi sonra da ilden yoğun genç katılımını **Bozova Su ve Tabiat Parkı**’nda görmeyi bekliyoruz. Uzun vadede ise, bu inisiyatif ve sanat platformları ulusal ve uluslararası bağlantılar kurarak başka inisiyatiflerle bir araya gelecek, ortak işler/etkinlikler gerçekleştirecekler...

Spor Alanı olarak vurgulanan bölge, başta ‘su sporları’ olmak üzere doğa ve su sporlarının eğitim ve etkinlik alanı olacak... **Bozova Su ve Tabiat Parkı**, motorsuz su sporları, özellikle göl olmanın avantajlarının kullanılacağı kano, kürek gibi sporlarla; dalış ve yüzme sporu için en tercih edilen yer haline gelecek. Trekking, bisiklet, parkur gibi doğa sporları ile desteklenmiş bu alanda çok ciddi düzenlemelere gitmedik. Mütevazi bir iskele, buranın **‘su sporları yeri’** olduğunu vurgularken, giyinme-duş birimleri, sporcu ve ziyaretçiler için depo alanları portatif birimlerde çözümleniyor, böylelikle geniş bir yeşil alan bize kalıyor... Yüzen havuz tekniği ve sürekli bulunacak can kurtaran birimiyle, ziyaretçilerin daha güvenilir bir alanda yüzmeleri ve spor yapmaları sağlanıyor. Spor Alanı’nda daha keyifli rotalar ve dinlenme alanları yaratabilmek adına zenginleştirilmiş peyzaj öğelerinin kullanılmasını önerirken, alanın manzaraya hakim noktalarında ise seyir terasları oluşturuyoruz.

Bozova Su ve Tabiat Parkı’nda, hafif çelik strüktür kıyı yolu önermekle birlikte, bu yol kimi zaman kıyıda doğal kaya zeminle birleşip kayboluyor, sonra başka bir noktadan tekrar su üstüne çıktığını görüyoruz ... Bu kıyı yolu, spor alanlarından başlayıp, konaklamanın olduğu koyda son buluyor. Konaklama Alanı’nın kendi içinde ayrı bir ‘kıyı yolu’ olmakla birlikte, bu yol alanın diğer bölümüyle birleşmiyor, böylece konaklama alanı diğer bölümden biraz daha ayrı tutulmuş oluyor. Alanın ‘burnu’nda ise; yüzen sahneyle etkinliklere, toplu bir araya gelişlerle Baraj Gölü’ne açılıyor. Spor yarışmalarında, kültürel ve sanatsal aktivitelerde, konserlerde hep oradayız, birçok insanla birlikte... Arkadaşlarımıza **‘Etkinlik Burnu’**nda buluşalım diyoruz. En çok kullandığımız cümlelerden biri ise şu oluyor: “Bozova Su ve Tabiat Parkı’ndaki etkinliğe geleceksin, değil mi?”

Çalışmanın belki de en önemli noktalarından biri, bizi alanın dinamikleriyle en çok yüzleştiren bölüm: Konaklama Sorunsalı’dır. İnsanların alanda konaklamasını sağlayıp aynı zamanda doğal kaynakları koruyacak teknikler geliştirmek, üzerinde ayrıntılı araştırdığımız, tartıştığımız problematik oluyor. Beton, alanın hiçbir yerinde önermediğimiz gibi, konaklama birimlerinde de önermiyor, minimum alanda maksimum konforu sağlayacak, **Bozova Su ve Tabiat Parkı** için özel üretilecek tasarım karavanlar yapıyoruz. Alanın, geçmiş yıllarda yurtdışından gelen karavancılar için cazip bir kamp alanı olma bilgisini de gözetince **‘Konaklama Alanı’** için seçtiğimiz bölgede; çadır, çekme karavan ve motokaravan kamp alanları düzenliyoruz. Ziyaretçilerin ‘her anı’ yaşamalarını sağlamayı amaçlıyoruz...

Bir çalışmayı kamuoyuna duyuran, projeyi birçok kişiye taşıyan adım, işin **tanıtım ve sunum** aşamasıdır. Fizibilite Çalışmamızı sonlandırırken, alana dair fikir egzersizleri yapıyoruz. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**’nın yarımada olma durumunu, renklerini, alanın diğer verilerini kullanarak ‘logo’ önerileri geliştiriyoruz. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**’nda üretilecek, satılacak Bozova ismiyle pekişecek **‘ürünleri’** düşünüyor, ilham alıyoruz: Bozova Fıstığı, Bozova pekmezi, Bozova Zeytini-Zeytinyağı, Bozovalı kadınların pamukla ürettikleri ev tekstilleri, yerel kıyafetler... Bütün bu üretimlerle Bozova zenginliklerini, yeni görünürlüğü ile duyurmuş, dışarı tanıtmış ve tescillemiş oluyor... **Bozova Su ve Tabiat Parkı**, alternatif etkinlikler ve önerilerle beslenmiş doğa ve su yaşantısıyla, kısaca yeni yüzüyle herkesi selamlıyor...

1. GENEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR

1.1. DOĞA VE SU SPORLARI NEDİR? ÇALIŞMA ALANINA UYGUN TEMEL FAALİYETLER NELERDİR?

1.1.1. DOĞA VE SU SPORLARI NEDİR?

Doğada ve doğal ortamda, bir malzeme yardımıyla veya malzemesiz olarak yapılan sporların tümüne **doğa sporları** denir.

Su Sporları, açık denizde, havuzda, nehir ve göllerde değişik amaçlarla yapılan sporlara verilen isimdir. Su sporları genelde ‘su üzerinde’ ve ‘su altında’ yapılanlar olmak üzere, iki ayrı grupta incelenirler.

Kaymakam İsmail Gültekin Su ve Doğa Sporları Merkezi’nin (diğer adıyla **Bozova Fırat Doğa ve Su Sporları Merkezi**) de içinde bulunduğu alan, Atatürk Barajı yapımından sonra oluşmuş bir yarımada. İnşaatına 1983 yılında başlanmış ve 1992 yılında tamamlanmış olan Atatürk Baraj Gölü’nde su tutulmaya 16 Haziran 1986 tarihinde başlanmıştır. Doğal gölün bulunmadığı GAP bölgesi, yapay göl olan baraj göllerinde yapılacak faaliyetler açısından önem taşımaktadır. Baraj gölleri, ulaşımdan balıkçılığa çeşitli faaliyetlerin gerçekleştiği yapılar, göl kenarları ise zaman içerisinde rekreasyon alanı olarak kullanım çeşitliliği kazanmıştır.

Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi olarak 2000’li yıllarda rekreasyon amaçlı oluşturulan alanda “su ve doğa sporları” olarak kürek, kano, yelken, dalış, yüzme gibi faaliyetler gerçekleştirilmiştir. Bölgenin fiziki-coğrafi ve sosyo-kültürel yapısı gözetilerek; doğa yürüyüşü,

kampçılık, mağara dalışı, yamaç paraşütü, paramotor, kanat, yelken kanat, motorlu deltakanat, at, kano, serbest dalış, doğa fotoğrafçılığı, dağ bisikleti, orienteering (yön bulma), yelken, rüzgar sörfü, uçurtma sörfü, su topu, regatta (motorsuz) ve benzeri aktiviteler bölgede yapılacak doğa ve su sporlarına örnek olarak gösterilebilir. **Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi**, bundan sonraki sayfalarda **Bozova Fırat Doğa ve Su Sporları Merkezi** ve/veya **‘Çalışma Alanı’** ismiyle yer alacaktır.

TREKKING

Trekking; doğada, bir noktadan diğer bir noktaya varmak amaçlı yapılan, genelde hafif tempolu sportif yürüyüşlerdir. Trekking her mevsimde yapılabilir; ancak hava ve ortam şartlarına, uzunluğuna ve zorluk derecesine göre gerekli hazırlıklar yapılmalıdır. Trekking parkurları birkaç saat sürebileceği gibi birkaç hafta hatta ay da sürebilir. (Kaynak: Wikipedia)

Başlangıçta doğasever insanların, doğal güzellikleri yaşamak ve doğada bulunmak amaçlı gerçekleştirdikleri kişisel veya arkadaş çevresi etkinlikleri olarak başlayan trekking, günümüzde “alternatif turizm” çatısı altında giderek ekonomik boyut kazanmış ve büyümüştür. Bugün trekking, genelde şehrin stresinden kurtulmak isteyenlerin, haftasonu günübirlik şehre yakın parkurlarda ya da yabancı ülkelerde 2-3 haftalık turlar şeklinde, profesyonel bir rehber eşliğinde gerçekleştirdikleri bir spor durumundadır. Trekking sporunun Urfa’ya en yakın ilçe olan Bozova’da, **Bozova Tabiat ve Su Parkı**’nda yapılacak en yaygın spor türleri arasında olacağı düşünülmektedir.

PARKOUR (PARKUR)

Parkour, bir noktadan başka bir noktaya insan vücudunun yeteneklerini en verimli şekilde kullanıp, sınırlarını da zorlayarak, hızlı ve etkili biçimde hareket etmesini hedefleyen bir beden eğitimi türü ve yaşam tarzıdır. Parkour’un belirli temel hareketleri vardır. Ve bu bir kaç tekniği her yerde uygulamak veya çalışmak mümkündür. Amaç engelleri aşmaktır, üzerinden, altından, arasından v.b. ama en önemli nokta akıcılıktır. (Kaynak: AcroRun.com) Her ne kadar Parkour, Şanlıurfa’da bilinen/yapılan spor faaliyetleri kapsamında olmasa da kente, il dışından ve yurtdışından gelen ziyaretçilerin yapmak isteyecekleri bir spor türüdür. ‘Yeni’ spor türlerinin yaygınlaştırılması açısından, parkur sporunun bu alanda yapılan sporlar kapsamına alınmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

DAĞ/DOĞA YÜRÜYÜŞÜ

Dağcılık, dağlarda yürüyüş ve kamp kurmanın yanısıra, teknik malzeme kullanarak tırmanış sporunu da kapsayan bir doğa sporudur. Dağ yürüyüşü-doğa yürüyüşü (hiking): Sabah başlayıp akşam bitirilen günü birlik dağ yürüyüşüdür. (Kaynak: spor.anadolu.edu.tr) 585.000m² olan **Çalışma Alanı**, çam ağaçlarının yoğun peyzaj oluşturduğu eğimli bir topografyaya sahiptir. Şanlıurfa'ya en yakın ilçe konumundaki Bozova, aynı zamanda suya da en yakın ilçe konumundadır. Bu nedenle, turla ya da bireysel doğa yürüyüşlerinin gerçekleştirileceği önemli bir rekreasyon alanı olma potansiyeline sahiptir. Doğa yürüyüşü güzergahları Ek 1.1'de belirtilmiştir.

MAĞARACILIK

Türkiye, mağaralar açısından dünyanın en zengin ülkelerinden birisi olmasına rağmen mağara araştırmalarına geç başlanmıştır. Mağara Bilimi (Speleoloji), sporla bilimin iç içe olduğu yegâne doğa sporudur. Bünyesinde yürüyüş, kampçılık ve ip inisi gibi birçok sportif alanı; ölçüm, haritalama gibi uzmanlık alanlarını; jeoloji, hidrojeoloji, biyoloji gibi bilim dallarını barındırır. (Kaynak: Egemak.org.tr)

Yapılan röportaj veincelemelerde, Çalışma Alanı da dahil olmak üzere Bozova Yaylak ilçesinde keşfedilmeyi bekleyen 300 adet mağaranın olduğu bilgisine ulaşılmıştır. (Kaynak: <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/39887.aspx>) Yaylak beldesinin Bozova Merkez'e bağlı **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'na mesafesi ise 17 km'dir. Mağaracılık rotası Yaylak'tan başlayıp **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nda sonlanabilir. Öncelikle bu mağaraların ortaya çıkarılması daha sonra da turizm acentalarının oluşturdukları gezi rotalarına dahil edilmesi sağlanmalıdır.

KAMPÇILIK

En temel unsuru doğaya saygı olan kampçılık, doğa sporlarının ayrılmaz bir parçasıdır. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**, Atatürk Barajı kıyısında, yeşilin içinde bir alan olarak, kampçılık yapmaya elverişlidir.

BİSİKLET

Eğlence, ulaşım ve yarışma amacıyla bisiklet sürmenin giderek yaygınlaşması bisiklet sporunu daha da geliştirmiştir. Bisiklet kısa yolculuklarda kullanışlı ve ekonomik bir araçtır. Bisikletle yapılan günlük geziler ve tatil turları da çok eğlencelidir. Birçok ülkede turlarla ilgili bilgi sağlayan ve toplu bisiklet gezileri düzenleyen bisiklet kulüpleri vardır. (Kaynak: Wikipedia) Şanlıurfa, bisiklet yolu ve kullanımı açısından kötü yol

yapılanmasına sahip kentlerden biridir. Araç kullanımının yoğun olduğu, trafik problemleri açısından her geçen yıl yeni zorluklarla karşılaşılacak kentte, kentli için bisiklet kullanımı açısından bu tür alanların çoğaltılması önemlidir. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nda oluşturulacak bisiklet yol güzergahlarının (ağının) bu ihtiyaca cevap vermesi ve aktif olarak kullanılması öngörülmektedir.

1.1.2. BOZOVA, SU VE SU SPORLARI

Bozova'da düz ovaların arasında dalgalı platolar yer almaktadır. Bozova'daki iki göl, iki çanak içerisinde kaynak sularının toplanmasından meydana gelmiştir. Bu göllerden birisine Büyük Göl diğere de Küçük Göl adı verilmiştir. İlçe topraklarını Fırat Irmağının kollarından Bitik Deresi ve Macunlu deresi sulamaktadır. (Kaynak: Bozova Belediyesi) Bozova, Halfeti ve Birecik ilçeleri ile birlikte Urfa'nın su konusunda şanslı ilçelerinden birisidir.

Ağustos 2011 tarihli aşağıdaki habere göre, Bozova'da suyun önemini zamanın Valisi Nuri Okutan şu sözlerle ifade etmiştir:

"...Halfeti ve Bozova ilçelerinde baraj yapımı sonrası oluşan göllerin, su sporları açısından büyük önem taşıdığını belirten Vali Nuri Okutan, iki ilçede valilik olarak kano, su kayağı, dalgıçlık, sualtı fotoğrafçılığı gibi faaliyetlerin yaygınlaştırılması için yoğun çalışma içinde olduklarını ifade etti. Su kaynaklarından faydalanarak şehrin tarihi dokularını ön plana çıkarmak istediğini dile getiren Vali Okutan, sözlerini şöyle sürdürdü: İleriki dönemlerde buralarda tatil köyleri, su sporları merkezleri oluşturmayı düşünüyoruz. Biz yapacağımız çalışmalarla Birecik, Halfeti ve Bozova ilçelerinin geçmişte olduğu gibi birer su kenti olarak anılmasını istiyoruz." Bu arada sporcular ise sıfırdan başladıkları bu spora 2 aydır devam ettiklerini ve hedeflerinin Türkiye ve yurt dışında başarılar elde etmek olduğunu söylediler." (kaynak: haberler.com)

Urfa Milletvekillerinden Abdulkarim Gök ise, 2012 yılında Bozova'ya ciddi anlamda yatırım yapılacağını, **4 Yılda 400 Proje** kapsamında Halfeti-Bozova yolunun turizm yol ağına alındığını ifade ederek, 'Halfeti-Bozova yolunun turizm yol ağına alınmasından dolayı Bozova'nın turizm alanında önemli değişimler meydana gelecek; Bozova'ya yapılacak projelerin içerisinde Bozova üst yapı çalışmaları, Bozova-Çatak çevresi su sporları tesislerinin yapım ihalesi 2012 yılında hayata geçirilecektir' şeklinde ifade etmiştir. (Kaynak: gökyüzühaberci.com)

Yukarıda farklı zamanlarda farklı yöneticiler tarafından yapılan açıklamalar Bozova'nın 'Su Sporları' konusunda atacağı adımların izlekleri olmaktadır.

Diğer yandan Atatürk Baraj Gölü, bir ‘içme suyu havzası’ olarak kentin içme suyu ihtiyacını sağlamaktadır. Bu nedenle önerilecek faaliyet ve programların ‘içme suyu’ olma durumunu gözetererek oluşturulması gerekmektedir. Su sporlarının, alanın bütünü içerisindeki kurgusu da yine bu durumu dikkate alarak çözümlenmelidir. Bu nedenle, **Çalışma Alanı** için önerilen su sporları faaliyetlerine moturlu taşıtlarla yapılan sporlar dahil edilmemiştir. Baraj Gölü’nün rüzgar etkisi ve ciddi dalgaların olmamasının getirdiği artıların kullanıldığı su sporları, çalışma alanımızın programı kapsamında düşünülmüş ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Şekil 1.1.2.1: ‘Yapay Göl’ cenneti Güneydoğu ulusal gazete haberi, Kaynak <http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/53847.asp> (sağda)

Şekil 1.1.2.2: 16 saat yüzdürülerek alana getirilen marina, Kaynak: Ömer Gül arşivi. (üstte)

YÜZME

Yüzme, dünyanın her yerinde yaygın olan zevk/ yarış sporudur ve insanoğlunun en eski sportif faaliyetlerinden biridir. Çalışma alanına ilk gelen ekipmanın, Baraj Gövdesi’nden yüzdürülerek gelen ‘marina’ olduğu bilinmektedir.

1999 yılında yüzme faaliyetlerinin ve su sporları yarışmalarının gerçekleştirilmeye başlandığı baraj gölünde, şu an güvenlik nedeniyle yüzme faaliyetlerine izin verilmemektedir. Diğer yandan alanda yarı olimpik bir yüzme havuzu da bulunmaktadır. 2006 tarihinde yapımı tamamlanan havuzun, açıldığı yıllarda yoğun olarak kullanıldığı bilinmektedir. Şimdilerde aktif olarak kullanılmayan yüzme havuzunun, su sporları faaliyetleri çerçevesinde yeniden aktif duruma geçmesi amaçlanmaktadır. Öncelikle havuz binasının fiziksel yapısının iyileştirilmesi, gerekli tadilat ve çevre düzenleme çalışmalarının yapılması gerekmektedir. Havuz kenarında yarı kapalı/gölgelik alanlar oluşturulmalıdır. Havuzun işletme ve organizasyon yapısı, havuz aktif duruma geçtikten sonra sürdürülebilirliği açısından en önemli etken olacaktır.

Gerek baraj gölünde gerekli düzenlemelerin (güvenlik tedbirlerinin alınması, sahil güvenlik ve cankurtaran hizmetinin verilmesi gibi yapısal birimlerin ve organizasyon yapısının oluşturulması) yapılması gerekse mevcuttaki havuzun fiziksel ve çevresel yapısının iyileştirilmesiyle birlikte yüzme sporunun, su sporları içerisinde en yaygın kullanılan faaliyetlerden biri olması beklenmektedir.

DALIŞ/SCUBA DALIŞ

Bilinmeyenin çekiciliği, doğayı tanıma ve karşı koyma isteği, ekonomik, ticari ve askeri nedenlerle insanoğlu sualtını keşfetme ihtiyacı hissetmiştir. Gerek nefes tutularak gerekse de Scuba ile yapılan dalışlarda kullanılan en temel malzeme maske, snorkel ve palettir. (Kaynak: lidosk. com) Alanın baktığı baraj gölünün yakınlarında 3 köyün sular altında kaldığı bilinmektedir. Bölgede yaptığımız röportajlar sonucunda, bu köylerin sular altında kalmadan önce herhangi bir yıkıma ya da değişikliğe uğramadıkları ve oldukları gibi terkedildiklerine dair bir bilgi oluşmuştur. Bilginin, profesyonel bir dalış ekibinin bölgede yapacağı inceleme sonucu teyid edilmesi, dalış yapılacak ve tehlike oluşturacak alanların tesbit edilmesi, dalış yapılacak rotalar açısından önemlidir. Bu nedenle Baraj gölünde inceleme çalışmaları, proje uygulama öncesi gerçekleştirilmesi gereken faaliyetlerinden birini oluşturmaktadır.

Dalış, serbest dalış ve scuba dalış şeklinde gerçekleştirilebilir.

KÜREK

Kürek sporu, sporcuların birbirleri ile rekabet ederek göl, nehir ve denizde kürekler vasıtası ile hareketin sağlandığı özel olarak üretilmiş tekneler ile gerçekleştirilen bir takım sporudur. Kürek, insan vücudunun sınırlarını zorlayan bir dayanıklılık sporu olup dünyanın en zor sporlarından biridir. Performans küreği, Dünyada ve Türkiye’de en çok uygulanan çeşittir. Bu branşta kullanılan tekneler ve kürekler oldukça sağlam ve hafif malzemelerden üretilir. Rekreasyon (sağlıklı yaşam) küreği ise, daha çok hobi ve eğlence amaçlı gerçekleştirilir. (Kaynak: Wikipedia) Olimpiyatlarda atletizmden sonra en çok seyircinin takip ettiği branş olan kürek, ülkemizde malzeme ve tesis yokluğu nedeniyle arzulanan yerde

Şekil 1.1.2.3: KHGB Su Sporları Eğitim Merkezi Yarı Olimpik Yüzme ve Çocuk Havuzu.

değildir. (Türkiye KKRF Başkanı Çetin Öztürk) Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni'nde yarışılan spor dallarından olan kürek için Atatürk Barajı'nın uygun koşulları sağladığı bilinmektedir.

YELKEN

Rüzgar gücünden yararlanılarak, hem hobi hem de spor olarak pek çok kişi tarafından yapılan bir su sporudur. Yelken yarışları ve uluslararası müsabakalar Uluslararası Yelken Federasyonu tarafından düzenlenmektedir. Türkiye'de yelkenin özerk örgütü Türkiye Yelken Federasyonudur. (Kaynak: Wikipedia) İlki, İki, 1995 tarihinde düzenlenen Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni, GAP'ın tanıtılması, Güneydoğu Anadolu bölgesinin turizme hazırlanması ve bölge insanının su sporları ile tanışması amaçlanmıştır. Yelken, kürek, yüzme ve sualtı sporları dallarında yapılan yarışmalara, federasyonlara bağlı sporcuların yanı sıra Adıyaman ve Şanlıurfa Valilikleri ile Harran Üniversitesi bünyesinde kurulan su sporları kulüplerine mensup sporcular ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden sporcular katılmıştır. (gap.gov.tr)

Şekil 1.1.2.4: 6. Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni (2000) gazete haberi
(<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/32235.asp#BODY>) ; Bozova Atatürk Baraj Gölü'nde çocuklar için yelken eğitimi, kaynak: Kültürün Gerçek Tanığı Güneydoğu Anadolu.

6. Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni'nde konuşma yapan Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nden Türkay Peker, bu etkinliklerle gençleri spora teşvik etmek amacını taşıdıklarını ve bunu başardıklarını, 200'ü bölgeden 18'i yabancı olmak üzere toplam 636 sporcunun bu şenliklere katıldığını belirterek, "Bölgede spor tesisleri kuruyoruz. Şenliğin bir diğer amacı da gençleri yetiştirerek, milli forma altında ülkemiz adına mücadele etmelerini sağlamaktır" dedi.

Belediye Başkanı Ahmet Bahçıvan ise suya hasret Şanlıurfa'da su sporu şenliği yapılmasının, bu bölge insanının hayali olduğunu ve bu hayallerinin gerçekleştiğini, her geçen daha fazla katılımlarla şenlikler yapıldığını söyledi. GAP İdaresi Başkan

Yardımcısı Kaya Yaşınok, su sporlarının bölgedeki gelişmelere katkı sağladığını, 1995'ten beri yapılan şenliklerin büyük bir katılımı ile gerçekleştirildiğini, bunun yanında sualtı kursları, kurtarma, gibi etkinlikler de düzenlendiğini anlattı. DSİ Genel Müdürü Doğan Altınbilek de Atatürk Barajı'nın refahın yanı sıra sportif faaliyetlerle de bölgeye dinamizm getirdiğini belirterek, Atatürk Barajı'nı heryıl 25 bin kişinin ziyaret ettiğini ve su sporları şöleni ve GAP'ın bölgeye karşı olan yargıların silinmesine katkı sağladığını bildirdi. GAP spor şölenlerinin bölgenin çok yönlü kalkınması açısından büyük önem taşıdığını ifade eden Altınbilek, bölgenin spor açısından kalkınmasına da katkıda bulunduğunu, ekonomik ve sosyal boyutların yanı sıra sosyal ve kültürel canlılık yaşanmasına katkı sağladığını sözlerine ekledi. (Kaynak: Ntvmsnbc arşivi)

2002 yılında ilk defa Ulusal düzeye düşen Atatürk Barajı Su Sporları Şöleni'nde, yelken, sualtı, cankurtarma, su kayağı, paletli yüzme ve kürek dallarında 600'ü ulusal olmak üzere 900'e yakın sporcunun katıldığı ve plaj voleybolu ve hentbolun şölende ilk defa yer aldığı bilinmektedir. (Kaynak: <http://arsiv.zaman.com.tr/2002/09/19/guneydogu/h3.htm>)

RÜZGAR SÖRFÜ

Yelkenli olan rüzgâr sörfü, sörf gibi büyük dalgaların kırıldığı özel kumsallar gerektirmez; bu nedenle de çok yaygın olarak yapılır. Rüzgâr yönü, akıntı, ağırlık kullanımı konularındaki kurallar yelken sporundaki gibidir. Rüzgâr sörfü sporu hem yelkenli hem de sörf sporlarının temel öğelerini birleştiren ve kayak, snowboard, su kayağı, wakeboard gibi diğer bazı sporların da atletik olarak belirli bazı öğelerini paylaşan bir spordur. (Kaynak:ruzgarsorfu.net)

Rüzgar sörfü yapabilmek için dalganın gerekmemesi, **Çalışma Alanı**nı rüzgar sörfünün yapılabileceği bir alan haline getirmektedir.

UÇURTMA SÖRFÜ

Uçurtma sörfü, uçurtmayla sağlanan rüzgar gücünün çekmesi ile board üzerinde yapılan spordur. **Çalışma Alanı**nda ilk defa yapılan, talep edilecek bir spor olma potansiyeli taşımaktadır.

SU TOPU

Su topu, 6 alan oyuncusu biri kaleci, kaleci dahil 7'si oyun icinde, yedeklerle beraber toplam 15 kişiden oluşan 2 takımla 2 yarı ve 4 periyot süresince en fazla 20x30 metre boyutundaki havuzda yüzerek ve topu kaleye sokmaya çalışarak suda oynanan bir takım oyunudur. (Kaynak: Wikipedia) Bu spor için bölgede mevcuttaki havuz düzenlenebilir ya da Baraj gölü kullanılabilir.

REGATTA

Regatta bir ya da bir dizi tekne yarışına verilen isimdir. Yarışlar, motorlu ya da motorsuz tekne yarışları olabilir. Anlam olarak genellikle yarışın yanısıra yarış öncesinde ya da sonrasında yapılan şenlikleri de kapsar. (Kaynak: Wikipedia) Regatta yarışları genellikle amatör yarışlardır. Bölge için motorsuz tekneler kullanılmalıdır.

KANO

Kano, düz tipli, tek bir pagayla yürüyen, hafif ve portatif teknedir. Bu tekneyle akıntılı ve durgun sularda yapılan spora da kano sporu denir. Kano, 1936 Berlin Olimpiyatlarından itibaren olimpik spor kategorisine dahil edilmiştir. (Kaynak: Wikipedia) Kayıkla ilgili sporların en eskisi olan kanonun geçmişi, tarih öncesi çağlara kadar inmektedir. Kano sporu, ülkemizde yeni gelişmekte olan spor dallarından biridir. Bu spor, 1980'li yılları sonlarında ülkemizde bulunan yabancılar tarafından rafting ile birlikte yapılmaya başlanmıştır. Ülkemizin doğa şartlarına ve turizm potansiyeline uygun bir spor dalı olarak kabul edilen kano, 1994'de Kürek Federasyonu'na bağlanmıştır. Atatürk Baraj gölünün durgun su olması bu alanı, ulusal kano yarışmalarına ve uluslararası olimpiyat yarışmalarına hazırlanan sporcuların yetiştirilmesi ve kano eğitimi almak isteyen amatörlerin de bu alanda eğitim alabilmeleri için uygun bir çalışma/eğitim/yarışma alanı haline getirmektedir.

1.2. DOĞA VE SU SPORLARI MERKEZİ: TANIM, KAPSAM, ORGANİZASYON YAPISI VE FONKSİYONLAR**1.2.1. DOĞA VE SU SPORLARI MERKEZİ**

Her kentsel mekanın gerek coğrafi, gerek sosyo-kültürel gerekse ekonomik özellikleri farklıdır. Bu nedenle alanda yapılması düşünülen işlevler (faaliyetler) ve kurulması planlanan işletme ve yapılar, alanın dinamiklerine göre yapılandırılmalıdır. Bu yapı oluşturulurken gerek ulusal, duruma göre uluslararası, yönetmelik ve hususlar dikkate alınarak alanın kendi özelliklerine göre belirlenecek bütüncül bir tasarım yaklaşımına gereksinim vardır. Öncelikle genel bir çerçeve çizebilmek adına yönetmeliklerle tanımlanmış “*su sporları turizmi, su altı ve su üstü sportif faaliyetler, deniz turizmi işletmeciliği*” gibi başlıkları açıklama gereği doğmaktadır.

Doğa ve Su Sporları Merkezi: Turizm Amaçlı Sportif Faaliyetler Yönetmeliği'ne göre (Sayı: 27855, 2011) Doğa ve Su Spor disiplinlerinin turizm faaliyeti olarak uygulanması sırasında, turizm amaçlı sportif faaliyette bulunacak turizm işletmelerine verilen genel isimdir. Merkez, sportif turizm faaliyetinin yapılmasına ilişkin uyulması, güvenli biçimde sürdürülebilmesi için gerekli önlemleri almak zorundadır.

Turizm amaçlı su altı ve su üstü sportif faaliyet: Gezi, spor ve eğlence amaçlı olarak su altı ve su üstünde gerekli ekipmana sahip deniz turizmi araçları ile denizde gerçekleştirilen faaliyetleri kapsamaktadır.

Turizm amaçlı sportif faaliyet: Herhangi bir spor disiplininin veya birden fazla spor disiplininin kurallarının tamamen veya kısmen uygulanması ile turiste yaptırılan, turistlerle birlikte yapılan veya turistler için organize edilen, rafting, paragliding, handgliding, su altı ve su üstü sporları (araca bağlı ya da bağımsız), binicilik, dağcılık, oto ve motokros, mağaracılık ve benzeri turizm faaliyetlerine konu, spor türleri ve turizm çeşitliliği olarak gelişecek diğer turizm amaçlı sportif faaliyetleri tanımlamaktadır. Sportif turizm faaliyetine konu sporun uygulanmasında, o sporun yapılması için oluşturulmuş ulusal spor federasyonları veya kuruluşlar, böyle bir federasyon ya da kuruluş yoksa uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenmiş spor kurallarına uyulur. Sportif turizm faaliyeti, Valiliklerin her yıl belirleyip ilan edeceği alanlar içinde yapılır.

Gerçek ve tüzel kişiler tarafından denizde gerçekleştirilecek turizm amaçlı su altı ve su üstü sportif faaliyetler için, deniz turizmi aracı işletmesi belgesi diğer faaliyet türleri için acenta belgesi alınması şarttır. Turizm Amaçlı Sportif Faaliyetler Yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde gerekli izinleri alan, Bakanlıktan işletme belgeli acenta, tesis ve deniz turizmi aracı işletmelerince yapılabilir.

Denizde su altı ve su üstü faaliyet alanları Valilikler tarafından, denizde gerçekleştirilecek turizm amaçlı su altı ve su üstü faaliyetler için aşağıdaki düzenlemeler yapılır:

- a) Müşterileri ile ilişkilerin yürütüldüğü, malzemelerin ve en az üç dilde uyarı levhasının bulunduğu sahildeki irtibat noktası konulması,
- b) Su üstü sporlarının yapılacağı emniyetli deniz alanı ile kıyısındaki istasyon arasında su üstü araçlarının güvenli giriş ve çıkışlarını sağlayan şamandıralarla markalanmış, yüzme alanlarından ayrılmış emniyetli deniz alanı belirlenmesi,
- c) İlan edilen dalışa açık sahalarda koordinatları ile sınırları belirlenmiş yapay resifler, batırılan uçak, helikopter, gemi gibi çeşitli araçlar, anfora, su altı parkları ve doğal yapısı ile kendiliğinden oluşmuş, Kurul tarafından belirlenmiş dalış alanı oluşturulması.

Su altı ve su üstü sportif faaliyetler, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu uyarınca belirlenmiş tarihi ve doğal sit alanlarında yapılamaz.

İşletmeler, deniz kirliliğine neden olmayacak biçimde faaliyet göstermek, bu amaçla gerekli tedbirleri almak, ayrıca doğal hayatı korumak konusunda ülkemizin taraf olduğu “Akdeniz fokları ve deniz kaplumbağaları (caretta caretta) gibi” nesli tükenmekte olan canlıların korunması ile ilgili uluslararası sözleşmelere uymak zorundadır. Bilindiği üzere, Dicle ve Fırat havzalarına endemik olan Fırat Yumuşak Kabuklu Kaplumbağası’nın (Rafetus euphraticus) Barajdan sonra üreme alanı değişmiş, bu nedenle baraj gölü kıyılarında türler için yapay üreme noktaları oluşturulma çalışmalarına başlanmıştır. Bu nedenle gölde gerçekleştirilecek çalışmaların başında ekoçeşitliliği arttıracak yöntemlerin araştırılması gelmeli; insan faaliyetlerinin gölde kirliliğe neden olmayacak şekilde düzenlemesi sağlanmalıdır.

1.2.1.1. MERKEZLERİN KAPSAM, NİTELİK VE YATIRIM MODELLERİ

Bir Doğa ve Su Sporları Merkezinde, sağlanması gereken fiziki şartlar, işletmecilik, yönetim ve organizasyon yapısı, ilgili yönetmelik ve esaslarla düzenleme altına alınmıştır.

Turizm Yatırım ve İşletmeleri Nitelikleri Yönetmeliği’ne göre (14/10/1993 No: 21728), turizm yatırım ve işletmelerinin geliştirilmesi, günün şartlarına uygun hale getirilmesi ve belgeli turizm yatırım ve işletmelerinin asgari niteliklerini belirleyerek bu işletmeler arasında standart eşitliğinin sağlanması için geliştirilmiş şartlardır. Tesisler; yapı ve dekorasyon olarak, yöre, çevre ve doğa ile uyumlu, pazarlama ve işletmenin gereklerini sağlayabilecek şekilde yönetmelikte öngörülen fonksiyonlara uygun mekanlarda gerçekleştirilmelidir.

Bahçesi olan tesislerde, bahçeler özenle ve çevrenin doğal yapısıyla uyumlu olarak düzenlenmeli, yeterince aydınlatılmalı ve sürekli bakımları sağlanmalıdır. Yatırım ve işletme dönemlerinde, çevre ve doğanın kirlenmemesine özen gösterilmelidir.

Turizm tesislerinde; konaklama, yeme-içme, eğlence, idare v.b. bölümler ve aralarındaki ilişkiler, tesisin tür ve sınıfının gereği olan işletme özelliği gözönüne alınarak düzenlenmelidir. Tüm hacimlerde tefriş ve donatım elemanlarının düzenleniş biçimi, teknik normlara uygun şekilde boyutlandırılmalıdır.

İşletmenin teknik mahallerinde, yangına karşı gerekli güvenlik önlemleri alınmalı ve yangın sırasında tahliyeyi kolaylaştıracı imkanlar sağlanmalıdır. Bu yerlerde çalışan personel için gerekli özel giyim ve techizat temin edilmelidir. Tesislerin bünyesindeki her türlü tesisatın periyodik bakımları yetkili kişi ve firmalara yaptırılmalı, buna ilişkin belgeler işletmede hazır bulundurulmalıdır. Tesiste kullanılan her türlü sıvı, katı ve gaz yakıt tesisatı ve depoları servis girişlerinde teknik şartlara uygun olarak yapılmalı ve ehliyetli personel tarafından kontrol edilmelidir. Gerekli ikaz ve alarm düzenlemeleri oluşturulmalıdır. Tesislerde, müşterilerin ve tesisin güvenliği için gerekli tedbirler alınmalıdır. Dış ve çevre aydınlatmaları, müşterileri rahatsız etmeyecek ve doğal yaşamın etkilenmesini önleyecek şekilde düzenlenmelidir.

Tesisin atık suyu, sızdırmaz bir kanalizasyon şebekesiyle şehir kanalizasyonuna veya Çevre Bakanlığı İl Çevre Müdürlüğü’nün uygun görüşü doğrultusunda arıtma sistemine veya fosseptik sistemine bağlanmalıdır. Atık sular, ilgili yönetmeliklerde belirtilen parametre ve standartlara uygun olarak arıtılmadan hiçbir şekilde açığa, akarsulara veya denize akıtılmamalıdır.

Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliği dikkate alınarak Belediye sınırları içerisinde bulunan tesisler, çöplerin Belediyece toplanmasına kadar geçecek süre içinde bunların koku, haşarat ve pislik yapmayacak şekilde muhafazası için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür. Belediye sınırları dışında yer alan tesislerde çöplerin koku, pislik ve haşarat yapmayacak biçimde muhafazası ve sağlıklı yöntemlerle yok edilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Katı atıkların toplandığı ve ilaçlama ve temizleme kolaylığı olan kapların bulundurulması ve geri dönüşümü olan atıkların ayrı toplanması gerekmektedir.

Turizm işletmelerinde görevli personelin hizmet standardını yükseltmek amacı ile işbaşı eğitimi için gerekli önlemler, mesleki teşekküller işveren tarafından alınmalı ve uygulanmalıdır. Turizm tesislerinde, yalnız müşteriler

tarafından görülen ve kullanılan kısımlar değil, tesisin tümünün temizliği, günlük temizlikler dışında haftalık köklü temizliklerle sağlanmalıdır.

Doğa ve Su Sporları Merkezleri'nde alanın yapısına ve düşünülen işletme senaryosuna uygun kamping alanı gibi destekleyici fonksiyonlar düzenlenebilir.

Kamping Alanı: Kampingler; karayolları güzergahları ve yakın çevrelerinde kent girişlerinde deniz, göl gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle turistlerin kendi imkanlarıyla geceleme, yeme, içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları, en az 30 ünitelik tesislerdir. Kamping alanı, kamping iç ve dış güvenliklerinin sağlanabileceği biçimde çevre özelliklerine göre çit, duvar, yeşillik v.b. ile çevreden tecrit edilir. Kamping alanı drene edilerek ağaçlandırılır. Boş alanlar çimlendirilir. Geceleme birimlerinin uzağında gerekli spor ve eğlence alanı ve tesisler düzenlenir. Kamping içinde araç yolları, arazi ve iklim şartlarına uygun toz kaldırmayacak şekilde düzenlenir. Girişte otopark, resepsiyon, danışma, emanet, P.T.T. hizmetlerinin yapıldığı tesisler ile bekçi yatak odaları ve personel tesisleri bulunur. Kamp sahası içerisinde kampçı ünitesinin % 20'sini geçmemek üzere bungalov ünitesi yapılabilir. Bungalov üniteleri en fazla üç yatak kapasiteli düzenlenir, bungalov ünitelerinde mutfak düzenlenemez. Ayrıca kamp sahası içerisinde, kuruluş yerine uygun çeşitli spor sahaları düzenlenir.

Otokaravanlar: Asıl fonksiyonları müşterilerin karayollarında seyahat ve geceleme ihtiyaçlarını sağlamak olan, bu hizmetin yanında yeme-içme için yardımcı ve tamamlayıcı üniteleri de bünyesinde bulunduran en az (2) yatak kapasiteli araçlardan oluşan gezici konaklama tesisleridir.

Yüzer tesisler: Türk karasularında veya limanlarında turizm amaçlı olarak konaklama ve/veya yeme-içme hizmeti verebilecek nitelikteki kendiliğinden hareket etme kabiliyetine sahip, geçerli denize elverişlilik belgesi olan veya bir römorkör vasıtasıyla çekilen deniz araçlarıdır.

Yüzme Havuzları: Girişte idare ünitesi, otopark, emanet hizmetleri ve personel için tuvalet ve soyunma yerleri, b) Büfe veya büfe hizmetini de kapsayan bar (belgeli bir tesis bünyesindeki havuzlarda bu şart aranmaz), c) Yeterli sayıda soyunma kabini ve dolap, d) Kadın ve erkek için yeterli sayıda ayrı duşlar ve tuvaletler, e) Havuz giriş yerlerinde ayak yıkama havuzcukları, f) Havuzun çevresinde taşma oluğu veya aynı fonksiyonu yapan benzer sistem, g) Havuzun değişik derinliklerde yapılması halinde, derinliğin tedrici azaltmalarla sağlanması, h) Havuzun zemin ve duvarlarında, su berraklığını arttırıcı, görünüm sağlayıcı ve kolay temizlenebilir malzeme ile yapılmış kaplama, ı) Havuz suyunun devamlı temizliğini sağlayan

filtrasyon ve klorlama tesisi, j) Havuz çevresi ile güneşlenme alanlarında kaymayı önleyici zemin kaplaması ve düzenlemesi, k) Tesis bünyesinde bulunmaması halinde revir, l) Havuz suyunun boşalttığı ağızlarda güvenlik tedbirlerinin alındığı tesisat, m) Havuz içinde ve çevresinde, yapısal köşelerin ovalleştirilmesi ve emniyet basamaklarının yapılması, derinliğin değiştiği her kademede ölçü belirtilmesi, n) 1 inci sınıf tatil köyü ve 5 yıldızlı otellerin havuzlarında bedensel engelliler için gerekli düzenlemeler yapılması, gereklidir.

Havuz suyunun devamlı temizliğini sağlayıcı mekanik ve kimyasal tedbirler alınır. b) Havuz giriş yerlerinde bulunan ayak yıkama havuzcuklarının temiz ve amaca uygun hizmet görmesi sağlanır. c) Havuzda düzeni ve can güvenliğini sağlayıcı bir görevli bulundurulur. d) Yeterli iç ve çevre aydınlatması olmayan havuzlara geceleri girilmez ve çevresi güvenlik altına alınır. e) Kapalı havuzlarda ısıtma ve havalandırma sisteminin yapılması zorunludur.

Günübirlik Tesisler: Tarihi ve doğal güzelliği olan yerler ile yayla ve kırsal kesimlerin turizm potansiyeli yüksek olan yörelerinde; yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor imkanlarından birkaçını günübirlik olarak sağlayan, konaklama yapılmayan tesislerdir.

Günübirlik tesisler aşağıdaki nitelikleri taşır:

a) Giriş tesisleri, büfe ve telefon kabini, b) Lokanta veya kafeterya, c) Yüzme havuzu veya spor, eğlence, oyun imkanı sağlayan açık düzenlemeler, d) Bedensel engelliler için gerekli düzenlemeler, e) Tesisin çit, duvar, yeşillik v.b. malzeme ile çevreden tecriti, f) Tesis alanının drene edilerek ağaçlandırılması, boş alanların çimlendirilmesi.

Doğa ve Su Sporları Merkezleri, bir tür rekreasyon alanlarıdır. Bazı durumlarda 'mesire alanı' olma özelliği de taşımaktadır. Bu nedenle 'Doğa ve Su Sporları Merkezi' başlığını açarken rekreasyon, mesire alanı ve tabiat parkına dair tanım ve kapsamlara bakmak çalışma açısından önemli olacaktır.

1.2.2. MESİRE ALANI

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre; 'Mesire', Arapça bir kelime olup, gezinti yeri, gezilecek yer anlamına gelmektedir. Mesire Alanı'nın yönetmeliklere göre (Mesire Yerleri Yönetmeliği, 2013) tipleri aşağıdaki gibidir:

A tipi mesire yeri: Toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, günübirlik kullanım imkânı yanında gecelemeğe de imkân sağlayan, çadır, karavan, motor-karavan ve kır evi, kır lokantası, kır kahvesi gibi çok katlı olmayan, doğa ile uyumlu yapı ve tesisler ile yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kameriye ile diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini ifade etmektedir.

B tipi mesire yeri: Toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla yerleşim merkezlerinin çevresinde veya rekreasyonel kaynak değerlerine ve yüksek ziyaretçi potansiyeline sahip, sadece günübirlik kullanım imkânı sağlayan kır lokantası, kır kahvesi, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, piknik üniteleri, kameriye gibi diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini ifade etmektedir.

C tipi mesire yeri: Toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla kaynak değeri ve ziyaretçi potansiyeli orta ve düşük yoğunlukta olan, günübirlik mahalli ihtiyaçları karşılamak maksadıyla, piknik üniteleri, yöresel ürünler sergi ve satış yeri, kameriye, ve diğer rekreasyonel yapı ve tesisleri ihtiva eden mesire yerlerini ifade etmektedir.

Şekil 1.2.2.1: Yakacık Mesire Alanı (Ankara),
kaynak: yerelnet.org.tr.
(solda)
Çınartepe Mesire Alanı (İzmir),
kaynak: konak.bel.tr (sağda)

1.2.3. REKREASYON ALANLARI

Rekreasyon yenilenme, yeniden canlanma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince "Rekreatio" kelimesinden gelmektedir. Rekreasyon bireylerin iş yaşamı dışında özgür iradeleriyle kendilerini geliştirmek ve yenilemek amacıyla gönüllü olarak katıldıkları aktivitelerdir. Çağdaş toplumların temel öğelerinden birini çalışma hayatı oluşturmaktadır. İnsanlar çalışarak daha çok serbest zamana sahip olmak isterler. Serbest zamana sahip olan bireyin bu süreci, yaşam kalitesini artırıcı bir şekilde kullanması önemlidir. Birey, bu amaç doğrultusunda tercihini yaparken doğru aktiviteler, uğraşlar ve hobiler seçmeğe çalışır. Hedef, bireyin fiziksel, zihinsel, ruhsal ve sosyal anlamda gelişimidir. Günümüz toplumlarında "Rekreasyon" kavramı büyük önem kazanmaktadır. Bu gelişimin başlıca nedenleri; bireylerin yaşam kalitesindeki artış beklentileri, toplumdaki sosyo-kültürel değişim, sağlıklı olma konusunda bilinçlenme ve medyanın ilgisi olarak sayılabilir. (Kaynak: skb.org.tr)

Rekreasyon aktivitelerine katılım nedenleri bireylere göre farklılık göstermektedir. Bunlar:

- Fiziksel gelişim,
- Yenilik arayışı / değişik deneyimler edinme,
- Kendini sinama,
- Kendini geliştirme,
- Yaratıcı olma,
- Sosyalleşme ihtiyacı
- Dinlenme/rahatlama ihtiyacı,
- Yarışma güdüsünü tatmin

olaraksıralanabilir ve rekreasyon programlarının oluşturulma aşamasında temel unsurlar olarak hedef alınmalıdır.

1.2.3.1.Rekreasyonun Sınıflandırılması

Rekreasyon; kamu, ticari, özel, gönüllü, terapi, okul, silahlı kuvvetler ve işyeri rekreasyonu şeklinde bir sınıflandırmaya tabii tutulmaktadır.

Kamu Rekreasyonu: Kamu rekreasyon programlarının temel felsefesi her türlü yerleşim biriminde yaşayan vatandaşların serbest zamanlarını bireysel ve gruplar halinde verimli bir şekilde kullanmaları ve kendilerini çok yönlü olarak geliştirmeleridir. Kamu rekreasyon hizmetleri; devletin, il özel idarelerinin ve yerel yönetimlerin rekreasyon hizmetleri olmak üzere üç ana grupta toplanabilmektedir. Çok yönlü olan bu hizmetler; planlama, arsa ve alan temini, yatırımlar, rekreasyona ayrılan arazi ve tesislerin inşası ve bakımı gibi görevleri içermektedir.

Yerel Yönetimlerde Rekreasyon: Yerel yönetimlerin temel görevlerinden biri vatandaşlarının fiziksel gelişim, dinlenme, yaratıcılıklarını geliştirme ve sosyalleşme gibi ihtiyaçlarını karşılamak üzere rekreasyon program ve hizmetleri sunmak olmalıdır. Yerel yönetimler farklı hedef kitlelerine göre farklı programlar arayışı içinde olmalıdırlar. Bu programlar değişen sosyo-ekonomik koşullar, beklentiler ve yeni trendler ile birlikte değişim göstermektedir. Yerel yönetimler bu değişimleri dikkate almalıdırlar.

Yerel yönetimlerin rekreasyon aktivitelerine katılacak hedef kitlelerini aşağıdaki şekilde tanımlamak mümkündür:

- Spontane karar verenler / geçerken uğrayanlar,
- Kurs ve derslere katılanlar,
- Çeşitli organizasyonlara ait guruplar,
- Yarışma gurupları,
- Özel etkinliklere katılanlar,

Yukarıda adı geçen hedef gurupların katılacağı serbest zaman program ve hizmetlerini zenginleştirmek ve çeşitlendirmek önemlidir. Bu aktivite gurupları şöyle sıralanabilir:

SPORLAR YARIŞMALAR TURNUVALAR	Futbola Başlangıç Kursları	Gençler için Spor Okulları	Futbol Kültürü Kulübü	Baba/Oğul Masa Tenisi Turnuvası	Kadınlar için Egzersiz Programları	Halk Koşuları
AÇIK HAVA REKREASYONU	Hedef Bulma Kursları & Yarışmaları	Her yaş için mini kros yarışmaları	Bahçecilik Kulübü	Piknikler	Doğa Yürüyüşleri	Kano Beceri Kursu
HOBİLER	Bir Hobi Nasıl Öğrenilir	Kuş & Doğa Gözlemciliği	Eski Kent Fotoğrafları Kulübü	Balık Tutma Yarışı	El Sanatlarını Geliştirme Kursları	Güzel Sanatlar Kursları
SOSYAL REKREASYON	Halk Oyunları Grubu	Kültür & Tarih Gezileri	Briç, Satranç & Tavla	Müzik Kursları	Tiyatro ve Sanat Faaliyetleri	Söyleşiler
GÖNÜLLÜ HİZMETLER	Çocuk Eğitim Kursları	Tutukevi Çocuklarına Hizmet Programları	Kimsesiz Çocuklar için Spor Programları	Hastane Gönüllü Programı	Huzurevi Sakinlerine Egzersiz Programı	Engelliler için Spor Programı

- **Spor ve yarışmalar:** Spor beceri kursları, spor turnuvaları, spor okulları.
- **Doğa aktiviteleri:** Dağcılık, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşleri, dağ bisikleti, hedef bulma yarışması (orienteering), rafting.
- **Kişisel gelişim aktiviteleri:** Stres yönetimi, ev ekonomisi, sağlıklı beslenme, bilgisayar eğitimi kursları.
- **Hobiler:** Balık tutma yarışı, fotoğrafçılık.
- **Güzel sanatlar etkinlikleri:** Resim-heykel ve el sanatlarını geliştirme kursları.
- **Fiziksel uygunluk (fitness) aktiviteleri:** Kondisyon yüzmesi, duvar tırmanışı, halk koşuları.
- **Seyahat ve turizm:** Kültür ve tarih gezileri, müze ziyaretleri.
- **Gönüllü hizmet programları:** Kimsesiz çocuklar, yaşlılar ve çocuk tutuk evleri programları.

1.2.3.2.Yeni Yaklaşımlar

Yerel yönetimlerde karar vericiler toplumun ihtiyaçlarındaki öncelikler, eğlence anlayışındaki değişim, küreselleşmenin etkileri ve popüler kültürün yansımaları sonucu ortaya çıkan sonuçları dikkatli bir şekilde değerlendirmelidirler. Rekreasyon programlarının bu değişen talep ve beklentilere yanıt araması özellikler çocuk ve gençlerimizin serbest zaman aktivitelerine katılımını teşvik açısından önemlidir. Bu hizmetleri onlara götürecek yönetici ve liderlerin uzmanlar arasından seçilmesi ve aşağıda belirtilen yeni trend ve yaklaşımlara öncülük etmeleri önemlidir.

- Yeni ve gelişen spor dallarında hakemlik kursları,
- Duvar tırmanışı sertifika kursu,
- Doğa sporları eğitimi kursları sertifikası (rafting, dağ bisikleti vb.)
- Gençler için kariyer geliştirme kursları,
- Anne ve babaları bilinçlendirme kursları,
- Halk kütüphanesi programları (söyleşi, panel ve beceri öğretimi)

1.2.3.3. Finans Kaynakları

Yerel yönetimler rekreasyon hizmetlerini finanse edebilmek için ellerindeki mevcut açık ve kapalı tesislerde sundukları program ve hizmetler ile gelir sağlayabilmektedirler. Öncelikle stadyumlar ve çevresi, spor salonları ve

çevresi, marinalar, parklar, yüzme havuzları, su sporları merkezleri, golf tesisleri, tenis sahaları, sahil bantları ve plajlar rekreasyon hizmetleri için büyük gelir potansiyeli oluşturmaktadır. Bu tesislerin profesyonel kişilerce yönetilmesi ve işletilmesi büyük önem arz etmektedir. Bir diğer finansman kaynağı olan kamp programları da önemli gelir imkanları yaratabilmektedir. Düşük katılım aidatları ve sponsorlar kanalı ile günlük, haftalık veya sezonluk kamplar düzenlenebilir. çocuklar için spor kampları, gençler için gelişim kampları, farklı hedef kitleler için doğa ve su sporları kampları örnek olarak gösterilebilir. Ek finansman olanakları arasında botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, özel (tema) parklar, gösteriler, sergiler ve eğlence organizasyonları için alınan giriş ücretleri ve/veya aidatları, yerel yönetimlere ait rekreasyon alanlarından elde edilen kira gelirleri, rekreasyon ürün satışları ve stand kullanım ücretleri sayılabilir.

Rekreasyon endüstrisi, dünyada olduğu gibi, Türkiyede de gelişmektedir. Gelecek, çok sayıda yeni rekreasyon ortamları ve daha gelişmiş programları bize sunacaktır. Bu bağlamda yerel yönetimler bu süreci dikkate alarak tesislerin yenilenmesi, insan kaynaklarının daha verimli kullanılması ve günün ihtiyaçlarına yönelik rekreasyon organizasyon ve hizmetlerine önem vererek; kentlerinde yaşayan çocuk, genç, yaşlı ve engelli vatandaşlarına çağın ihtiyaçlarına uygun hizmetleri sunacakları bir örgütlenme modeli üzerinde çalışmalarını yoğunlaştırmalıdır.

Şekil 1.2.3.1: Çınarlı Rekreasyon Alanı, kaynak: konak.bel.tr.

Şekil 1.2.3.1: Vialand Rekreasyon Alanı, kaynak: rekreasyonhaber.com.

1.2.4. TABİAT PARKI

Tabiat Parkı, bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade etmektedir.

Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Tabiat Parkları Gelişme Planı Teknik İzahnamesi, Milli Parklar Yönetmeliğinin uygulanmasına açıklık getiren, Yönetmelikte yer almayan hususları ihtiva eden Bakanlık emrini ifade etmektedir. Bu İzahname'de; Tabiat Parklarına yönelik Gelişme Planları hazırlanmasında, Tabiat Parkının koruma ve kullanım hedefleri, koruma ve kullanım kriterleri, koruma ve kullanıma ilişkin genel politika ve ilkeler ile uyumlu olarak sahanın kaynak değerleri ve özellikleri göz önünde bulundurulur.

Gelişme Planı; Tabiat Parkı'nın sahip olduğu kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve devamlılığının sağlanması için teknik, idari, sosyal ve ekonomik seçeneklerin belirlendiği, birbiri ile zaman ve yer ölçeğinde ilişkilendirildiği bütüncül, ekosistem yaklaşımli bir plandır.

Gelişim Planları korunan alanların gelişimi için gerekli bir araçtır, asla amaç değildir. Bu anlamıyla gelişme planları alanla ilgili grupların ihtiyaçları ile doğa koruma gerekliliklerinin uyumlu hale getirildiği belgeler olarak kabul edilmelidir. Gelişim Planları, katılımcı bir yaklaşımla her bir korunan alanın farklı özelliklerini göz önünde bulundurarak insanoğlunun doğayla imzalayacağı bir mukaveledir ve koruma-kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilir bir doğa gelişiminin adıdır. Uygulanabilir olması için ekosistem yaklaşımını iyi bilen, tamamen bu ilişkileri iyi gözlemleyen ve bu denklemi iyi analiz eden kişiler tarafından yapılır ve uygulanırsa etkili ve sahiplenilebilir olacaktır.

Korunan alanların temel olarak dokuz amacı bulunmaktadır:

- bilimsel araştırma,
- yabanıl bölgelerin korunması,
- türlerin, ekosistemin ve genetik çeşitliliğin korunması,
- çevresel hizmetlerin devamlılığının sağlanması,
- doğal ve kültürel değerlerin korunması,
- turizm ve rekreasyon,
- doğa eğitimi, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı
- kültürel geleneksel ve folklorik özelliklerin devamlılığının sağlanması,

Tabiat Parkı İlkeleri:

1. Koruma ve Gelişme Planı, alanın ana kaynak değerlerini koruma amacıyla hazırlanır.
2. Kaynak değerleri ile koruma ve kullanma esaslarının belirlen-mesinde, bilimsel ve teknik araştırmalara en geniş ölçüde yer verilir.
3. Kaynakların tabii karakterinin mutlak korunması ve devamlılığı sağlanır. Bu amaçla korunması gereken kaynak değerlerin bulunduğu alanlarda uygun bölgeleme çalışması yapılır.
4. Tabii kaynakların işletilmesi yasaktır.
5. Doğal denge ve peyzaj bütünlüğünü bozacak ve doğal çevrenin bakir karakteri ile bağdaşmayacak hiç bir faaliyete izin verilemez. Bu faaliyetlerle ilgili tesisler teklif edilemez.
6. Bu yerler; sadece koruma, yönetim, araştırma, ziyaretçi tanıtım tesis ve hizmetleri ile donatılır.
7. Doğal ve kültürel kaynaklara, kaynak değerini bozmayacak, ancak tamamlayıcı ve restorasyon amaçlı müdahalelerde bulunulabilir.
8. Mutlak koruma zonlarında, doğal kaynaklar insan etkisi olmaksızın doğal haline bırakılır.
9. Ana kaynak değerleri ile ilgili koruma hedefleri belirlenir. Koruma hedefleri, gelecekte sahanın ulaşılması istenen durumu yansıtacak şekilde tanımlanır.
10. Mutlak suretle korunması gereken bir unsurun devamlılığı açısından, Tabiat Parkı dışında ya da coğrafi olarak uzak bir konumda olsa bile, hidrolojik, ekolojik ilişki/etkileşim içerisinde olduğu bütünleyici unsur ile bu unsurların korunmasına yönelik önlemler de tanımlanır. Söz konusu kaynağın korunması gerekliliğinin raporlanması halinde detaylı bir çalışma ayrıca yapılabilir.
11. Tabiat Parkı sınırları; alanın kaynaklarını ve çevresini belirleyen doğal sınırlardır. Ancak, Tabiat Parkı sınırlarının doğal hatlara oturmadığı yerlerde, Gelişme Planında yapılacak biyolojik ve ekolojik değerlendirme, doğal sınırlar dikkate alınarak yapılır.
12. Tabiat Parkı sınırları içinde genel peyzajda göze çarpan bozulmaları gidermek üzere; yörenin arazi yapısı, bitki örtüsü ve peyzaj özelliklerinin doğrallığı dikkate alınarak o yöre için yabancı olmayan türler kullanılmak

sureti ile peyzaj restorasyonu esasları belirtilir.

13. Yöre halkının alan ile ilgili bilgi ve deneyiminden her noktada yararlanılmalıdır. Bu çalışma ve uygulama süreci boyunca ilgi gruplarının görüş, istek ve katkıları alınır.
14. İklimsel, ekonomik, nüfus hareketleri gibi gelişmelere cevap verebilecek dinamik bir yapıda olmalıdır.
15. Korunan alanların toplumun tüm kesimlerince sahiplenilmesi halinde ayakta durabileceği gerçeğinden hareketle koordineli bir katkı mekanizması kurulmalıdır.
16. Uygulamaya dönük esasların belirlendiği 1/5.000 ve 1.000 ölçekli İmar Planları ile uygulama (detay) projeleri, 1/10.000 veya 1/25.000 ölçekli Gelişme Planları kapsamındaki öngörüler doğrultusunda hazırlanır.

Yasaklanan Faaliyetler:

Milli Parklar Kanunu kapsamına giren yerlerde;

- a. Ekolojik denge ve doğal ekosistem değerlerini bozucu hükümler getirilemez.
- b. Yaban hayatı tahrip edilemez.
- c. Bu sahaların özelliklerinin kaybolmasına veya değiştirilmesine sebep olabilecek her türlü müdahaleler ile toprak, su ve hava kirlenmesini ve çevre sorunları yaratabilecek iş ve işlemler yapılamaz.
- d. Doğal dengeyi bozacak her türlü orman ürünleri üretimi, avlanma ve otlatma yapılamaz.
- e. Onaylanmış planlarda belirtilen yapı ve tesisler ve Genelkurmay Başkanlığınca ihtiyaç duyulacak savunma sistemi için gerekli tesisler dışında kamu yararı açısından vazgeçilmez ve kesin bir zorunluluk bulunmadıkça her ne suretle olursa olsun hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez veya bu alanlarda var olan yerleşim sahaları dışında iskan yapılamaz.

1.3.TÜRKİYE ve DÜNYADAN DOĞA VE SU SPORLARI MERKEZ ÖRNEKLERİ

1.3.1. TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

Türkiye’de kurulmuş ya da kurulmaya çalışılan projeleri/merkezleri araştırmak, **Bozova Su ve Tabiat Parkı’**nda yapılacak çalışma için önemli bir izlek oluşturacaktır. Faaliyette bulunan merkezlerin gerekçeleri, kurulma amaçları, organizasyon ve çalışma yapısı, projelerdeki ortaklıkları ve farklılıkları görünür kılmayı ve çalışma alanımız olan Bozova Doğa ve Su Sporları Merkezi’ne doğru verileri aktarmayı mümkün kılmak bu başlığın ana amacıdır.

Bu nedenle aşağıda sıralanmış **Su Ürünleri, Doğa Sporları, Su ve Doğa Sporları Merkezleri**’ne dair bazı örnekler, Türkiye’deki örnek rekreasyon alanlarına genel bir bakış atmayı hedeflemekle birlikte, birçoğu yerel ve ulusal basında yer aldıkları şekliyle çalışma içerisinde yer bulmuştur. Örneklere bu anlayışla yaklaşmak, Türkiye’nin her yerinde sürmekte olan rekreasyon alanlarına dair oluşan ve medyanın yansıttığı şekliyle talebi de görünür kılmayı sağlayacaktır.

1.3.1.1. VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ SU SPORLARI EĞİTİM UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Van Gölü, Van ilinin sınırları içerisinde olan bir volkanik set gölüdür. Göl, hem tatlısu hem de deniz ekosistemlerinden farklı bir sucul ekosistem olarak, balık avlanılan, kıyılarında kamp kurulup yüzülen, tarihi arkeolojik sit alanı ilan edilen Akdamar adası olmak üzere dört adayı barındıran ve ulaşım açısından da önemli bir konum üstlenen Türkiye’nin en büyük sodalı

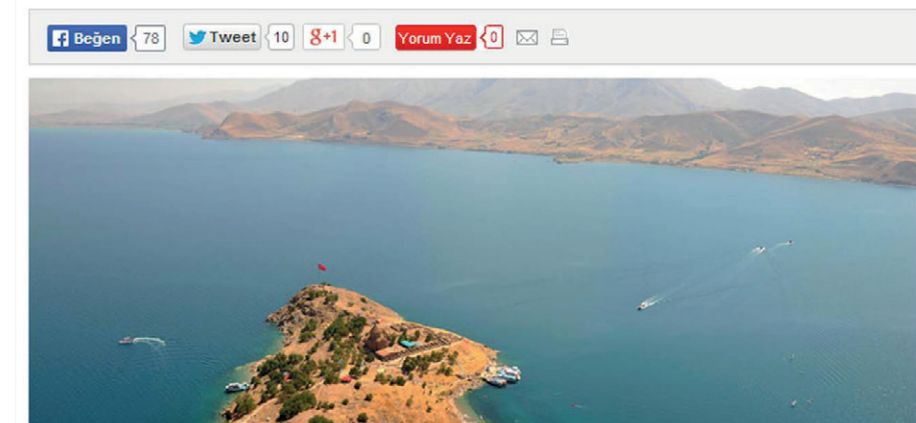
gölüdür. Bu nedenle göle ilişkin araştırmalar ve gölü içeren çalışmaların tarihi yeni olmamakla birlikte son yıllarda daha da önem kazanmıştır.

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım’ın ifadelerine göre; Van ilini yat turizminde ve balıkçılıkta ‘bölgenin merkezi’ konumuna getirecek ‘Edremit Küçükçekne Barınağı’ yapımı gerçekleştirilecektir. (2012, posta gazetesi) Limanın tamamlanmasıyla birlikte Van Gölü’nün de artık ‘Van Denizi’ olarak anılacağını ifade eden bakan, Van Gölü yatırımlarına büyük önem verdiklerini sözlerine eklemektedir.

Bu bilgilere ek olarak, Van Gölü’nde faaliyet gösteren yerlerden biri olan Yüzüncü Yıl Üniversite’nin **‘Yüzüncü Yıl Üniversitesi Su Sporları Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi’**nin hazırlanmış olan yönetmeliklerinde amacı; üniversitenin bulunduğu sahildeki su sporlarına yönelik tesisleri aktifleştirmek, eğitim ve araştırmalara hazır hale getirmek; aktif hale getirilecek olan tesislerde su sporlarına yönelik kurslar düzenlemek; düzenlenecek kurslar ile üniversite personeline ve öğrencilerine su sporlarına yönelik eğitimler vermek ve eğitimlerini bitirenlerin bir üst kurslardan yararlanmalarını sağlamak; üniversiteler arası su sporları şenliğini düzenleyerek Üniversitenin ve bölgenin tanıtımına katkı sağlamak; Van Gölü havzası içerisindeki göllerde gezi ve araştırma amaçlı faaliyetler düzenleyerek havza içerisindeki göllerde sportif amaçlı yararlanmak ve elde edilen bilgileri derleyerek kitapçıklarını çıkartmak; bölgede su sporlarına yönelik hizmet veren diğer kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışmalar yapmak; ilgili federasyonların düzenlemiş olduğu eğitim ve yarışmalara katılmak olarak açıklanmıştır.

Bakan Yıldırım: Van Gölü artık Van Denizi olarak anılacak

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım, bir dönem Kılıçdaroğlu ile Erdoğan arasında tartışmaya neden olan konuda son noktayı koydu: 'Van Gölü artık Van Denizi olarak anılacak'

Şekil 1.3.1.1.1: Van Gölü Haberi, 2012, posta gazetesi.

Merkezin faaliyet alanları ise:

- a) Su sporlarına yönelik bilimsel ve teknolojik araştırma ve uygulamalar yapmak ve yaptırmak, bunları teşvik ve kontrol etmek,
- b) Su sporları ile ilgili federasyon başkanlıkları ile işbirliği içinde olmak, federasyonların düzenlediği kurs ve yarışmalara katılmak,
- c) Ulusal ve uluslararası düzeyde seminer, konferans, kongre, sempozyum ve yarışmalar düzenlemek veya bunlara katılmak,
- ç) Yurt dışında ve yurt içindeki üniversiteler ile işbirliği içinde bölgede su sporlarına yönelik ortak faaliyetler düzenlemek,
- d) Diğer üniversitelerin düzenlemiş olduğu su sporlarına yönelik konferans, seminer, sempozyum, kongre, yarışma ve buna benzer çalışmalara katılmak,
- e) Su sporlarına yönelik araştırma ve uygulama yapacak öğretim elemanı, personel ve öğrencileri desteklemek; çalışmalarını gerçekleştirebilecekleri uygun eğitim ortamını sağlamak,
- f) Merkezin kuruluş amacına uygun olarak yurt içinde ve yurt dışında her türlü yayın yapmak, yayın çalışmalarına katılmak ve dokümantasyon merkezi oluşturmak,
- g) Van Gölü havzası içerisinde bulunan göller ve göletlerde eğitim ve keşif amaçlı çalışmalar yapmak, elde edilen bilgi, fotoğraf ve görüntüleri bölgede çalışan diğer birimler ile paylaşmak,
- h) Van Gölü çevresinde hangi su sporunun hangi bölgede dahi iyi yapılabileceği ile ilgili rapor hazırlamak ve diğer kuruluşlar ile paylaşmak,
- ı) Mevcut malzemelerin bakım ve onarımının yapılabileceği bir atölye kurmak,
- i) Van Gölü sahilinde acil bir durumda sığınak olarak kullanılacak koyların belirlenmesi ve GPS koordinatlarının belirlenerek yörede balıkçılık ve su sporları ile ilgilenenlere verilmesi,
- j) Bölgedeki balıkçılara ve su sporları ile ilgilenenlere GPS kullanımına yönelik teorik ve uygulamalı kurslar düzenlemek,
- k) Yıl içinde Üniversite personeli ve öğrencilerine yönelik sportif amaçlı su sporları yarışmaları düzenlemek ve düzenlenecek bu yarışlara en üst düzeyde katılımı sağlamak için su sporlarının tanıtımını yapmak,
- l) Van ilinde bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşları ile spor kulüplerinin katılımıyla su sporları şenliği düzenlemek,

- m) Kampüs bünyesinde açılacak olan su sporları eğitimlerine Van şehir merkezinden katılmak isteyenlere yönelik kurslar düzenlemek olarak sıralanmaktadır.

Çalışma Yapısı

Merkezin faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere merkez bünyesinde çalışma birimleri oluşturulmaktadır. Alanda; her çalışma birimi için, ilgili alanda faaliyet gösteren Üniversite öğretim elemanları arasından Müdürün teklifi ile Rektör tarafından üç yıllığına birim sorumluları görevlendirilir. Birim sorumluları aynı usul ile görevden alınabilir, görev süresi bitenler tekrar görevlendirilebilir. Birim sorumluları; alanları ile ilgili çalışmaları koordine etmek, proje hazırlamak ve sonuçlandırmak ve çalışma birimlerindeki bilimsel ve idari alanda gerekli işleri yapmakla yükümlüdürler. Birim sorumluları kendi gelişimleri için kurslara, konferanslara ve eğitimlere katılabilir ve katılmış oldukları kurs, konferans ve eğitimlerin içeriğine uygun uygulamalar yapabilirler. Birim sorumluları Müdüre karşı sorumludur. Müdürün onayı ile birim sorumlusu yardımcılarını görevlendirilebilir.

Şekil 1.3.1.1.2 :
Van Gölü Su Sporları Festivali
Yelken Yarışları, 2013.

Şekil 1.3.1.1.3: Van Gölü Su
Sporları Festivali -Kayık Yarışları.

1.3.1.2. HİTİT ÜNİVERSİTESİ SU ÜRÜNLERİ VE SU SPORLARI UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Çorum'da Kızılırmak Nehri üzerinde içme suyu, sulama ve elektrik hizmetleri amacıyla kurulmuş olan Obruk Barajı, oluşan baraj gölünde aynı zamanda çeşitli rekreasyon ihtiyaçlarına cevap vermektedir. Oğuzlar Belediyesi ve Hitit Üniversitesi işbirliği ile Obruk Baraj Gölü'nde, Doğa ve Su Sporları özelindeki çalışmalara hız verileceği; yeme-içme fonksiyonlarından dinlenme faaliyetlerine kadar çeşitli rekreasyon alanlarının yaratılacağı ifade edilmektedir. Oğuzlar Belediyesi'nin Obruk Baraj Gölü'nü "turizm merkezi" yapma yolundaki çalışmaları, yerel basında Çorum'un yeni bir 'istihdam kapısı' olarak yansımaktadır.

Hitit Üniversitesi Su Ürünleri ve Su Sporları Uygulama ve Araştırma Merkezi yönetmeliğinde kuruluş amacını, üniversitenin bulunduğu bölgedeki su sporlarına yönelik tesisleri aktifleştirmek, eğitim ve araştırmalara hazır hale getirmek; aktif hale getirilecek olan tesislerde su sporlarına yönelik kurslar düzenlemek; düzenlenecek kurslar ile üniversite personeline ve öğrencilerine su sporlarına yönelik eğitimler vermek ve eğitimlerini bitirenlerin bir üst kurslardan yararlanmalarını sağlamak; üniversiteler arası su sporları şenliğini düzenleyerek üniversitenin ve bölgenin tanıtımına katkı sağlamak; çevre göllerde gezi ve araştırma amaçlı faaliyetler düzenleyerek bölgedeki diğer göllerden de sportif amaçlı yararlanmak ve elde edilen bilgileri derleyerek kitapçıklarını çıkartmak; bölgede su sporlarına yönelik hizmet veren diğer kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği içinde çalışmalar yapmak; ilgili federasyonların düzenlemiş olduğu eğitim ve yarışmalara katılmak ve yurt içi ve yurt dışı kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak olarak sıralamaktadır.

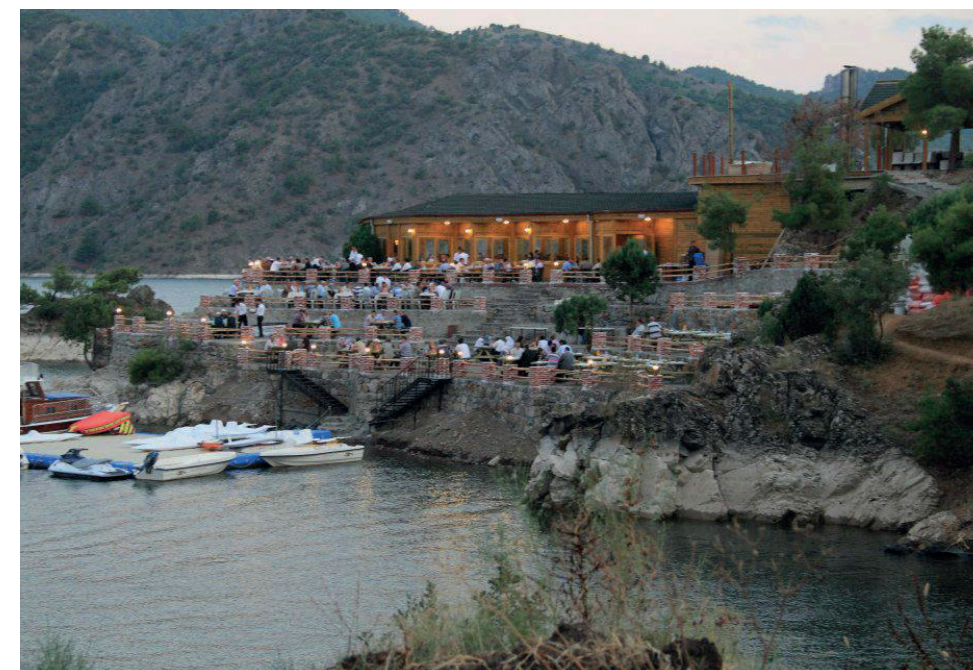

Şekil 1.3.1.2.1: Obruk Barajı Gölü'nde Restaurant ve mini liman, kaynak: Oğuzlar Belediyesi.

Şekil 1.3.1.2.2: Obruk Baraj Gölü İskelesi,
kaynak: Oğuzlar Kaymakamlığı.

Merkez, hazırlanmış olan yönetmelikte faaliyet alanlarını ise şöyle açıklar:

- a) Su sporlarına yönelik bilimsel ve teknolojik araştırma ve uygulamalar yapmak ve yaptırmak, bunları teşvik ve kontrol etmek,
- b) Su sporları ile ilgili federasyon başkanlıkları ve diğer üniversiteler ile işbirliği içinde olmak, federasyonların ve üniversitelerin düzenlediği konferans, seminer, sempozyum, kongre, kurs ve yarışmalara katılmak, katılacak olan personel ve öğrenciye destek olmak,
- c) Ulusal ve uluslararası düzeyde seminer, konferans, kongre, sempozyum ve yarışmalar düzenlemek veya bunlara katılmak,
- ç) Yurt dışında ve yurt içindeki üniversiteler ile işbirliği içinde bölgede su sporlarına yönelik ortak faaliyetler düzenlemek,
- d) Su sporlarına yönelik araştırma ve uygulama yapacak öğretim elemanı, personel ve öğrencileri desteklemek; çalışmalarını gerçekleştirebilecekleri uygun eğitim ortamını sağlamak,
- e) Merkezin kuruluş amacına uygun olarak yurt içinde ve yurt dışında her türlü yayın yapmak, yayın çalışmalarına katılmak ve dokümantasyon merkezi oluşturmak,
- f) Yurt içi, yurt dışı, kamu ve özel kesimler ile gerçek ve tüzel kişilerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda proje ve destek çalışmaları yapmak, rapor hazırlamak, danışmanlık ve bilirkişilik hizmeti vermek,
- g) Göller ve göletlerde eğitim ve keşif amaçlı çalışmalar yapmak, elde edilen bilgi, fotoğraf ve görüntüleri bölgede çalışan diğer birimler ile paylaşmak,

[illegible]

- ğ) Modern su sporları tesisleri, kayıkhanesi, antrenman salonu, barınma alanları ve benzeri inşa etmek, su sporları için gerekli teknik malzemeyi temin etmek, mevcut malzemelerin bakım ve onarımının yapılabilmesi için bir atölye kurmak ve ilgili uzman personel istihdamını sağlamak,
- h) Yıl içinde Üniversite personeli ve öğrencilerine yönelik sportif amaçlı su sporları yarışmaları düzenlemek ve düzenlenecek bu yarışlara en üst düzeyde katılımı sağlamak için su sporlarının tanıtımını yapmak,
- i) Çorum ilinde bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşları ile spor kulüplerinin katılımıyla su sporları şenliği düzenlemek,
- j) Üniversite bünyesinde açılacak olan su sporları eğitimleri ile bölge halkına yönelik kurslar düzenlemek,
- k) Su ve su ürünleri konusunda ortaya çıkan ve çıkması muhtemel sorunlar, nedenler ve çözüm yolları üzerinde araştırmalar yapmak,
- l) Gerektiğinde, su ve su ürünleri ile ilgili çalışma grupları oluşturmak, konu ile ilgili sempozyum, kongre, konferans, seminer, kurs ve benzeri çalışma ve toplantılar düzenlemek ve bilimsel yayınlar yapmak,
- m) Su ürünleri çalışma alanı ile ilgili yayınları takip ve temin etmek.

Merkezin faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere Merkez bünyesinde çalışma birimleri oluşturulmaktadır.

Şekil 1.3.1.2.4 : Saroz Körfezi Dalış Hazırlıkları, kaynak: sarosdiving.com.

1.3.1.3. SAROZ KÖRFEZİ DALIŞ MERKEZİ

Çanakkale’de 2007 yılında oluşturulan ‘Dalış Merkezi’, teorik eğitimlerini Çanakkale Merkez’de verirken, Saroz Körfezi’nde de uygulama eğitimlerini vermektedir. Su Sporlarının tek bir sportif faaliyeti için de eğitim ‘merkezi’ oluşturulacağı gibi, Su Sporları Merkezi ismiyle yelken, kano, sörf, dalış gibi birçok sporu kapsamına alarak da bu tip merkezler de kurgulanabilmektedir. Saroz Körfezi Dalış Merkezi’ne, ‘tek bir sportif faaliyet’ için kurulmuş merkezlere örnek olması amacıyla burada yer verilmiştir.

1.3.1.4. BÜYÜKÇEKMECE WATTABE DOĞA SPORLARI MERKEZİ

Türkiye’nin ilk kurumsal Doğa Sporları Merkezi olma iddiası taşıyan, Büyükçekmece gölüne 1 km kıyısı bulunan ve 210 dönüm alan üzerine kurulmuş olan merkez, motor ve su sporlarını bir araya getiren ilk yer olma özelliği taşımaktadır. (Kaynak: naptanu.com.)

Merkezin web sitesinden aşağıdaki bilgilere yer verilmektedir:

“Wattabe marka tescilli, alanında tek, hiçbir kurum ve kuruluştan alıntı veya çalıntı yapmamıştır. Wattabe bütün yapıları bünyesinde barındıran, büyük düşünen ve hızla yapılan bir kulübdür. İnsanların gerçek anlamda doğaya yakın olmadıklarını veya olmadıklarını düşünerek yola çıkmıştır. Bu sebeple, Wattabe nin hedefi insanların eğlenmeleri ve deneyerek öğrenmelerini sağlayacak, duygularını tatmin edebilecekleri, yoğun şehir ortamının stresini atabilecekleri bir ortam, kulüb oluşturmak, doğanın içinde kaliteli yemeklerin, sıcak düşün ve tüm doğa sporlarının her türlü outdoor ortamında yapmalarını sağlamaktır. Paintball, su kayağı, kano, katamaran, atv, hobi bahçeleri, orienteering, motocross, mauntainbike, off-road merkezde yapılan aktiviteler arasındadır.”

Şekil 1.3.1.4.1: Büyükçekmece Wattabe Doğa Sporları Merkezi, kaynak: Hürriyet gazetesi.

Şekil 1.3.1.4.2: Wattabe Doğa Sporları Merkezi, kaynak: naptanu.com.

Büyükçekmece Gölü kıyısında doğa sporları cenneti Wattabe
Cahit AKYOL

İstanbul Büyükçekmece’de Wattabe adını taşıyan dev bir arazi var. Hani doğa cenneti derler ya, onun gibi bir yer burası. Gölün kıyısında, Yemyeşil çimlerle kaplı. Gölgesinde oturmak için bol bol ağaç var.

Wattabe’de doğa sporlarının pek çoğunu yapmak mümkün. Keyifli bir gün geçirmek için de çok uygun. Şehrin merkezi Taksim’e 65 kilometre mesafede.

Wattabe doğa sporları merkezi, Büyükçekmece Gölü’nün kenarında 910 dönümlük arazi üzerinde kuruldu. Göl kenarında ama plaj değil. İçme suyu havzasında bulunduğu için göle yüzmek yasak. Wattabe’nin işletmecisi Aydın Uslan buranın kuruluş amacının ‘Gelenlerin içindeki maceracı ruhu uyandırmak, doğa ile iç içe yaşamalarını sağlamak, su sporları yapmak, insanları şehrin gürültü ve stresinden uzaklaştırmak’ olduğunu söylüyor.

Wattabe’ye sabah erkenden gitmelisin diyecek kadar var. Gök ağaçları arasında dağ bisikletiyle dolaşmak, özel parkurda arazi canavarı ATV ya da buggy denilen arazi araçları kullanmak, göle kano, sörf, katamaran veya yelken sporlarından birini yapmak, paintball oynamak gibi sayısız alternatif bulunuyor. Mıxın misin çimlere veya büyük mimselere yapı tembelki yapacağım diyenlere de kimsenin itirazı yok. Konaklamak isterseniz belirli bir ücret karşılığında çadır kurabilirsiniz. Üstelik giderken yanınıza varsa köpeğinizi de alabilirsiniz.

LAND ROVER EXPERIENCE CENTER

Kar amacı güden ticari bir merkez olarak, burada yapılacak sporlar için de fiyat listesi şu şekildedir:

- Altı metre boyunda, beş kişilik kamaralı yelkenlinin saati 80 YTL
- Dört kişilik katamaranın saati 60 YTL
- Lazer tipi yelkenlinin saati 40 YTL
- Kızılderili kanosunun saati 10 YTL
- Dağ bisikletinin saati 10 YTL
- Sörflerin günlük kirası 50 Euro.
- Ders almak isteyenlere günde 2 saatten 5 günlük toplam 10 saat program yapılıyor. Ücreti 150 Euro.
- Buggy kullanmanın saati 150 YTL ATV'nin saati 70 YTL
- Çadır kurmak 5 YTL, 30 YTL de kişi başına alınıyor.
- Dışarıdan yemek getirmek yasak. (kaynak: Hürriyet)

Şekil 1.3.1.4.3: Su Sporları, yelken, kaynak: naptanu.com.

1.3.1.5. ÇENGELKÖY SU SPORLARI MERKEZİ

İstanbulBoğazı'nın ilk **Su Sporları Merkezi** olma iddiasıyla yola çıkan Üsküdar Belediyesi Çengelköy semtinde 12.500 m2 büyüklüğünde bir tesis yapımına başlamıştır.

Üsküdar Belediye Başkanı Mehmet Kara, “Çengelköy Su Sporları Merkezi'nin yaklaşık 200 bin nüfusun yaşadığı bu bölgeye önemli bir değer katacağını, vatandaşların sosyal, kültürel ve sportif ihtiyaçlarını önemli ölçüde karşılayacağını” belirtirken; 2012 yılında hizmete giren ve 2000'in üzerinde üyesi bulunan Üsküdar Gençlik Merkezi'nde sportif faaliyetlere duyulan yoğun ilginin, kendilerine bu kararı aldığını” belirtmiştir. (kaynak: ensonhaber.com)

İçinde 2 tane 15x25 boyutlarında yarı olimpiik yüzme havuzu ve 200 kişilik tribün, 2 tane 300 m² spor alanı bulunan Boğaz'ın ilk Su Sporları Merkezi'nin temeli Mart 2013 tarihinde atılmıştır. Tesis bünyesinde, büyüklükleri 100 ila 300 m²

arasında değişen 6 spor salonu, 1000 m² büyüklüğünde çok amaçlı salon ve fitness merkezi, 2 watsu havuzu, 2 tane sığ havuz, kadın ve erkekler için mini SPA, 250 m² çok amaçlı salon fuayesi, yönetim birimleri ve toplantı odası, soyunma odaları ve 160 araçlık otopark yer alan Çengelköy Su Sporları Merkezi'nin 1,5 yıl içinde tamamlanması planlanıyor.

1.3.1.6. ADIYAMAN DOĞA SPORLARI EĞİTİM MERKEZİ

Atatürk Baraj Gölü'nde Gazihan Mevkii'nde yapılması için çalışmalara başlanan Gazihan Dede Su Sporları Merkezi ve Mesire Alanı ile Adıyaman'da, doğa-turizm etkinliklerinin ön plana çıkarılması ve alternatif turizm faaliyetlerinin araştırılması ve uygulamaya sokulmasına dair çalışmaların yapılması amaçlanmaktadır.

Kapsamlı bir 'Eylem Planı' hazırlığında bulunan Adıyaman'da, Doğa Turizm Master Planı kapsamında toplantıların yapıldığı ve bu toplantılarda kurumların yol haritalarını 'ekoturizme' katkı sağlamak amacıyla tekrar gözden geçirmeleri ve oluşturmaları gerekliliği vurgulanmıştır. (kaynak: zaman.com.tr.)

Vali Demirtaş: “İlimiz tarihi süreç içerisinde bugüne kadar birçok uygarlığın büyüleyici kalıntılarına ev sahipliği yapmıştır. Ayrıca doğa turizmi açısından da birçok güzelliklere sahiptir. Çelikhane Abdulharap Gölü Yüzen Adaları, yapılması düşünülen kayak merkezi, Tut ilçesinde yamaç paraşütü, yapılacak olan Gazihan Dede Su Sporları Merkezi, dağları, geniş platoları, büyüleyici kanyonları ve coşkun akarsularıyla Adıyaman'ın ilçeleri ile birlikte doğa turizmine açılarak bütün bu güzelliklerin keşfedilmesi gerek.” dedi. Vali Mahmut Demirtaş, doğal güzellikler yönünden bu kadar zenginliğe sahip olan ilin bu potansiyelinin yerli ve yabancı turistlere mutlaka tanıtılması gerektiğini söyledi. İnsanoğlunun yeryüzüne ayak bastığı zamandan beri tarihi zenginlik, doğal güzellikler ve kültürel değerleri ile Adıyaman'ın tarih sahnesinde yer aldığını ifade eden Vali Demirtaş, sözlerini şöyle tamamladı: “Adıyaman, sahip olduğu 200 dolayında tarihi eser ile adeta bir açık hava müzesi gibidir. 2000 yıldır antik dünyanın derinliklerinde gizlemiş en büyük gizemi tanrıların göksel tahtı Nemrut Dağını bağrında barındıran bir ildir. Dünyada deniz, kum ve güneşin yanı sıra alternatif turizm alanlarına ilgi her geçen gün artmaktadır. Bu kadar doğal ve kültürel zenginliklere sahip ilimizde doğa turizmi alanında yapılacak çalışmalarla buraların ekoturizmde bir cazibe merkezine dönüştürüleceğine inanıyorum. Bunun için ilimizde doğa turizmine potansiyel teşkil edecek mekanların etkili ve uygun tanıtımlarının mutlaka yapılması gerekmektedir.” Vali Mahmut Demirtaş, toplantıya katılan kamu kurum ve kuruluşların yetkililerine söz verdi. Demirtaş, bu projenin daha verimli hale gelmesi için tüm kurumlara düşen görevlerin

bir koordinasyon içerisinde yapılması talimatını verdi. (Kaynak: Cihan Haber Ajansı)

“12 bin dönümlük arazide yaptığımız piknik alanını sosyal, kültürel ve sportif amaçlı bir eğlence merkezi haline getirmeyi düşünüyoruz. Yani Adıyamanlılar burada hem dinlenecekler, hem yüzecekler hem de su sporları yapabilecekler. Şu anda büyükler ve çocuklar kendileri için kurulan havuzlarda yüzyorlar. Yeni projeler yaparak burayı daha da geliştireceğiz. Kadınlar, kendileri için özel havuz istiyorlar. Onlara da ayrı bir havuz yaptırmayı düşünüyoruz. İnşallah en kısa zamanda yalnızca kadınların yararlanabileceği bir havuz yaptıracağız.”

Proje kapsamında Fırat Nehri’nde, büyükler için 25 metre uzunlukta ve 15 metre genişlikte, çocuklar için de 15 metre uzunlukta ve 10 metre genişlikte iki yüzen havuz kuruldu.

Vali Mahmut Demirtaş, Adıyaman’ın su sporları merkezi olması yönünde temeli atılan kayıkhanenin önemli bir adım olduğunu belirterek, vatandaşların sosyal, kültürel ve sportif ihtiyaçları önemli ölçüde karşılanacak ve Adıyaman’ın uluslararası müsabakalara da ev sahipliği yapacağını söyledi.

İpek yolu kalkınma ajansı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın ortak projeye inşaat çalışmalarının 60 gün içinde tamamlanacağını belirten Vali Demirtaş, “682 bin TL’ye mal olacak Gazihan Dede Su Sporları Merkezi’nin tamamlanması ile sportif ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirilmesi sağlanmış olacaktır. Özellikle su sporları kulüpleri kurularak ilin tanıtımına katkı sunulacaktır. Aynı zamanda burada halkın

dinlenmesi ve amatör su sporlarının yapılması hedeflenmektedir. Böylelikle ilimiz, su sporları merkezi ile cazibe merkezi haline gelerek çevre illerden ve değişik ülkelerden de tercih edilecektir. Adıyaman ve baraj gölü havzası su sporları yönünden özellikle kürek, kano gibi sporlar açısından değerlendirildiğinde dört mevsim 12 ay yarışların ve antrenmanların yapılabileceği bir iklime sahiptir. Alanın uygunluğu, daha Gençlik Spor Bakanlığı ve Kürek Federasyonu yetkilileri tarafından da incelenerek teyit edilmiştir. Bu bakımdan, inşaatı devam eden kayıkthane ve temel tesisler ile hem ilimizde su sporlarının yaygınlaştırılması ve su sporları kulüplerinin kurulması ile sporcu yetiştirilmesi hem de yurtiçi ve yurt dışından özellikle denizden istifade edilemeyen dönemlerde antrenman ve yarışların yapılmasında ilimizin cazip hale gelmesi amaçlanmaktadır” dedi.

1.3.1.7. BİRECİK SU SPORLARI MERKEZİ

Tarihte Urfa, sularının bol olduğu bir kent olarak anlatılmaktadır. Hatta Urfa’nın, ‘suları bol’ bir yer olan Makedonya’daki Edessa şehrine benzerliğinden dolayı Makedonya Kralı İskender tarafından Urfa’ya ‘Edessa’ isminin verildiği çeşitli tarih kaynaklarında geçmektedir. Bahsedilen su kaynaklarının ise çoğu kurumuş durumdadır. (Kürkçüoğlu, Urfa Su Mimarisi)

Urfa’dan geçen Fırat Nehri bu nedenle de tarihten bu yana önemini sürdürmeye devam etmektedir. Atatürk ve Birecik Barajları, Fırat Nehri üzerinde kurulan barajlar olarak Fırat Nehri’ne ayrı bir gerçeklik kazandırmıştır. Barajların su tutmaya başladığı 2000’lerden bu yana, artık sular altında kalmış köyler, antik kentler, baraj gölleri ve inşaa edilmeye çalışılan yeni bir ekonomik-sosyal yapıdan bahsedilmektedir.

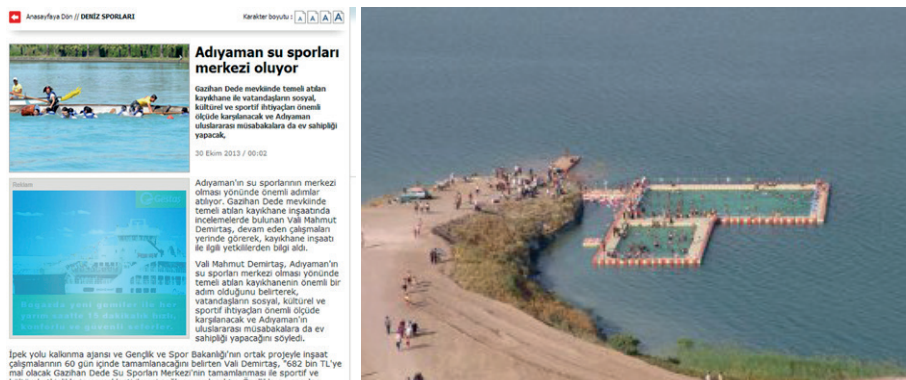
Yeni gerçekliğin oluşturduğu baraj göllerinden biri olan **Birecik Baraj Gölü**, yaratılan alternatif su turizmiyle, ilçeye hem yeni bir istihdam kapısı, hem de yeni bir ‘eğlence sektörü’ kazandıracak bir ‘değer’ olarak görülmektedir. Karacadağ Kalkınma Ajansı ve Birecik Kaymakamlığı işbirliği ile 2013 yılında başlanan ‘**Rotamız Birecik Projesi**’ için şu ifadelere yer verilmektedir:

“...İlçede halı hazırda iki adet sürat teknesi, 1 adet zodiak bot, 1 adet jet ski 1 adet banana 1 adet wakeboard,1 adet su kayağı, 3 adet kano mini marina içerisinde görücüye çıktı. İlçe su sporları ile yurt içi ve yurt dışından gelen turist ve sporcuların ilgi odağı haline geldi. Daha önce Fırat’ta hep boğulma vakalarından dolayı vatandaşlar Fırat nehrine yaklaşmaya korkarken, bu proje ile vatandaşlar jet ski, hız tekneleri, katamaran tekne, kano, wakeboard ve su kayağı gibi araçlar ile Fırat’ın üzerinde keyifli saatler yaşıyor. Bu projenin ilçe turizmini ve ilçede su sporlarına

Şekil 1.3.1.6.1:
Gazihan Dede Su Sporları Merkezi
İnşaatı, Kaynak: adiyaman.gov.tr

Şekil 1.3.1.6.2:
Yerel Gazete Haberi, Kaynak: haberler.com

Şekil 1.3.1.6.3:
Atatürk Baraj Gölü’nde yüzen havuz,
Adıyaman, kaynak: webhurriyet.com.tr.

yönelik etkinlikleri canlandıracağını ve ekonomik olarak ilçeye alternatif katkılar sağlayacağını düşünüyorum. Birecik, tekne turizminde oluşturduğu alt yapısıyla beraber keşfedilmeyi bekleyen bir hazineye ev sahipliği yapmaktadır. İnşallah bu su

Şekil 1.3.1.7.1: Rotamız Birecik Projesi, 2013 kaynak: Birecik Kaymakamlığı İlçe Proje Ofisi

Şekil 1.3.1.7.2: Rotamız Birecik Projesi, kano sporu, 2013 kaynak: urfax.mekan360.com.

sporları ile Birecik turizm ve su sporları alanında layık olduğu konuma ulaşacaktır. Projede emeği geçenlere teşekkür ediyorum.” (İlçe Kaymakamı Fehmi Niyazi, kaynak: Cihan Haber Ajansı, rotamizbirecik.com)

Tekne Turizmi ve Su Sporları Merkezi olarak kamuoyuna yansıyan **‘Rotamız Birecik Projesi’** kapsamında, kelaynak üretme tesisleri ile Mezra beldesi kuş gözlem alanı arasındaki 5 kilometrelik rotada suyun derinlik haritasının çıkarıldığı, su turizmine yönelik potansiyeli ortaya çıkarmak amacıyla jet ski, hız tekneleri, katamaran tekne, kano, wakeboard ve su kayağı gibi araçlar marinaya indirildiği projenin web sitesinden öğrenilmektedir.

Proje koordinatörü Ömer Akar: “Bu projenin ilçede turizmi canlandıracağını ve ekonomik olarak ilçeye büyük katkılar sağlayacağını düşünüyorum. Mezopotamya’nın en bereketli toprakları üzerinde Fırat’ın hayran bırakan doğası, tarihi derinliğinin mistik kokusu, kelaynakların çekici cazibesi, enfes yemekleri ile meşhur olan ve daha lokantalarda sunulmayan eşsiz lezzetleriyle bir değil belki on defa gelinmeye layık olan Birecik, tekne turizminde oluşturduğu alt yapısıyla beraber keşfedilmeyi bekleyen bir hazineye ev sahipliği yapmaktadır.” İfadelerinde bulundu. (kaynak: urfax.mekan360.com)

Yine projenin web sitesinden alınan bilgilere göre; **‘Rotamız Birecik Projesi’** kapsamında yapılabilecek sporlar: Jetski, kano, şişme muz ve tekne turu olarak sıralanmaktadır:

Jetski: Projemizin En gözde Ürünlerinlerinde Biri Çok hızlı Eğlenceli Olmasıyla Beraber Tek Kişi Kullanılabilir. Max Kişi Kapasitesi 3 kişidir.

Kano: Akarsularda zamanla olduğu gibi, güç doğa koşullarıyla da mücadele etmeye dayanan ve küçük bir tekneyi tek kürek hedefe ulaştırma prensibi üzerine kurulu spor dalıdır. Kano, bir olimpiyat sporu olarak çok çeşitli teknelerle yapılır.

Şişme Muz: Tutamakları yumuşaktır ve 6 ile 7 kişi taşıma kapasitesi vardır.

Tekne Turu: Fırat Nehri’nin serin suyunda tekne gezilerinin keyfini çıkarın. (kaynak: rotamizbirecik.com.)

1.3.1.8. HALFETİ SU SPORLARI MERKEZİ

‘Su Turizmi’ konusunda, Birecik’ten daha iddialı haberlerle yerel ve ulusal basında yer bulan Halfeti, Birecik Baraj Gölü’nde jetski’den bananaya kadar her tür su sporunu faaliyete geçirmeyi amaçlamanın yanı sıra; Birecik Baraj gölü ile Atatürk Barajı arasında, teknede konaklamalı, 3-4 günlük mavi turlar da düzenlemenin işaretlerini vermektedir:

Şanlıurfa’nın Halfeti ilçesi, dünyanın ünlü tatil beldeleri arasına girmeye hazırlanıyor. Birecik Barajı’nın kurulması ile ilçe, 12 yıl önce baraj altında kalırken, oluşan göl ise Halfeti’yi dünyanın sayılı turizm beldelerinden biri olmaya aday yaptı. Büyük bir dönüşümden geçen Halfeti, bugünlerde doğa ve su sporları merkezi haline geldi. Birecik Baraj gölü üzerinde jetski’den bananaya, parasailing’den kanoya kadar her türlü su sporuna başlanırken; bölgede şimdi de mavi tur yapılacak. Birecik Baraj gölü ile Atatürk Barajı arasında, teknede konaklamalı, 3-4 günlük mavi turlar düzenlenecek. Türkiye’nin ilk su altı müzesi de kurulacak olan Halfeti, adını dünyanın sayılı nehir turizmi noktalarından biri olarak duyuracak. İlçe, Tuna nehrine de rakip olacak. Turistler, yakın geçmişte insanların gezdiği Halfeti sokaklarını su altında görebilecek. GAP İdaresi Başkanı Sadrettin Karahocagil, “Birecik Baraj gölünden, Atatürk Barajına kadar olan 100 kilometrelik mesafede nehir turizmini başlatacaklarını söyledi. Karahocagil, “Tuna nehrinde yapılıyor bu turizm. Bizim güzergahın ondan güzel olduğu söyleniyor. Tur güzergahı boyunca tarihi bölgeler ve mesire yerleri görülecek” dedi. Karahocagil, artık terörle anılmasını istemediklerini ve çok güvenli bir bölge olduklarını da sözlerine ekledi. Bölgeye şimdiden Fas ve Belçika’ya kadar çok sayıda turist akın ederken, Halfeti Kaymakamı Mehmek Keklik, bölgenin konaklama sorununu çözmek için tatil köyleri kuracaklarını söyledi. Keklik, Halfeti’yle birlikte sular altında kalan 200 yıllık tarihi Ulucami’nin de aynı şekilde korunarak su üstüne çıkarılacağını bildirdi. Keklik, caminin altına da Türkiye’nin ilk su altı müzesini yapacaklarını belirtirken, bu müze ile dalgıçların, sular altından kalan Halfeti’nin

sokaklarını ve eski evleri keşfedeceğini anlattı. Keklik, baraj gölü üzerine bir yüzme havuzu da yaptıklarını ve havuzun önümüzdeki sezonda hizmet vereceğini ifade etti. (Kaynak: Türkiye Gazetesi)

Şekil 1.3.1.8.1: Halfeti ve Birecik Barajı, gazete haberi, kaynak: Türkiye gazetesi.

Eko-Turizm Projesi ile biyoçeşitliliği ve kültürel mirası koruyarak uzun vadeli turizm yapmanın yollarını arayan Halfeti, su ve doğa sporlarıyla başlattıkları yaklaşımı geliştirme hedeflerine dair işaretler vermektedir.

1.3.2. DÜNYA'DAN ÖRNEKLER

1.3.2.1. NORVEÇ TURİST ROTALARI PROJESİ

Norveç Turist Rotaları Projesi: 18 adet rotadan oluşan bu çalışmada her rota, bölgenin iklim özelliği, topografyası ve tarihi yapısı gözetilerek kurgulanmış ve her rotanın servis hizmetleri, piknik ve dinlenme alanları kendi senaryosu içinde düşünülmüştür.

Şekil 1.3.2.1.1: Norveç Turist Rotaları Projesi, kıyı örneği, kaynak: All Routes.pdf

Yukarıdaki örnek, kesintisiz, yapılı bir sahil yolu olmadan da kıyının kullanılabileceğine dair fikir vermektedir. Belli noktalardan iniş yolları (merdivenler) yaparak insanları kıyıya indirmek ve kıyının bakir yapısını bozmadan da kıyı kullanımını güçlendirmek mümkündür.

Şekil 1.3.2.1.2: Norveç Turist Rotaları Projesi, yol ağı oluşturmada doğal malzeme kullanımı.

Şekil 1.3.2.2'deki örnek, kıyının tabii yapısını bozmadan bölgede en çok bulunan malzeme (ahşap, taş vb.) ile yürüyüş yolları oluşturma örneklerinden biridir.

Şekil 1.3.2.3.3-4-5 Norveç Turist Rotaları Projesi, yürüyüş yolları ve seyir terasları (platformları)

Şekil 1.3.2.1.6 Norveç Turist Rotaları Projesi, hafif malzemeler kullanarak seyir alanları oluşturmak.

Şekil 1.3.2.1.7-8 Norveç Turist Rotaları, oturma-dinlenme alanları.

1.3.2.2.DANİMARKA KOPHENAG LİMANI DENİZ HAMAMI

Şekil 1.3.2.9'daki fotoğraf Danimarka'dan bir örnek olarak; liman/iskele yapılırken, güvenilir yüzme alanlarının da yaratılabileceğine dair iyi bir örnek teşkil eder.

Şekil 1.3.2.2.1-2: Kopenhagen Limanı Deniz Hamamı
kaynak: archdaily.com.

1.3.2.3.ŞİLİ PİNOHUACHO GÖZLEM GÜVERTESİ

Şili'deki 'Gözlem Güvertesi' projesinde; geridönüştürülmüş ahşap kullanılmış, proje doğadaki yalın görüntüsüyle insanların isterlerse çerçevenin içinde oturabilecekleri ya da üstüne çıkıp etrafı izleyebilecekleri bir alan olarak kurgulanmıştır. Güverteye giden yolun ahşaptan kütüklerle sınırlarının çizilmesi ise, dileyenlerin bu alanlarda da oturabilmelerine olanak yaratmıştır.

Şekil 1.3.2.3.1 : Pinohuacho Gözlem Güvertesi, kaynak: archdaily.com.

1.4. ALANI YENİDEN İSİMLENDİRME: BOZOVA SU VE TABİAT PARKI

Şanlıurfa'nın Bozova İlçesi Çatak köyü (Büyükşehir yasasıyla mahalle olan) mevkiinde bulunan, halk arasında '**Bozova Çatak Tesisleri**', '**Çatak Piknik Alanı**' olarak bilinen, resmi kayıtlarda (tabelalar, giriş kapısı vs.) tesis alanını kurma girişiminde bulunan dönemin kaymakamı İsmail Gültekin'in isminin verildiği ve **Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi** adıyla anılan 585.000 m²'lik bir alanı kapsayan ve bu çalışmanın konusu olan **rekreasyon alanının**, yeni bir isimle anılmaya başlanmasının önemi, gerek Köylere Hizmet Götürme Birliği çalışanları gerekse tesis çalışanlarıyla birlikte tartışılmıştır.

Köylere Hizmet Götürme Birliği tarafından Karacadağ Kalkınma Ajansı'na sunulan ve Ajansın kabul edip finanse ettiği bu çalışma için proje başvurusunda ise; **Fırat'ın İncisi Bozova Doğa ve Su Sporları Merkezi** başlığı kullanılmıştır.

Çalışmadaki bu '**çok isimlilik**' çeşitli zorluklar yaratmakta ve üzerinde uzlaşılan yeni ismin bundan sonraki tanıtımlarda ve görünürlük çalışmalarında kullanımı daha da önemli olmaktadır.

Tesis çalışanlarının büyük bir vefa ile andıkları ve tesise büyük emekleri geçen, çalışanlarla birlikte incelikte düşündükleri detayların ancak belli bir bölümünü hataya geçirebilen dönemin Kaymakamı Sayın İsmail Gültekin'in isminin ifade ve tanıtımda yarattığı zorluklar, bölgeyi ön plana çıkaran, akılda kolay kalabilecek ve üzerinde yeniden düşünülen ve çalışılan bu alanın tanıtımında kolaylık sağlayabilecek ve etkili olabilecek

yeni isim arayışları içerisine girmenin gerekliliğini oluşturmuştur. Proje çalışmasının sürdüğü iki ay boyunca çeşitli literatür taramaları yapılmış, benzer büyüklük ve içerikteki başka projelerin 'hangi' isimlerle anıldıkları araştırılmıştır.

Bu arayış sonunda **rekreasyon alanı, mesire alanı, park, doğa ve su sporları** gibi isim ve kavramların içinde olduğu bazı başlıklar ön plana çıkmış, sonuç olarak **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nın çalışmanın yeni ismi olarak kullanılması önerisi doğmuştur.

Bozova Su ve Tabiat Parkı: Her bölge için olduğu üzere Bozova için de '**su**' önemli bir kaynaktır. Artık Fırat Nehri'nin üzerinde kurulan Atatürk Barajı ve barajla birlikte bölgede oluşan çeşitli göller vardır. Bu çalışma kapsamındaki alan ise, baraj gölüyle çevrelenmiş bir yarımada niteliğindedir. Şanlıurfa'nın Halfeti ve Birecik gibi baraj gölüne sahip iki ilçesinde de benzer bir yapılanma ve çalışma olduğu, bu iki ilçenin de su sporlarıyla ilçe tanıtımına katkı sağlama çabası ve ilçeler için yerel basındaki 'Su Sporları Merkezi' vurgusu, Bozova'nın ve bu çalışmanın **insan-su etkileşimini** vurgulamak üzere yalnızca 'Su' kelimesinin kullanılmasının (spordan bağımsız) daha etkili olacağına dair kanaatleri güçlendirmiştir.

Tabiat Parkı; Milli Parklar Kanunu'na göre; bitki örtüsü ve yaban hayat özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade etmektedir. **Rekreasyon Alanı**, yöre halkı tarafından çok bilinen bir ifade olmadığı; **Mesire Alanı** ise burada oluşturulması planlanan kültürel-sanatsal işlevleri kapsama noktasında çok yeterli gelmediği için yeni ismin içerisinde **Tabiat Parkı** ifadesi tercih edilmiştir.

Mesire alanı içerisinde çınar, söğüt, akasya, mazi, palmiye gibi ağaç türlerine, ateş diken, biberiye, zakkum gibi çalılara rastlanmakla birlikte alanın peyzaj bitki örtüsünü çoğunlukla çam oluşturmaktadır. Alanda henüz çeşitlenmemiş bir bitki örtüsü durumundan söz edilebilir bu da ekolojik karakterin zayıf kalmasına sebep olmuştur. **Tabiat Parkı** ifadesi bu anlamda, bitki örtüsü bakımından zenginleşmeyi amaçlayan örtük bir ifade de taşır. **Bozova Su ve Tabiat Parkı** isimlendirmesi ise, tabiatla iç içe, suyla etkileşim halinde her türlü faaliyete imkan veren geniş bir alan tanımlıdır.

2. BOZOVA SU VE TABİAT PARKI

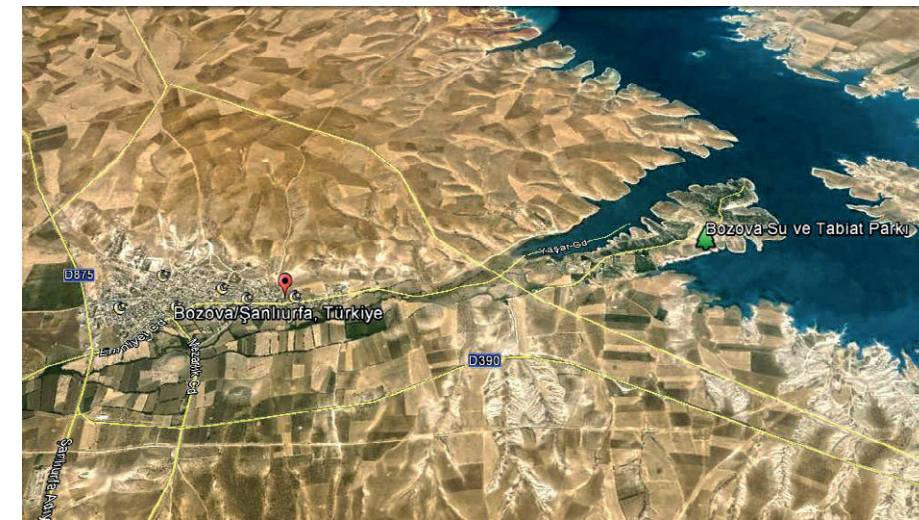
2.1. BOZOVA'NIN KONUMU, DİNAMİKLERİ VE ÇEVREYLE İLİŞKİSİ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Şanlıurfa İline bağlı bir ilçe olan Bozova, batısında Halfeti, güneybatısında Birecik, güneyinde Suruç, güneydoğu ve doğusunda Şanlıurfa Merkez, kuzeydoğuda Hilvan ilçeleri, kuzeyinde de Adıyaman ili ile çevrilidir. Şanlıurfa'nın batı kesiminde yer alan ilçenin kuzeyi ve doğusu dağlık, güneyi daha alçak ve düzlüktür. İlçenin batısını Arat dağlarının uzantıları, güneyini de Kaplan Dağları engebelendirir. İlçenin kuzeydoğusu ise Hilvan Ovasının devamı niteliğindedir. İlçe topraklarını Fırat Irmağının kollarından Bitik Deresi ve Macunlu deresi sulamaktadır. İl merkezine 38 km ve GAP Havaalanı'ndan Bozova'ya uzaklık 40 km'dir. İlçenin yüzölçümü 1.550 km²'dir. (Kaynak: Suyla Yeniden Doğan Şehir: Şanlıurfa)

Şanlıurfa'ya en yakın ilçe konumunda olan Bozova, Şanlıurlular için aynı zamanda suya en yakın yer konumundadır. Şanlıurfa Merkez'de rekreasyon alanı eksikliği, hem Urfalıları hem de Urfa'ya dışarıdan gelenleri ilçelerde arayışlara yönlendirmektedir. Bozova Su ve Tabiat Parkı, düzenlenmeye başlandığı 90'lı yılların sonundan itibaren ihtiyaçları karşılamaya başlayan bir yer olarak önemli bir boşluğu doldurmuştur.

2.1.1. FIRAT NEHRİ VE ATATÜRK BARAJI

Fırat Nehri Alm. Euphrat (m), Fr. Euphrate (m), İng. The Euphrates olarak Doğu Anadolu'dan başlayıp, güneydoğu sınırlarımızdan çıkarak Suriye ve Irak'tan geçip, Basra Körfezinde denize dökülen bir ırmak olarak, Türkiye'nin en verimli ve su potansiyeli en yüksek ırmağıdır. Siverek ilçesi, Dağbaşı Bucağı yakınındaki Maktalan civarında Şanlıurfa topraklarına giren ve Adıyaman ve Gaziantep il sınırını belirleyen Fırat Nehri'nin toplam uzunluğu 2800 km'dir. Ülkemiz topraklarındaki uzunluğu ise 971 km'dir (Atalay,1992; 145). Nehrin kuzey kolu Karasu, doğu kolu ise Murat'tır. Nehir, Keban Baraj gölünden çıktıktan sonra Fırat adını alır. Fırat Nehri üzerine birçok baraj yapılmıştır. Bunlardan ilki Keban Barajı, ikincisi nehrin güneydoğu Toroslar'ı dar ve derin vadilerle geçtiği noktada yapılan Karakaya Barajı, üçüncüsü ise güneydoğu Anadolu'nun coğrafyasında önemli değişikliklere sebep olan Atatürk Barajıdır (Güney, 2004; 144-145). Fırat üzerine yapılan bu büyük boyutlu barajlardan başka, daha küçük boyutlu barajlar da yapılmıştır. Fırat Nehri, Birecik ve Karkamış arasında genişleyerek akar. Ülkemiz sınırlarını terk etmeden önce suyunu alır. Aşağı çıkışında sulama amaçlı kullanılması, birçok kola ayrılması ve buharlaşmanın etkisi ile akımı zayıflar. Bir süre bu şekilde aktıktan sonra Şattülarap'ta, Dicle Nehri ile birleşerek Basra Körfezine dökülür (Atalay, 1978; 59).

Şekil 2.1.1.1 :
Bozova-Urfa-
Bozova Su ve Tabiat Parkı
konumları,
kaynak : google earth harita

Fırat Nehri tarih boyunca insanoğlunu etkilemiştir. İnsanlar, Fırat Nehri'nin suladığı topraklarda ilk besinlerini üretmiş; köylerini, Fırat'ın suladığı verimli ovalar üzerine kurmuşlardır. Fırat Nehri, ulaşım açısından da kritik rol oynamıştır. Çağlar boyunca olduğu gibi günümüzde de Fırat Nehri bölge için olduğu kadar Urfa ve Bozova için de büyük önem taşımaktadır.

Tarih boyunca içme suyu ihtiyacı, sulama, ticaret, ulaşım açısından krallıkları karşı karşıya getiren Fırat Nehri üzerinde Türkiye'de elektrik

Şekil 2.1.1.2
Atatürk Barajı, Bozova ve suyun
öte kıyılarındaki komşu yerleşmeler,
kaynak: google earth uydu haritası.

üretimini artırmak ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 9 ili kapsayan tarım arazilerini sulamak amacıyla 1958 yılında bir baraj yapılmasına karar verilir; 1960 yılında Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü projeyi başlatır. 10 Ocak 1991 tarihinde Atatürk Barajı'nda su tutulmaya başlanır. Haziran 1992'de ise elektrik üretimine geçilir. Atatürk Barajı gövde dolgusu bakımından dünya 3'üncüsü; yükseklik yönünden dünya 9'uncusu; göl hacmi yönünden ise dünya 8'incisidir. Türkiye'nin ise en büyük barajıdır. (Kaynak: Wikipedia) Turizme olumlu katkı sağlayan bu hayati proje kapsamında baraj gölünde yelken, kano, yüzme gibi birçok su sporuna yönelik organizasyonlar yapılabilmektedir. Sürdürülebilir insani kalkınmaya dayalı entegre bir bölgesel kalkınma projesi olarak barajlarla başlayan GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi) Eylem Planı kapsamındaki yatırımların, tamamlanması sonucunda ulaşım altyapısı ile içme suyu, kanalizasyon, katı atık gibi kırsal ve kentsel altyapı ihtiyaçları karşılamayı amaçlamaktadır.

GAP Eylem Planı'nda belirtildiği üzere, GAP Bölgesi'nin turizm altyapısının iyileştirilmesi, turizm çekim merkezleri oluşturulması ve turizmin çeşitlendirilmesi yoluyla, turizmin bölge ekonomisi içindeki payını artırmaya yönelik hedefleri, baraj göllerinde yapılması planlanan bütüncül yaklaşımları daha da önemli hale getirmektedir.

Şekil 2.1.1.3:
Bozova'dan Fırat Nehri
ve karşıda, Bozova Su
ve Tabiat Parkı silüeti.

2.1.2. BOZOVA'NIN FİZİKSEL VE COĞRAFİ YAPISI

Şanlıurfa'da fizyografik açıdan genellikle yükseltisi 900 m'yi geçmeyen geniş düzlüklere rastlanır. İlin en yüksek noktası kuzey doğusundaki Karacadağ'dır. Kuzeyde ortalama 900 m olan yükselti, güneyde Suriye sınırında 400 m'nin altına düşer. Harran Ovası ilin en alçak kesimini oluşturur. İlin drenajı Fırat nehri ve kolları tarafından sağlanır. (Kaynak: 52. Jeoloji Kurultayı Bildiriler Kitabı, 1999)

Bozova topraklarının büyük bir bölümü, Urfa Ovası'nın doğal uzantısıdır. Fırat nehrine doğru arazi daha engebelidir. İlçe, güney bölgelerden kuzeye uzanan yol üzerinde bulunduğu için stratejik bir konuma sahiptir. İlçe sınırları içinde, Fırat boyunca uzanan biri Lidar köyünün, diğeri Arap Kantara, Cümcüme ve Şaşkın köylerinin bulunduğu iki ova yer alır. (Özdoğan 1977: 160) Bölgede İncesu ve Tavuk deresi olmak üzere Fırat ile birleşen iki küçük akarsu akar. Bozova'da bulunan iki göl: Büyük Göl ve Küçük Göl ilçenin sebze ve meyve bahçelerini suladıktan sonra Bozova'nın 3 kilometre doğusundaki Çatak köyüne girerler. Daha sonra Fırat'a dökülürler. Göllerin çevreleri kavak ve söğüt ağaçları ve sebze bahçeleri ile çevrilidir. Şehrin bir sayfiye yeridir. Her iki gölde de çeşitli balık türleri bulunur. (Suyla Yeniden Doğan Şehir: Şanlıurfa)

Şekil 2.1.2.1:
Bozova Merkez silüeti.

Şekil 2.1.2.2:
Bozova'nın boz topraklı
tarım arazileri.

Bozova Su ve Tabiat Parkı'na, Bozova Merkez'den ve Çatak mahallesinden geçerek ulaşılır. Bu nedenle oluşturulacak yapılanmanın, Bozova'nın fiziksel ve coğrafi durumuyla ilişkisinin de iyi kurgulanması ihtiyacı doğmaktadır.

İlçenin bitki örtüsü Step görünümündedir. Dere boylarında söğüt, kavak gibi ağaç toplulukları görülmektedir. Karasal iklimin hüküm sürdüğü ilçede, yazları kurak ve çok sıcak, kışları yağışlı ve kısmen ılıman geçer. (Kaynak: Bozova Kaymakamlığı web sitesi) Diğer yandan, Atatürk Barajı'nın, yöre iklimi üzerinde de etkileri olmuştur. Şanlıurfa ve Çevresinin İklim Özellikleri ve Atatürk Barajı'nın Yöre İklimi Üzerine Etkileri isimli çalışmaya göre; barajdan sonra kayda değer bir sıcaklık artışı olmamıştır fakat; bağıl nemde %25'lere kadar varan artışlar, ölçülen sıcaklık ile hissedilen sıcaklık arasında ciddi farkların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Şekil 2.1.2.3: Bozova Su ve Tabiat Parkı mevkiindeki Çatak Mahallesi'nden görünüm.

Şekil 2.1.2.4: Bozova Su ve Tabiat Parkı'na giden asfalt araç yolu.

Şekil 2.1.2.5: Çatak Mahallesi Mevkii'nde Fırat sularının ilk görüldüğü nokta ve karşıda Bozova

2.1.3. BOZOVA'NIN TARİHİ

Bozova ve çevresinde Asurlular döneminde Asurianu, Romalılar ve Ermeniler döneminde Tormenapa, Araplar döneminde Telhüvek, Türkmenlerin döneminde Yaylak olarak isimlendirilen, tarihi MÖ 7250-5500 yerleşimlerine rastlanılmıştır. Ayrıca 1982 yılında Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğünce Bozova İlçesine bağlı Şaşkan (İğdeli) köyü yakınlarındaki küçük ve büyük Şaşkan höyükleri arasında kalan arazide yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bulgulardan da günümüzden 7000 yıl önce burada bir yerleşim olduğu anlaşılmaktadır. Neolitik Çağdan sonraki ilk medeniyet evresi kalkolitik dönem (5500-3200) buluntuları; Şanlıurfa'nın Bozova ilçesine bağlı Kurban Höyük, Lidar Höyük ve Siverek İlçesine bağlı Hasek Höyük kazılarında tespit edilmiş, ayrıca aynı kazılarda ilk Tunç Çağına ait (MÖ 3200-1800) çok sayıda buluntular ele geçirilmiştir. Bozova civarında kurulan ilk medeniyet Asurluların 'Asurianu' ismini verdikleri ve MÖ.2000 ile 606 yılları arasında hüküm sürdükleri dönemde oluşan medeniyettir. Bozova bölgesi daha sonra Makedonyalıların, Roma İmparatorluğu'nun ve Bizans İmparatorluğu'nun eline geçmiştir. 640 yılında Hz. Ömer'in zamanında Übeyt ibni el Cerrah tarafından Urfa'nın fethi ile birlikte İslam topraklarına katılmıştır. 1402'den 1516 yılına kadar devamlı olarak İran Safavileri, Mısır Memlukları ve Osmanlıların arasında el değiştirmiştir. (Kaynak: Bozova Kaymakamlığı web sitesi)

Bozova ilçesi yakınlarında Gölbaşı mevkiinde bulunan Biris Mezarlığı ve Söğüt Tarlası'nda bulunmuş Paleolitik Dönem'e ait aletlerle birlikte Neolitik iskan izleri (Çambel 1974:372) Bozova çevresinin en erken dönemlerden başlayarak yerleşim gördüğünü kanıtlaması açısından önemlidir. Paleolitik dönem baraj göl alanı içinde en önemli yerler Hasimerte Bağları Sırtları ve Kirli Mevkii'dir. Baraj Göl Alanı içinde Kalkolitik Çağ'a ait buluntu veren 9 yerleşim yeri saptanmıştır. Bunların çoğu Kalkolitik Çağ'ın son evresine aittir. Bunların en önemlileri Lidar Höyük ve Karmitli'dir.

Karasungur Camii, Hüseyin Camii, Yaylak Kalesi, Kızıl Kilise, Gonik Harabeleri, Keferhan Harabeleri, Tülman Harabeleri, İnbaşı Değirmeni, Çarmelik Hanı ve Harabeleridir. Lidar Höyük ve Kurban Höyük'te yapılan araştırmalarda buraların tarihi yerleşme yeri oldukları belirlenmiştir.

Alternatif Turizm'in en canlı kollarından biri olarak tarih turizminin; doğayı, sosyal-kültürel ve sportif faaliyetleri gerçekleştiren Bozova Su ve Tabiat Parkı ile birleşmesinin Bozova'ya önemli kazanımlar sağlayacağını ve ilçenin gelecek yıllardaki gelişimine büyük etkisi olacağı düşünülmektedir. Özellikle ilçe yönetiminin burada yapılacak akademik- üniversite çalışmalarını desteklemesi, restorasyon/kazı çalışmalarının teşvik edilmesi ve yapılması ve bu çalışmaların dışarıya tanıtılması önceliklerdendir.

Bozova Su ve Tabiat Parkı başlangıç noktası olmak üzere, Bozova ve çevresindeki tarihi alanlara gezi rotaları oluşturulmalı, bu gezi rotaları öncelikle Urfa'daki seyahat acentalarının da gezi rotalarında ve Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın tanıtım broşürlerinde yer almalıdır.

Titriş Höyüğü ile ilgili ayrıntılı bilgi için kazı ekibinin web sitesi ziyaret edilebilir: <http://www3.uakron.edu/titris/publications.html#>

Şekil 2.1.3.1:
Bozova Gezi Rotası-Inbaşı Değirmeni,
kaynak: Bozova Kaymakamlığı web sitesi

Kurban Höyük ve Lidar Höyük Atatürk Baraj Gölü suları altında kalmıştır. Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda yapılacak su sporlarından olan "dalış/ scuba dalış" için oluşturulacak rotalar bu höyüklerin bulundukları alanlar dikkate alınarak oluşturulmalıdır.

Şekil 2.1.3.5:
Bozova Gezi Rotası-Titriş Höyük,
kaynak: <http://www3.uakron.edu>

Şekil 2.1.3.6:
Bozova Gezi Rotası-Titriş Höyük kazıları,
kaynak: <http://www3.uakron.edu.tr>

Şekil 2.1.3.2:
Bozova Gezi Rotası-Çarmelik Hanı,
kaynak: Bozova Kaymakamlığı web sitesi.

Şekil 2.1.3.3:
Bozova Gezi Rotası-
Çarmelik Harabeleri ve Mezarlığı,

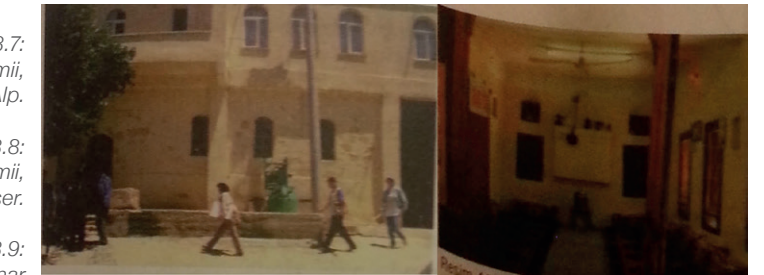
Şekil 2.1.3.4:
Bozova Gezi Rotası-Çarmelik Camii

Şekil 2.1.3.7:
Bozova Gezi Rotası- Karasungur Camii,
kaynak: Araş. Gör. Suat Alp.

Şekil 2.1.3.8:
Bozova Gezi Rotası-Karasungur Camii,
kaynak: Araş.Gör. Erdal Eser.

Şekil 2.1.3.9:
Bozova Gezi Rotası-Kırmızı Pınar
Camii, Bozova Merkez
kaynak:Araş.Gör. Suat Alp.

2.1.4. BOZOVA'NIN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

Bozova'nın 1980'de nüfusu 36.390'dı. Nüfusu 1990 yılında 56.812 olan Bozova'da kırsal nüfus ağırlığı vardır. İlçenin nüfusu 2012 nüfus sayımına göre 57.750 kişidir. (2012 TÜİK verileri) Kırsal nüfus yaşam koşullarının nispeten daha düzgün olduğu düzlüklerde toplanırken, dağlık kesimlerde yerleşmeler seyrekler.

Kuzey ve doğu tarafı dağlık olan ilçenin bu kesimlerinde yer alan köy ve köy altı yerleşimlerinde geçim ağırlıklı olarak hayvancılıktan sağlanır. Hayvancılığa bağlı olarak, Bozova ilçesinde yağ, peynir, yün ve kıl gibi hayvansal ürün üretimi gelişmiştir. Yine dağlık kesimlerin yamaçlarında fıstık yetiştirilir ve meyvecilik yapılır.

Bozova'nın güneyinde, Fırat'ın kollarından Bitik ve Macunlu derelerinin sulandığı geniş düzlükler ve ovalar yer alır. İlçenin kuzeydoğu ucunda da Hilvan sınırıyla Kaplandere arasında kalan alanda, küçük bir akarsuyun suladığı ve Hilvan Ovası'nın uzantısı olan bir düzlük yer alır. Bu alanlar bitkisel üretime elverişlidir. Tahıl ve kenevirin yetiştirildiği Bozova'da bağcılık da en önemli geçim kaynaklarından. Ancak üretim ülke ortalamasına göre bir hayli düşüktür. İlde mevcut 15.773 hektarlık meyve veren yaşıta, 10.168 hektarlık da meyve vermeyen yaşıta olmak üzere toplam 25.951 hektarlık alan bağcılığa ayrılmıştır. Bağ alanlarının önemli bir kısmı Bozova ilçesinde yer almaktadır. Bozova için bağcılık günümüzde de önemli geçim kaynaklarından biridir. İlçede özellikle hümüsü, razaki, tahannebi, hatun parmağı çeşitleri üretilmektedir. Üretilen üzümler ise ildeki Tekel Şarap Fabrikası'nda değerlendirilmektedir. (Kaynak: Suyla Yeniden Doğan Şehir: Şanlıurfa)

Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bozova Kargılı Ortaokulu'nun web sitesinde Bozova'da sosyal hayat ve kadınların sosyal yeri ile ilgili çarpıcı bilgiler yer almaktadır:

“Sosyal Hayat: Türkiye'nin en büyük barajı ve hidroelektrik santralini bünyesinde bulundurması ve GAP'ın merkezinde olmasına rağmen Bozova'da sosyal hayat oldukça durgundur. Atatürk Barajı ve HES'in inşaatı sırasında bir hareketlilik gözlense de, baraj inşaatının bitiminden sonra tekrar sade ve gelenekçi hayat tarzına devam edilmiştir. İlçe merkezinde sinema, tiyatro ve gazino gibi eğlence yerleri yoktur. Atatürk Barajında bulunan DSİ 152. Şube Müdürlüğü ve EÜAŞ İşletme Müdürlüğüne ait sitelerde ki sosyal tesisler, anfi tiyatro ve kır kahvesine ilave olarak, 2001 yılında Aşağıçatak sınırları içerisinde bulunan ve **Holan Tepesi olarak bilinen ormanlık alan içerisinde Su ve Doğa Sporları Merkezi'nin** de bulunduğu

dinlenme ve mesire yerleri Bozova ilçesinin yanında Şanlıurfa il merkezi ve çevre ilçelerin de ihtiyacına cevap vermeye çalışmaktadır.

Kadının miras ve sosyal statü problemi Şanlıurfa'nın diğer ilçelerine göre daha iyi olsa da henüz istenilen düzeye ulaşamamıştır. Başlık parası, berdel namus cinayeti gibi kavramlar az da olsa yörede görülmektedir. Bu problemler baraj inşaatı ile değişime uğramış ve azalmıştır. Sulama projeleri ile birlikte veraset işlemleri nedeniyle ve eğitim seviyesinin yükselmesiyle hem resmi nikah yapma oranının hem de kadının miras edinme oranının arttığı görülmektedir.”

Sulu tarım uygulamalarının gelişmesi ve çeşitlenmesinin ilçe ekonomisi ve beraberinde sosyal hayatı açısından önümüzdeki yıllarda daha da önemli olacağı öngörülmekle birlikte, alternatif iş kollarının ve yeni istihdam kapılarının araştırılması da ilçenin gelişmesi açısından gereklidir. İlçede Harran Üniversitesi'nin Su Ürünleri Fakültesi bulunmakta, Çalışma Alanımızda da Su Ürünleri Fakültesinin Araştırma Laboratuvarı minvalinde olan, geçmiş yıllarda araştırma/çalışmaların yürütüldüğü bilinmektedir. Su ürünlerin çeşitlilik kazanması ve üretim alanları oluşturulması hem göl biyoçeşitliliği hem de ilçe ekonomisi açısından çok önemlidir. Fakültenin, Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda -eskiden araştırma yürüttükleri alanda- yeniden çalışmaların/araştırmaların başlaması teşvik edilmelidir.

Fıstık, zeytin, üzüm, meyve yetiştiriciliği başta olmak üzere ilçede tarımın en güçlü sektör olduğu bilinmektedir. Bozova fıstığının Urfa'da ayrı bir

Şekil 2.1.4.1-2:
Bozova Su ve Tabiat
Parkı'na giden asfalt yolda
karşılaşılan koyun sürüsü.

yeri olduğu ve ayrı talep edildiği de ilçede edinilen bilgiler arasındadır. Bozova Su ve Tabiat Parkı, bu talebi daha da görünür kılacak bir yer olma potansiyeline sahiptir. Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda küçük paketler halinde fıstık (zeytin, pestil, pekmez vb.) satışları yapılması önerilmektedir. Ürünlerin tanıtımların sağlanması, zamanla bu ürünleri daha da talep edilen, şehir ve ülke çapında bilinen bir konuma taşıyacaktır. Bütün bunlar, İlçe ekonomise canlılık getirecek göstergelerden birininin, Bozova Su ve Tabiat Parkı olduğuna işaret eder. Gençlerin (Harran Üniversitesi öğrencileri, ilçedeki çocuk ve gençler), ilçe esnafının, tarımla geçinen üreticinin, ilçe kadınlarının Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda roller almaları ve kazanımlardan faydalanmaları amaçlanmaktadır. Bununla birlikte, ilçeye gelecek olan yerli ve yabancı ziyaretçiler ekonomiye canlılık kazandıracak, buna ek olarak aktif duruma geçen Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda çalışan kişi sayısı artacaktır. Fizibilite Raporu hazırlanan Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda oluşturulacak gelecek senaryosunun her açıdan sürdürülebilir olması için öncelikle Bozova halkının/yaşayanların bu 'yeri' sahiplenmeleri hayati önem taşımaktadır. Bunun yolu da bölge halkının buradan sağlayacağı kazanımlara bağlıdır. Bölge halkının ihtiyaçlarına cevap veren, sosyo-kültürel ve sportif faaliyetlerle ilçenin sosyal hayatına zenginleştirecek bir yapılanmaya sahip olan Bozova Su ve Tabiat Parkı, Bozova'ya, Urfa'nın 'bilinçli' ve 'farkında' gelişen önemli ilçelerinden biri olması noktasında önemli bir dinamik sağlayacaktır.

2.2. BOZOVA SU VE TABİAT PARKI FİZİBİLİTE ÇALIŞMASININ GEREKÇESİ

Bozova, Atatürk Barajı ile gerçekliği değişen, geniş tarım arazileriyle çevrili ilçelerimizden biridir. Çalışma alanı olarak ele alınan Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın dışarıdan algısı (Şanlıurfa'da yaşayanlar için), hafta sonları suyu izleyerek vakit geçirebilecekleri bir "piknik" alanı olmasıdır. Bu piknik alanı olma durumunda da, görünürlük, sürdürülebilir kullanım, etkinlik sorunları taşımaktadır. Bu sorunların başında, bir rekreasyon alanı olarak, üç tarafı baraj gölü sularıyla çevrili bir yarımada şeklinde olmasına rağmen buraya gelenlerin suyu etkin şekilde kullanamaması gösterilebilir.

Diğer yandan Bozova Fırat Doğa ve Su Sporları Merkezi, 90'lı yılları sonlarında aşama aşama yapılan bir rekreasyon alanı olarak, bölgeye gelen yöneticilerin yaklaşımlarındaki öncelik farklılıklarıyla da ciddi değişimler geçirmiştir. Bozova Fırat Doğa ve Su Sporları Merkezi kuruluş çalışmasından itibaren sürdürülen bir derleme/arşiv çalışması olmadığından, kuruluş ve oluşum sürecine dair veriler, dönemin İl Özel İdaresi Müdürü ve Merkezin kuruluş aşamasında öncü rol alan kişilerden olan Ömer Gül ile yapılan röportaj üzerine oluşturulmuştur.

Ömer Gül'ün anlattıklarından edinilen bilgilerden, öncesinde hazine mülkü olan Bozova Fırat Doğa ve Su Sporları Merkezi alanının, mülkiyeti değiştirilip İl Özel İdaresi'ne geçtikten sonra tesis yapılanmasına dair ilk çalışmalara başlandığı anlaşılmaktadır. Bu aşamadan sonra alana ilk olarak marinanın getirildiği, marina için açılan kıyı yolunun da alanda yapılan ilk çalışma olduğu bilinmektedir. Alanın piknik yapılmasına elverişli hale getirilmesi için gölgeliklerin oluşturulması ve restoran inşaatının gerçekleştirilmesi daha sonra yapılan çalışmalardandır. 2006 yılında ise yarı olimpik yüzme havuzunun faaliyete geçtiği bilinmektedir. Alan içerisinde bulunan ahşap ve prefabrik birimlerin alanda yapılan spor faaliyetlerinin ihtiyaçlarını karşılamak, wc ve duş/güvenlik amaçlarına hizmet etmek amacıyla oluşturulduğu tesbit edilmiştir. Diğer yandan restoranın yakınında bir aşevi, cafe yapmak amacıyla çelik konstrüksiyonu oluşturulmuş fakat tamamlanmamış bir sera ve Kaymakamlık misafirlerini ağırlamak üzere yapılmış bir bungalov ev vardır.

Tüm bu yapılardan işlevini şu an sürdüreni yoktur. Yapıların kullanılmamasının ve bakımsızlığın yarattığı durum yapıların günden güne çürümmesine yol açmakta, açık alan ise işletme ve teknik ekip yetersizliğinden dolayı aynı problemlerle boğuşmaktadır. Diğer yandan rekreasyon alanına gününbirlik ziyaretçi alımları devam etmekte, ilk dönemleriyle kıyaslandığında azalan ziyaretçi sayısına rağmen Bozova Fırat Doğa ve Su Sporları Merkezi insanların piknik yapmak için tercih ettikleri bir rekreasyon alanı olma özelliğini korumaktadır. Talep edilen hizmetleri (yeme-içme; temel ihtiyaçları karşılayacak satış alanı; yeterli sayıda wc-lavabo vb.) karşılayamayan bir yer olarak ziyaretçi alımına devam ediyor olması, hem ilçenin görünürlüğü hem de tesisten sorumlu kurumun dışarıdan algısı açısından problemlidir.

Şekil 2.2.1: Bozova Doğa ve Su Sporları Merkezi, 2000'li yıllardan fotoğrafı, kaynak: Ömer Gül arşivi. (sol üst)

Şekil 2.2.2: Bozova Doğa ve Su Sporları Merkezi, 2000'li yıllardan restoran fotoğrafı, kaynak: Ömer Gül arşivi. (sağ üst)

Şekil 2.2.3: Bozova Doğa ve Su Sporları Merkezi, Botanik bahçesine inen yol, 2000 yılları. Kaynak: Ömer Gül arşivi. (sol alt)

Şekil 2.2.4: Yarı Olimpik Yüzme Havuzu.(sağ alt)

Tesisin ‘bu kendi haline bırakılma durumu’, tesis çalışanlarının da ziyaretçilerle aralarındaki problemlerin temel nedenlerini oluşturmakta; hem çalışanlar hem de ziyaretçiler için olumsuz durumlara yol açmakta, memnuniyetsizliği günden güne arttırmaktadır. Tüm bu nedenlerden dolayı, Bozova Kaymakamlığı bir eylem planı hazırlığı ihtiyacı duymuş, alanın potansiyellerini açığa çıkarırken geri dönüşümsüz müdahalelere yol açmamak, kontrollü ve kaynakları koruyarak yol alabilmek adına, alan için bütüncül bir kentsel tasarım fikir projesi/fizibilite çalışması yapmak için çalışmalara başlamıştır.

Yüzmenin cazip olduğu ve yasak olmasına rağmen denenmeye devam edildiği Baraj Gölü’nde can kayıplarının önüne geçilmesinin yollarından biri, bu tür potansiyel rekreasyon alanlarının kontrollü kullanımının olanaklarını sağlamaktır. Bozova Su ve Tabiat Parkı, bu olanakları sağlayacak fiziksel/coğrafi ve manevi itkiye (güce) sahiptir.

2.3. FİZİBİLİTE ÇALIŞMASININ AMACI VE HEDEFLERİ

Bozova Su ve Tabiat Parkı’nda, yüzme havuzu, botanik bahçesi, gölgelik alanlar, piknik alanı, cafe-restaurant, iskele, çocuk oyun alanları gibi fonksiyonlar bulunmasına rağmen alan, ihtiyaçlara ve beklentilere cevap verememektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri, kurulduğu zamanların organizasyon yapısını sürdürememesi, zaman içerisinde meydana gelen yönetim değişiklikleriyle teknik ve maddi olanakların alana yöneltmemesi nedeniyle yapıların/birimlerin atıl duruma gelmesi söylenebilir. Çalışma Alanı, Baraj Gölü’nün İçme Suyu Havzası olması ve Mutlak Koruma Alanına girmesi nedeniyle ciddi müdahalelere, hafriyat çalışmalarına olanak tanımamaktadır.

Diğer yandan, kuruluş aşamasından bu yana süren maddi ve teknik imkansızlıklar, alanda yapılan çalışmaların uzun vadeye yayılmasına; işlerin, üzerinde düşünülerek ve uğraşarak ortaya çıkarılmasına imkan tanımıştır. Kuruluş aşamasındaki maddi ve teknik olanaksızlıkların, bu anlamda olumlu bir durum yarattığı söylenebilir. Yapılarda kullanılan malzemelerin çoğunlukla Bozova taşından (yerelde bulunan) ve ahşaptan olması, birimlerin makul boyutları olumlu etkenler arasındadır. Alanda ciddi hafriyatlar yapılmamış; beton yalnızca birkaç bölgede platform ve burun denilen bölgede amfityatro oluşturmak amacıyla dökülmüş, bunlardan bir kısmı da suyun yarattığı aşınmayla kırılmış/çökmüş durumdadır. Çalışma Alanı, Baraj Gölü’nün İçme Suyu Havzası olması ve Mutlak Koruma Alanına girmesi dolayısıyla ciddi müdahalelere, hafriyat çalışmalarına olanak tanımamaktadır. (Bu konuyla ilgili detaylı açıklamalar 3.11. Alanın Koruma

Durumu ve 6.1.Genel Tasarım Yaklaşımı başlıkları altında yapılmıştır.) Bu nedenle çalışmanın öncelikli amacını, alanın mevcut durumunun, ihtiyaç ve beklentilerinin iyi araştırılması; bu ihtiyaçlara cevap vermeye çalışırken, alanın doğal ve ekolojik değerlerinin korunmasını ve ekolojik çeşitliliğinin zenginleştirilmesini sağlamanın yollarını aramak oluşturmaktadır. Çalışma Alanı’na ticari bir değer ve kar beklentisiyle yaklaşılmaması, öncelikle yerel halka katkı sağlayacak ve ilçenin sosyo-ekonomik düzeyini yükseltecek bir yaklaşımın geliştirilmesi önemlidir. İlçe halkının Bozova Su ve Tabiat Parkı’nı sahiplenmeleri ve değerlerini korumaları öncelikli amaçtır. Bunun yolu da oluşturulan yeni senaryoda ilçe halkına rol vermekten ve onları da çalışmaya dahil etmekten geçmektedir. İlçe halkı, bölgede yaratılan dinamikten faydalanmalı, çocuk-gençlerin spor faaliyetlerine kültürel ve sosyal çalışmalara katılımları sağlanmalı, Bozova’daki dernek ve platformlara Çalışma Alanı’nda yer verilmeli, işbirliği içerisinde çalışmanın, alanda vakit geçirmenin ve üretmenin yolları yaratılmalıdır.

Yukarıda sayılan tüm nedenlerden dolayı, Çalışma Alanı’nda bulunan işlevlerin bütüncül senaryo çerçevesinde yeniden ele alınması, kaynakların doğru kullanılması adına yeni değerlendirmelere imkan tanıyan işlev ve birimlerin fiziksel yapısının iyileştirilmesine çalışılması ya da geri dönüştürülmesi önemlidir. Alanda yapılan incelemelerde görülen, mevcuttaki birimlerin ve işlevlerin bir çoğunun korunup iyileştirilmesi olanaklarına açık oluşudur.

Bozova Su ve Tabiat Parkı’nın, iyileştirilen fiziksel yapısı, geliştirilen çevresel koşulları, sosyo-kültürel dinamiğiyle ve iyi işleyen organizasyon yapısıyla her yaştan insanı çeken, Bozova’ya değer katan, yalnız Urfa’nın değil Bölgenin bilinen ve gidilen rekreasyon alanı olması amaçlanmaktadır.

Şekil 2.3.1: Burunda amfityatro oluşturmak amacıyla dökülmüş beton basamaklar.

3. BOZOVA SU VE TABİAT PARKI MEVCUT DURUM ANALİZİ

3.1. FİZİKSEL VE EKONOMİK ALTYAPI

Bozova Su ve Tabiat Parkı, yıllar önce yapılmış ve uzun zamandır herhangi bir düzenlemeye gidilmemiş bir rekreasyon alanı olarak; yenilenebilir enerji sistemleri ile oluşturulacak bir yapılanma için de ‘yeni’ bir yerdir.

Şanlıurfa ilinin, 1970-2012 uzun yıllar ortalamasına göre, ortalama günlük 8 saat güneşlenme süresi olup; ilde mevcut binaların yaklaşık % 95’inde güneş enerjisinden istifade ile sıcak su elde etme sistemi bulunmaktadır. Ancak bu sistemlerin sayıları ve yararlanılan ısı güneş enerjisinin miktarı hakkında herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

TRC2 Bölgesi yüksek enerji potansiyeline sahip olmasına karşın, tarımsal, kentsel ve endüstriyel enerji ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaktadır. Ülke toplam elektrik kurulu gücünün % 12’si bölgede bulunmakla birlikte, iletim altyapısındaki yetersizlikler ve yüksek kayıp-kaçak oranları nedeniyle kesintisiz enerji sunumu sağlanamamaktadır. Bu durum; yaşam kalitesini düşürmekte, kentsel yaşam ve özellikle endüstriyel üretim için önemli bir olumsuzluk teşkil etmektedir. (Karacadağ Kalkınma Ajansı Yenilenebilir Enerji Raporu, 2010)

Köylere Hizmet Götürme Birliği çalışanlarından edinilen bilgilere göre alanda, güneş panel sistemlerinin kurulması için bir hazırlık çalışması vardır. Bu çalışma kapsamında, güneş panel sistemlerinin kurulumu için “Kentsel Tasarım Fikir Projesi” kapsamında oluşturulan Vaziyet Planı’nda

yer gösterilmiştir. Öncelikle, “Panel Sistemleri” hibesini/kurulumunu sağlayacak firmanın bu alanı değerlendirmesi gerekmekte, olumlu görüş belirtmesi halinde kurulumun yapılması sağlanmalıdır. Yenilenebilir Enerji Sistemleri/Sürdürülebilirlik politikaları kapsamında nelerin yapılabileceği/ yapılması gerektiği ise, ayrıntılı bir şekilde konunun uzmanlarıyla yapılan görüşmeler/toplantılar ve araştırmalar sonucunda belirlenmelidir.

Bozova Su ve Tabiat Parkı’nda konstrüksiyonu oluşturulmuş bir sera bulunmaktadır. Bozova topraklarının sebze-meyve yetiştiriciliğine çok elverişli olduğu da bilinmektedir. Serayı aktif hale getirmek ve burada tarım yapılacak bir alan oluşturmak, Bozova Su ve Tabiat Parkı’nın bazı ihtiyaçlarını buradan karşılamak hammadde kullanımı açısından önemli olacaktır. Botanik Parkı’nın genişletilmesi, tarım yapılacak alanların yaratılması, seranın üst örtüsünün yapılıp seranın aktif hale gelmesi ve buraya gelenlere tohum-fide satışlarının (küçük çapta da olsa) yapılması, alanın fiziksel ve ekonomik altyapısı için sürdürülebilir bir kaynak oluşturacaktır.

Bunların ötesinde, Bozova ilçesinin kanalizasyon atıklarının Atatürk Baraj Gölü’ne döküldüğü edinilen bilgiler arasındadır. Yalnız Bozova ilçesinin değil, Adıyaman’ın ilçelerinin de içinde bulunduğu bazı bölgelerin kanalizasyon atıkları ile ilgili sorun uzun zamandır gündemdedir. Konuyla ilgili bir değerlendirme için bakınız: Bölüm 3.11.1. Bu fizibilite raporu kapsamında yapılacak uygulamalara başlarken, arıtma sistemleri, kanalizasyon atık problemi v.b. konularla ilgili çalışmaların da yapılmaya başlanması ve uygulamaların eşzamanlı sürdürülmesi **İçme Suyu Havzası Koruma** önerileri hususlarında önemlidir.

3.2. ALANIN TOPOGRAFİK YAPISI

Bozova Su ve Tabiat Parkı, baraj gölünün oluşturduğu kıyı en düşük kot olmak üzere, gittikçe yükselip tepeleşen bir yapıya sahiptir. Alana giriş yapılan araç yolunun açıldığı kot, alanın en yüksek noktalardan biridir. Alanda, tüm yarımadaı çevreleyen ve baraj gölüne doğru inen kurumuş dere yatakları vardır. (Bknz: Şekil 3.2.1) Bu kurumuş derelerin oluşturduğu yarıklar alanın görsel peyzaj karakteristiğini oluşturmakla birlikte ayrıca önemlidir. Alanın sert, kireçli bir toprak yapısı vardır ve toprak hakim rengi beyazdır.

Şekil 3.2.1:
Alandaki kurumuş derelerden biri.

Şekil 3.2.2:
Sahilin sert kaya yapısı.

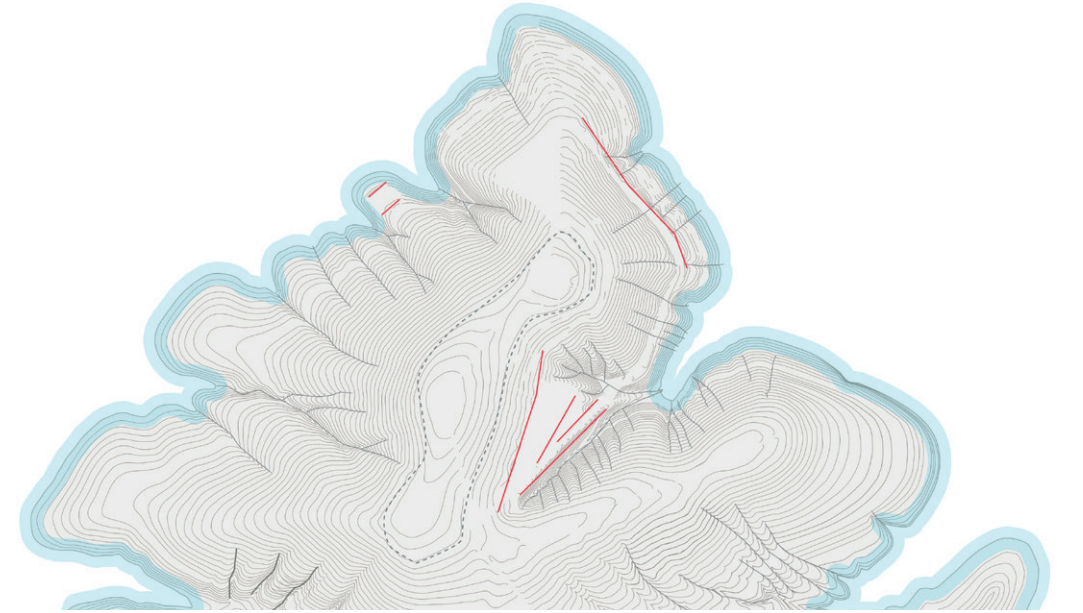

Şekil 3.2.3: Alanın tepe noktası ve kıyı şeridi.

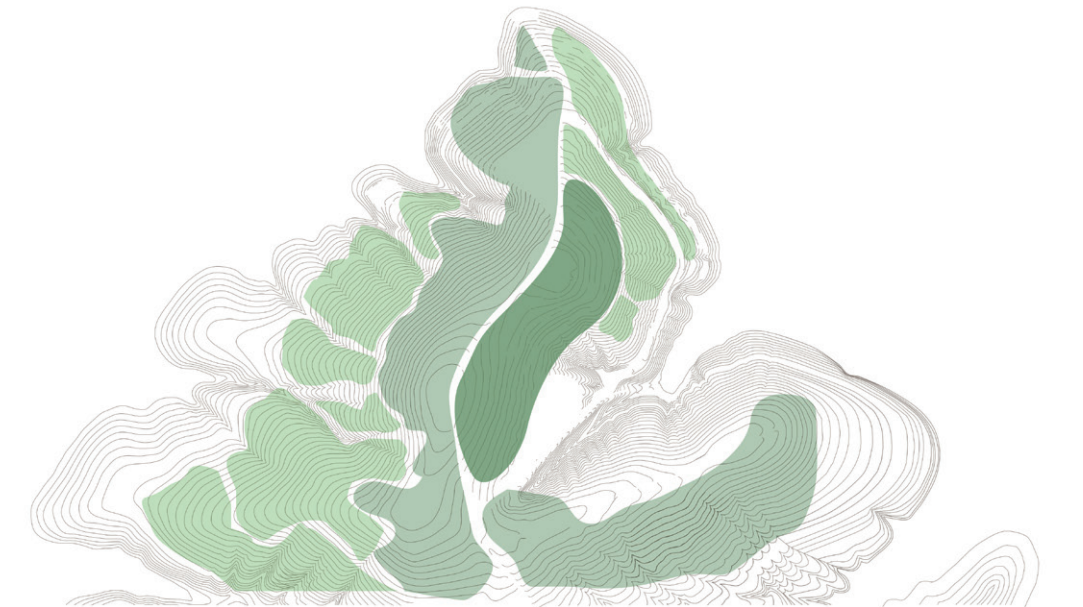
topografik eşikler

— Vadiler
— Şevler
- - - - - Sırt

peyzaj karakterleri

— Özel bitkilendirilmiş alan
— Yoğun çam örtüsü
— Seyrek çam örtüsü
Pinus Brutia
İran çamı

3.3. ALANIN PEYZAJ DURUMU

Çatak Bitki örtüsü, ağırlıklı olarak çam ağaçlarından oluşmakta ancak ilk bakışta bu ağaçların sağlıksızlığı göze çarpmaktadır. Alandaki çamlarda bulaşıcı bir hastalık türüne rastlandığı, Orman Müdürlüğü'nden gelen Ziraat Mühendislerinin yaptıkları araştırma ve gözlemlere göre ağaçların iyileştirilme olanağının bulunmadığı ve hastalığa yakalanan bu ağaçların, diğer ağaçların sağlığı açısından kesilmesi gerektiği Bozova Kaymakamlığına bildirilmiştir. (Bknz: Ek-3.3.1, Orman Bölge Müdürlüğü'nden Bozova Kaymakamlığına gönderilen rapor) Hastalık taşıyan ve sararıp kuruyan bu ağaçlara alanın her tarafında rastlanmaktadır. Bu hastalık durumunun diğer ağaçlarda nasıl bir değişimin meydana getireceği ilerleyen zamanlarda görülecektir. Öncelikle raporda da belirtilen ağaçların kesilmesi durumunu da göz önüne alarak alanda yeni bir bitkilendirme (farklı ağaç türlerinden oluşan, gölge veren) yoluna gidilebileceği ihtimali ağırdır çünkü alandaki bitki örtüsünün çam olarak tek tür ağırlıklı olması alanın ekolojik karakterinin zayıf kalmasına yol açmıştır. Böylece alanda çamlardan boşalacak alanlarda oluşturulacak yeni bitkilendirme ile yaratılacak ekolojik çeşitlilik, alanın gelecek kurgusu açısından da önemli olacaktır.

Mesire alanı içerisinde çınar, söğüt, akasya, mazi, palmiye gibi ağaç türlerine, ateş diken, biberiye, zakkum gibi çalılara rastlanmakta, bunun dışında botanik bahçesinde soliter olarak 38 tür yer almaktadır.

Şekil 3.3.1:
Hastalıklı çam ağaçları.

Şekil 3.3.2: Botanik Bahçesi'ndeki teraslama.

Şekil 3.3.3: Botanik Bahçesi Girişi-Bozova taşıyla yapılan su sarnıcı.

Şekil 3.3.4: Botanik Bahçesi'nde bulunan ve sadece çelik strüktürü yapılmış olan sera.

3.3.1 BOTANİK BAHÇESİ'NDE BULUNAN TÜRLER

1. Leylandi (sarı) - Cupressocyparis leylandii 'Aurera'
2. Ardiç Hibernika - Juniperus communis 'Hibernica'
3. Sarı boylu manolya - Magnolia grandiflora
4. Ligustrum (alacalı) - Ligustrum japonicum
5. Demir - Diospyros ebenum
6. Cotanester - Cotoneaster horizontalis
7. Sütun ardiç - Juniperus communis 'Stricta'
8. Altuni pramit mazi - Thuja orientalis 'Pyramidalis'
9. Leylandi yeşil - Cupressocyparis leylandii 'Aurera'
10. Taflan (altuni) - Euonymus japonica 'Elegantissimus Aureus'
11. Pitosporum - Pittosporum tobira
12. Kartopu (yaprak döken) - Viburnum opulus
13. Fıstık çamı - Pinus nigra
14. Kuşdili - Rosmarinus officinalis
15. Yayılıcı ardiç - Juniperus horizontalis
16. Taflan - Euonymus japonica
17. Yukka - Yucca sp.
18. Yeşil kartopu - Viburnum tinus
19. Ligüstrum - Ligustrum lucidum
20. Dresena - Dracena marginata
21. Badem - Prunus dulcis
22. Ağaç hatmi - Hibiscus syriacus
23. Erguvan - Cercis siliquastrum
24. Minyatür taflan - Euonymus japonicus
25. Japon Aynası -
26. Amerikan sarmaşığı - Parthenocissus quinquefolia
27. Çin gülü - Hibiscus sinensis
28. Keçi söğüdü - Salix caprea
29. Zakkum - Nerium oleander

30. Kokar ağaç - Ailanthus altissima
31. İncir - Ficus carica
32. Çınar - Platanus orientalis
33. İğde - Eleagnus angustifolia
34. Karaağaç - Ulmus sp.
35. Okaliptus - Eucalyptus globulus
36. Şimşir - Buxus sempervirens
37. Kuşdili - Rosmarinus officinalis
38. Şikoyası - Lagerstroemia indica

Şekil 3.3.5:
Botanik Bahçesi'nde
ağaç/bitki türleri.

Şekil 3.3.6:
Botanik Bahçesi'nde
bitki/ağaç türleri.

Dış mekan mobilyalarına bakıldığında farklı dönemlerde farklı uygulamaların gerçekleştirdiği gözlemlenmekte; oturma elemanları, piknik alanları, üst örtülerde de aynı farklılaşma dikkate çarpmaktadır.

Aydınlatma elemanları alanın akşam kullanımı ve güvenliği için yetersizdir. İstinat duvarları ve merdivenler alanın eski tasarımına uygun şekilde çözülmüş olsa da öngörülen kullanım yoğunluğuna göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Kot farkları, merdiven, duvar, rampalarla birlikte yeni programları da kapsayacak şekilde düşünülmelidir.

Şekil 3.3.7:
Botanik
Bahçesi'ndeki
çocuk oyun alanı.

Şekil 3.3.8: Ahşap banklar.

Şekil 3.3.9: Stadyum tipi
aydınlatma elemanları.

Şekil 3.3.10:
Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda
bulunan kurumuş ağaçlardan biri.

3.4. ALANIN ULAŞIM/SİRKÜLASYON YAPISI

Alan içindeki ulaşım ağının birkaç tipten oluştuğu görülmektedir. Bunlar: Araç yolu (kilit taş döşeli), yürüyüş yolları (taş), patikalar (toprak yol) ve kıyı yoludur.

Şekil 3.4.1:
Taş döşeli yürüyüş yolu ve
düzleştirilmiş toprak yol.

Şekil 3.4.2: Kilit taşı
döşenmiş araç yolu.

Şekil 3.4.3: Toprak
yol, taş-toprak yol.

Kıyıda yürümeyi sağlayan yol düzenlemesi de birkaç tipten oluşmaktadır. Beton teraslamanın yapıldığı alanlar, taş basamaklarla kıyıya inişlerin sağlandığı merdiven yollar ve kıyının kaya yapısının korunduğu (herhangi bir düzenlemenin yapılmadığı) alanlar şeklindedir. Burun denilen kısımda (Şekil 3.4.6) amfiteatro yapmak üzere beton teraslamalar oluşturulmuş, amfiteatro yapılmadığı için bu beton teraslar atıl durumda kalmış, yer yer de çatlamış ve zaman içinde yıkılmıştır.

Şekil 3.4.4:
Kıyıya inen merdiven
ve taş platformlar.

Şekil 3.4.5:
Kıyıya inen
taş merdiven/platformlar;
kaya parçalarından oluşan
düzenlenmemiş kıyı yolu.

Şekil 3.4.6:
Beton zeminden oluşmuş kıyı yolu.

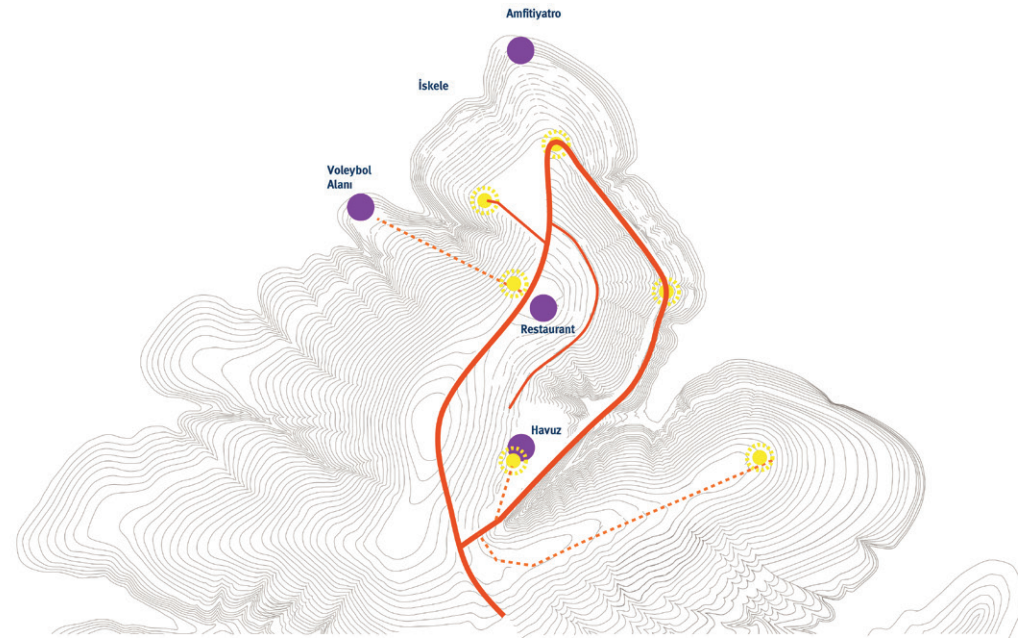

Şekil 3.4.7:
Burunda amfiteatro yapmak üzere
oluşturulmuş beton platformlar.

3.5. ALANIN TAŞIT ULAŞIMI DURUMU

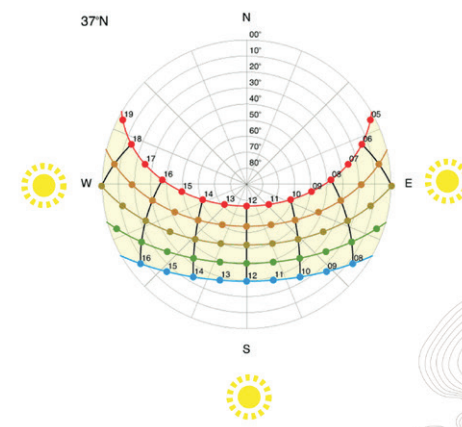
halihazır/taşıtlı ulaşımı

- ana sirkülasyon
- - - ikinci sirkülasyon
- ilgi odakları
- otopark odakları

3.7. ALANIN GÖLGE/İŞIK/BAKİ DURUMU

gölge-ışık analizi

- Yaz Dönümü — 21 Haz
- 19 04-23 08
- Ekinokslar — 20.03/22.09
- 18.02/22.10
- Kış Dönümü — 22.12

3.6. ALANIN HALİHAZIR YAYA BAĞLANTILARI

yaya bağlantıları

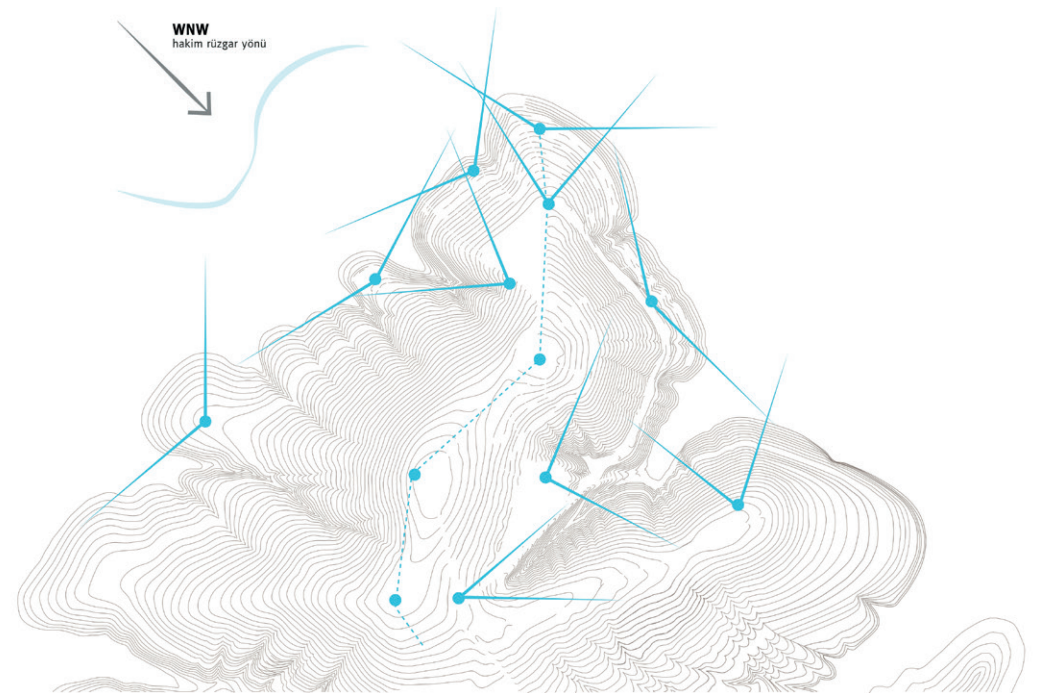
- Yaya yolları
- - - Patikalar

3.8. ALANIN VİSTA NOKTALARI VE HAKİM RÜZGAR YÖNÜ

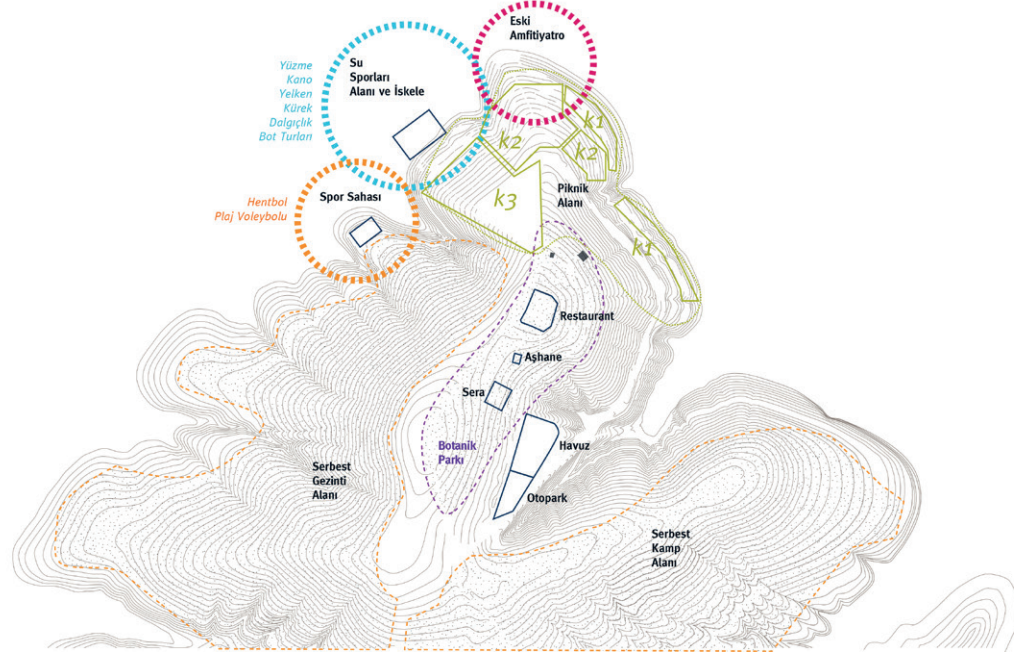
vista noktaları

- bakış açıları
- - - ana sırt

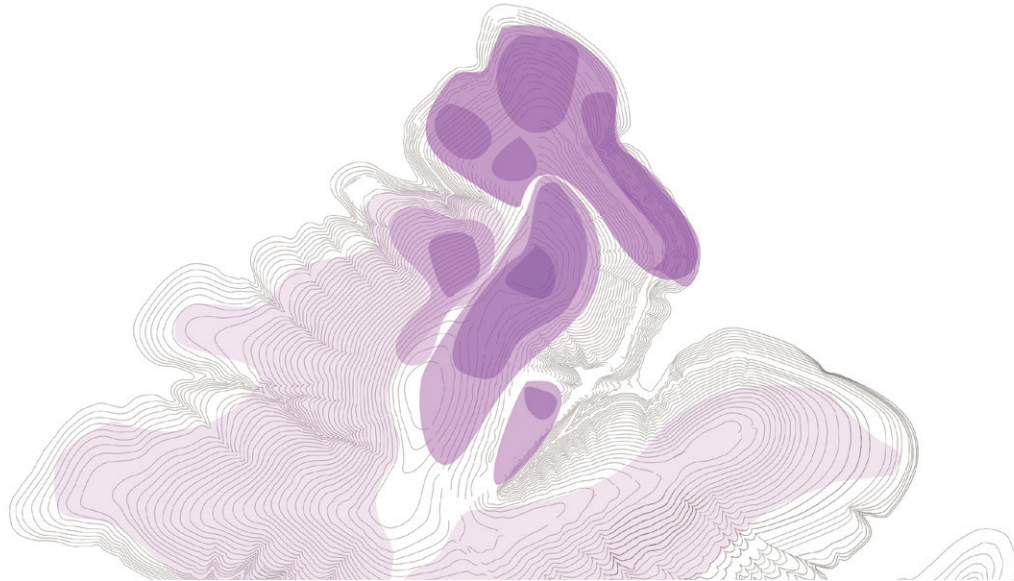
3.9. ALANIN KULLANIM DURUMU

kullanım

3.10. ALANIN ZİYARETÇİ YOĞUNLUK BÖLGELERİ

yoğunluk

3.11. ALANIN KORUMA DURUMU

Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın içinde bulunduğu Atatürk Baraj Gölü Havzası, İçme Suyu sağlayan bir havza olarak koruma yönetmeliklerine tabidir. Alanda yapılacak her türlü çalışmayı belirleyecek olan bu hükümlerdir.

3.11.1. İÇME SUYU HAVZASI

İçme ve kullanma suyu temin edilen Atatürk Baraj Gölü'nün mevcut su kalitesinin korunup, kullanımının sürdürülebilir olması sağlanarak, havzadaki mevcut tüm faaliyetlerin düzenlenmesini sağlamak için "İçme ve Kullanma Suyu Kaynağı Olarak Atatürk Baraj Gölü'nün Korunması ve Özel Hüküm Belirlenmesi Projesi" kapsamında özel hükümler belirlenmiştir. Bu Özel Hükümler Atatürk Baraj Gölü ve havzasını kapsar, bu alan dışında geçerli değildir. Atatürk Baraj Gölü ve Havzası için belirlenen bu Özel Hükümler 2872 Sayılı Çevre Kanunu'na dayanılarak çıkartılan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği'nin 16. maddesi gereğince hazırlanmıştır. Bu kapsamda Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın içinde bulunduğu gölün yakın çevresine bağlayan bazı başlıklar ve tanımları şöyledir:

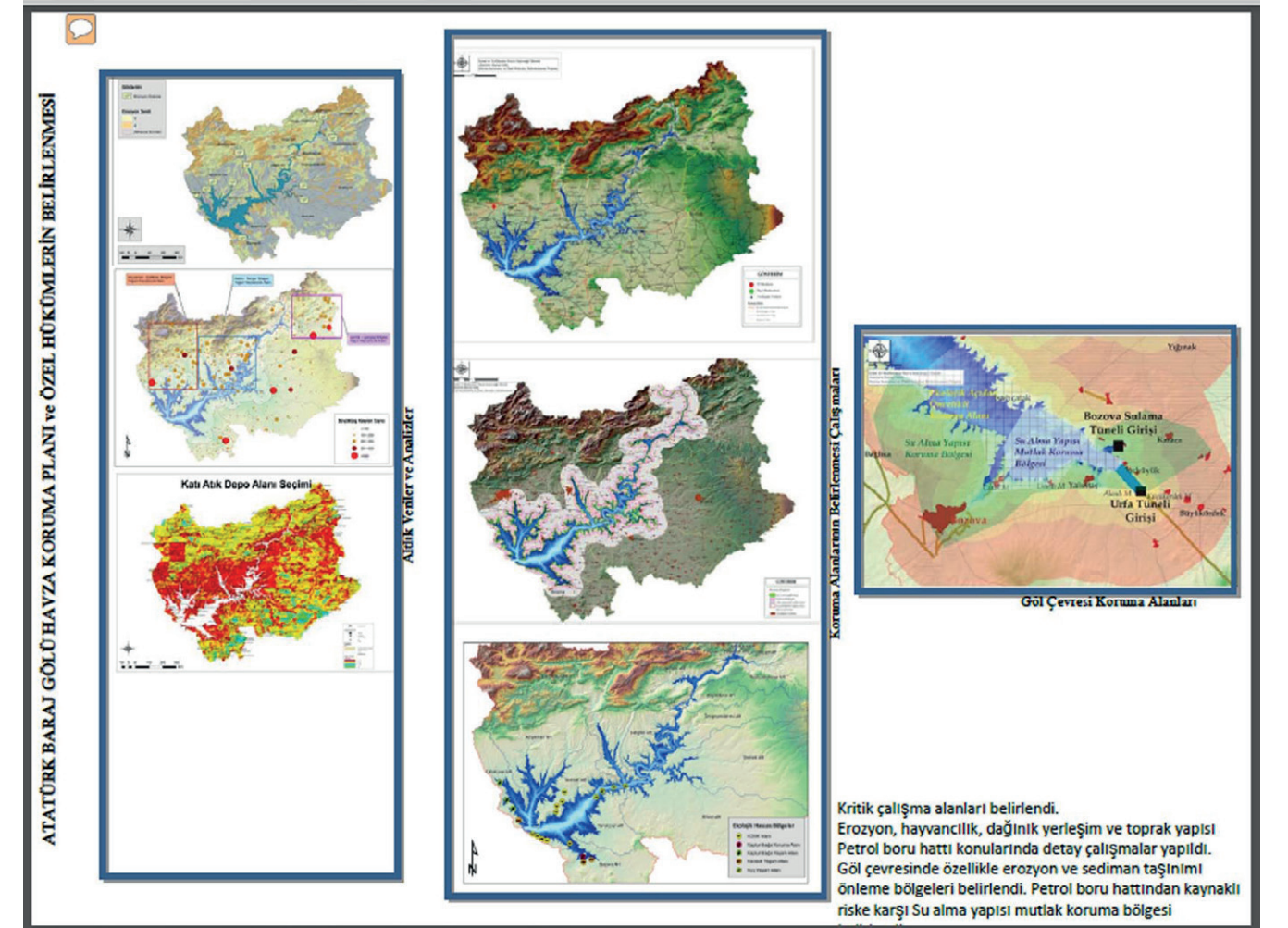
Göl Koruma Alanı: "Urfa Tüneli Koruma Bölgesi" dışında, Göl Yeşil Kuşaklama Alanından itibaren 900 metre genişliğindeki alandır. Söz konusu alan sınırının su toplama havzası sınırını aşması halinde göl koruma alanı havza sınırında son bulur.

Göl Yeşil Kuşaklama Alanı: "Urfa Tüneli Koruma Bölgesi" dışında, maksimum su kotundan (542m) itibaren göl çevresinde 100 metre genişliğindeki alandır. Söz konusu alan sınırının su toplama havzası sınırını aşması halinde göl yeşil kuşaklama alanı havza sınırında son bulur.

Kanal içi sulak alan sistemi: Herhangi bir drenaj kanalı veya derenin uygun bir mühendislik yöntemiyle içerisinde bitkilerin yer aldığı bir arıtma sistemine dönüştürülmüş halini,

Kanal dışı sulak alan sistemi: Herhangi bir drenaj kanalı, dere veya akarsudan belirli bir miktarda kirlenmiş suyun alınarak amaca uygun arıtımı için kanal, dere veya akarsu yanındaki uygun bir arazide sulak alan sistemi inşa edilerek arıtılmış suyun tekrar ana su yatağına verildiği mühendislik yapılarıdır.

Urfa Tüneli Koruma Alanı: Bölgenin ekolojik açıdan korunması gereken öncelikli alan özelliği, rezervuarın hidrodinamik yapısı ve su alma noktasının stratejik önemi dikkate alınarak belirlenen koruma bölgesidir.

Şekil 3.11.1.1: Tübitak MAM Çevre Enstitüsü Özel Hüküm Projeleri, Selma Ayaz.

Yapay sulak alan sistemi: Atık suların bitki, toprak ve çeşitli dolgu materyalleri kullanarak artırıldığı mühendislik yapılarını ifade eder.

Genel Hükümler:

- Baraj gölü maksimum su kotu 542,00 metredir.
- Bu hükümler Çevre Düzeni Planı ve Plan hükümlerine aynen işlenir.
- Özel hükümlerde yer almayan hususlar ile ilgili olarak Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümleri geçerlidir.
- Havza içinde bulunan devlete, belediyelere ve kamuya ait araziler koruma alanları için verilen kısıtlamalara tabidir.
- Havzadaki yerleşimlerden kaynaklanan evsel ve endüstriyel nitelikli atıksular ekte verilen deşarj standartları uygulanacaktır.
- Havza genelinde her türlü faaliyet sonucu oluşan atıksular için çevresel altyapı önerileri ve noktasal ve yayılı kirliliğin bertarafı, Havza Koruma

Planında önerilen yöntemler ve sürelerde tamamlanacaktır. Bu altyapı çalışmaları tamamlanmadan yapılaşmaya izin verilmez. Hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanacak atık suların kanalizasyon sistemlerine deşarjı yasaktır.

- g) Havza Koruma Planında önerilmiş olan arıtma ve kanalizasyon sistemleri inşası eş zamanlı yürütülecektir.
- h) Havza genelinde kimyasal ayrıştırıcılar yada benzeri kullanılarak yapılacak maden zenginleştirme tesisine ve işlemine izin verilmez.
- i) Havza genelinde tüm köyler için “Köy Yerleşim Alan Sınırı ve Civarı” rezervuara en yakın olanlardan başlamak üzere ilgili idarece belirlenir.
- j) Havza genelinde yeni yapılacak sulama sistemlerinde kapalı sistem ve su saati uygulamalarına öncelik tanınacaktır.
- k) Havza genelinde, zirai mücadele ilaçları (pestisit) kullanımı yerine biyolojik ve biyoteknik yöntemlerin kullanımı teşvik edilmeli ve desteklenmelidir. Havzada iyi tarım ve organik tarım uygulamaları ile tarımda erozyonu azaltıcı metotlar Havza Koruma Planı’nda belirtilen şekilde uygulanmalıdır.
- l) Havza genelinde hayvansal atıkların İl Tarım Müdürlüğü görüşleri doğrultusunda tarımda kullanımı sağlanır.
- m) Erozyona hassas alanlarda Havza Koruma Planı’nda belirtilen önlemler alınır. Havza genelinde erozyonu azaltıcı yöntemlerin uygulanması esastır.
- n) Havza genelinde akar derelerde havza koruma planında belirtilen sulak alan sistemleri inşa edilir, kuru derelerde ise erozyon önleme tedbirleri alınır. Bu sistemler ve tedbirler için DSI’nin görüşleri doğrultusunda uygulamaya geçilecektir.
- o) Havza genelinde tarımsal ve endüstriyel faaliyetler ile akaryakıt ve gaz dolum istasyonların ve olası diğer tüm faaliyetlerden kaynaklanan tehlikeli atıklar, Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği’ne uygun olarak bertaraf edilecektir.
- p) Havzadaki tüm düzensiz katı atık depolama sahaları havza koruma planında belirtilen esaslar doğrultusunda rehabilite edilerek kapatılacaktır. Düzensiz katı atık sahaları ve sanayi alanları için önerilen ıslah ve rehabilitasyon projeleri, havza koruma planında belirtilen şekilde ve sürelerde tamamlanacaktır.

r) Havza genelinde yeni ekolojik koruma alanlar Havza Koruma Planı Uygulama Programında belirtilen sürelerde belirlenir.

s) Havzayı kirlilik kaynağı olarak etkileyen Karakaya Baraj Gölü Havzası’nda Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ilgili hükümlerinin uygulanmasının izleme ve kontrolü yapılacaktır. Çevre Mevzuatında belirtilmiş olan süreler dahilinde nüfusa göre önerilen arıtma tesisleri inşası ve işletilmesi Karakaya Baraj Gölü Havzası için öncelikli programa alınır.

Rezervuar (Baraj Gölü Aynası)

- a) 542,00 metre kotunun altında kalan tapulu şahıs arazileri içme ve kullanma suyu kullanan idarece yapılacak bir program dahilinde kamulaştırılır. Kamulaştırma yapıncaya kadar bu alanlara hiçbir faaliyete izin verilmez.
- b) 542,00 metre kotunun altında hazine adına kayıtlı olan alanlarda hiçbir faaliyete izin verilmez. Bu alanda hazine arazisi satışı yapılmaz.
- c) Gölde çalışmasına izin verilen güvenlik, su ürünleri çıkarılması, balıkçılık faaliyetleri için kullanılan ve akaryakıt ile çalışan araçlardan oluşabilecek her türlü atıksu ve sintine suyunun göle boşaltılması yasaktır.
- d) Rezervuar içerisinde kaçak balıkçılığı önlemek amacı ile balıkçılık faaliyetlerini yapabilmek için su ürünleri kooperatiflerine üyelik zorunludur.
- e) Gölde faaliyette bulunmak üzere dışardan getirilen her türlü su taşıtına, istilacı ve/veya zararlı türlerin taşınımının önlenmesi amacı ile gerekli dezenfeksiyon işlemlerinin yapılması zorunludur.
- f) Atatürk Baraj Gölü’nde minimum su kotundaki rezervuar alanının %0,1’ine kadar alanda su ürünleri yetiştiriciliğine izin verilebilir.
- g) Baraj gölü içerisinde ekoturizme ve motorsuz su sporlarının yapılmasına Devlet Su İşleri’nin(DSI) uygun görüşü doğrultusunda izin verilir. Motorlu su sporları yalnızca ulusal ve uluslararası müsabakalar için DSI’nin uygun görüşü doğrultusunda serbest bırakılabilir.
- h) Yüzme ve balık tutma ihtiyaçları için kıyı morfolojisine zarar vermeyecek şekilde yüzer ya da ahşap kazıklı iskele yapıları teşkil edilir. Bu faaliyetler için kıyıda dalga etkisini azaltmak için dalgakıran, mendirek gibi kıyıda katı madde hareketini engelleyici yapılar yapılamaz.
- i) Rezervuar içerisine hafriyat artığı, moloz ve inşaat malzemesi dökülmesine izin verilmez.

Urfa Tüneli Koruma Bölgesi:

Bölgenin ekolojik açıdan korunması gereken öncelikli alan özelliği, rezervuarın hidrodinamik yapısı ve su alma noktasının stratejik önemi dikkate alınarak belirlenen koruma bölgesidir. Urfa Tüneli Koruma Bölgesi; su alma yapısı koruma ve su alma yapısı mutlak koruma bölgeleri ile ekolojik açıdan öncelikli koruma bölgesinin birleşiminden oluşmaktadır. Bu alt bölgelere ait tanımlar ve ilgili hükümler aşağıda verilmiştir.

Su Alma Yapısı Mutlak Koruma Bölgesi: Stratejik bir nokta olan Urfa Tüneli su alma yapısını ve yakınında bulunan Bozova Sulama Tüneli giriş yapılarını, rezervuar içerisinden kaynaklanabilecek risk unsurlarının Urfa Tüneli girişini ve etki alanındaki Harran Ovası, Mardin Ovası ve Şanlıurfa şehir merkezini etkilemesine karşı korumak amacı ile belirlenen alandır. Bu alan Urfa Tüneli su alma noktası merkez olmak üzere 7200 metre yarıçaplı bir güvenlik çemberi ile baraj maksimum su seviyesini belirleyen sınırlar arasında kalan su alanıdır. Bu alanda aşağıdaki hükümler geçerlidir;

- Bu alanda akaryakıtlı çalışan su araçlarının kullanımına yalnızca güvenlik ve acil müdahale gerektiren durumlarda izin verilebilir. Bu amaçla kullanılacak araçlarda oluşabilecek her türlü atık su ve sintine suyunun arıtıldıktan sonra bile içme ve kullanma suyu rezervuarına boşaltılması yasaktır.
- Bu alan içinde bulunan rezervuar kıyı bölgesinde yüzme, balık tutma, avlanma, piknik yapma, plaj ve mesirelik alan oluşturmaya ve benzeri hiçbir faaliyete izin verilmez.
- İçme suyu alma yapısına en az 1000 metreden daha yakın olan alanlarda ve bu yapıların bulunduğu koylarda su ürünleri yetiştiriciliği yapılamaz. Ancak bu koylarda Tarım İl Müdürlüğü'nün uygun görüşü ile eğitim ve araştırma amaçlı su ürünleri yetiştiriciliği yapılabilir.

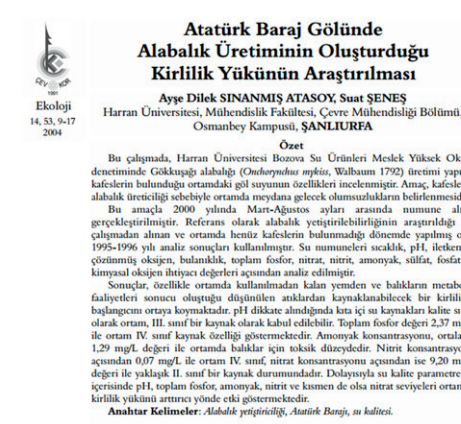
Ekolojik Açıdan Öncelikli Koruma Bölgesi: Hassas kara ve kıyı ekosistemleri ve bu sistemleri destekleyen kumul, kumsal, çalılık, ağaçlık, orman, çayır ve mera alanları gibi yaşam alanlarının oluşturduğu bölgedir. Özellikle su kuşlarının yoğun ve toplu olarak kuluçka yaptığı alanlar ile nadir ve nesli tehlikedeki canlı türlerinin (örn. Yumuşak Kabuklu Fırat Kaplumbağası – Rafetus Euphraticus) önemli üreme bölgeleri ve habitatlarını içermektedir. Bu alanda aşağıdaki hükümler geçerlidir;

- Bu alanın ekolojik karakterinin korunması esastır.
- Mevcut ağaç ve tüm bitki türleri olduğu gibi korunur.

- Ekolojik karakteri bozacak şekilde ağaç kesimi, turistik tesis ve yapılaşmaya izin verilmez.
- Yalnızca günübirlik kullanım amacıyla ile sökülüp - takılabilir malzemeden oluşan ahşapprefabrik çay ocağı veya kantin, gezi parkurları, kuş gözlem kuleleri, balıkçı tekneleri için yüzer veya ahşap kazıklı iskele ve yürüyüş yollarına ait planlanan projelere, alanın ekolojik yapısının etkilenmemesi koşulu ile Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda izin verilir.
- Coğrafi özellikler, topoğrafya ve zemin şartları nedeniyle yerleşim ve kentsel gelişim alanları bu bölgede kalan yerleşim yerlerinin, gerektiği durumda gelişimi için bu koruma bölgesi detay sınırları ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak Bakanlıkça tespit edilir.

Aşağıdaki haberlerden, 2000'li yıllardan bu yana Atatürk Baraj Gölü Kirlilik Analizlerinin sürekli gündeme geldiğini, TÜBİTAK işbirliği ile çalışmalara başlandığını ve bu araştırmaların artık “özel kurullar” oluşturularak takibinin yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Diğer yandan Birecik, Adıyaman, Halfeti, Bozova gibi yerlerde oluşturulan/oluşturulacak Su Sporları Merkezleri'nin hangi hükümler çerçevesinde denetimlerinin yapılacağı merak edilmektedir. Halfeti, Birecik, Adıyaman illerinde Su Sporları Merkezleri'nin Bozova'dan çok önce oluşturulduğu, motorlu teknelerin kullanıldığı ve betonarme tesislerin (Adıyaman) inşaa edilmeye başlandığı bilinmektedir.

“AK Parti Adıyaman Milletvekili Dr. M.Murtaza Yetiş, Atatürk Barajı gölünün kirlilikten kurtarılması için büyük bir çaba içinde olduklarını belirtti. Yetiş, Fırat Nehri havzasında başlatılan çalışmaları takip ettiklerini, yapılan araştırmalarda Atatürk Barajı gölünün Adıyaman ve ilçelerinin kanalizasyon sularından kirlendiğinin tespit edildiğini söyledi. Atatürk Barajı flora ve faunası ve diğer canlı çeşitliliğinin sürdürülebilirliğinin çevre açısından önemine değinen Yetiş, “Atatürk Barajı'nın canlı çeşitliliği açısından önemli bir yeri var. Ayrıca halen mevcut durumda

Şekil 3.11.1.2: Basında Atatürk Baraj Gölü Kirlilik Haberi (<http://arsiv.ntvmsnbc.com/news/12038.asp>) ; Atatürk Baraj Gölü Akademik Araştırmalar (<https://www.ekoloji.com.tr/resimler/53-2.pdf>)

içilebilir su ihtiyacını bazı yerleşim birimlerimiz buradan karşılıyor. Bu kadar önemli bir gölün doğrudan kanalizasyon suları ile kirletildiğini açıkça görüp bu konuda bir adım atmamamız düşünülemezdi. Milletin bize verdiği her türlü sorumluluğu yerine getirmek zorundayız.” dedi. GAP İdaresi öncülüğünde ‘Atatürk Baraj Gölü’nün Kirlenmesinde Altyapı Eksikliklerinin Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri Semineri’nin 2002’de düzenlediğini hatırlatan Yetiş, o günden bugüne bu konunun değişik platformlarda defaten masaya yatırıldığını, ama bugüne kadar herhangi bir çözümün üretilmediğini söyledi. Adıyaman baraj havzasını koruma kurulu oluşturulması ile ilgili, üniversitelerin teklifte bulunduğunu, kendilerinin de bu teklifi oldukça önemli bulduklarını vurgulayan Yetiş, sözlerine şöyle devam etti: “Böyle bir kurulun oluşması durumunda baraj gölü ile ilgili kararlar daha kolay verilebilir. Uzun bir zamandır Atatürk Barajı gölünü mevcut kirliliğinden nasıl kurtarabiliriz diye büyük bir çaba içine girdik. Bu konuda çeşitli girişimlerimiz oldu. Son olarak Orman ve Su İşleri Bakanımız Veysel Eroğlu’nun Adıyaman’a gelişinde konuyu tekrar gündeme getirdik. Veysel Bey konu ile ilgili gerekli talimatları verdi. Atatürk Baraj gölünün kirlenmesine sebep olan Kahta ve Samsat ilçelerimize arıtma tesisi sözünü aldık. Barajla ilgili doğrudan bakanlık projeleri yapıp belediyelerle protokol imzalayacak. Ayrıca atık tesisinden geçen sular ayrı bir gölette biriktirilerek sulama amaçlı kullanılacak. (Kaynak. Cihan Haber Ajansı)”

4. SWOT ANALİZİ

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats - Güçlü yönler, Zayıf yönler, Fırsatlar, Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden oluşmuş bir kısaltmadır.

SWOT Analizi, bir projede ya da bir ticari girişimde kurumun, tekniğin, sürecin, durumun veya kişinin güçlü (Strengths) ve zayıf (Weaknesses) yönlerini belirlemekte, iç ve dış çevreden kaynaklanan fırsat (Opportunities) ve tehditleri (Threats) saptamak için kullanılan stratejik bir tekniktir. Bu teknik projenin ya da ticari girişimin hedeflerini belirlemeyi ve amaca ulaşmak için olumlu ya da olumsuz olan iç ve dış faktörleri tanımlamayı gerektirir. (Kaynak: Wikipedia)

Bu analiz, alanda gözlem yoluyla, yapılan röportajlarla ya da fotoğraflayarak elde edilen bilgilerin, çalışmanın hedefleri doğrultusunda toparlanmasını sağlaması açısından önemlidir. Böylece alanın zayıf yönleri tesbit edilmekte, tehditlere karşı önlemler geliştirilmekte, güçlü yönleri açığa çıkaracak çalışmalar yapılmakta ve potansiyel taşıyan fırsatlar çalışma içerisinde değerlendirilerek güçlenmesi sağlanmaktadır.

4.1. GÜÇLÜ YÖNLER ANALİZİ (STRENGTHS ANALYSIS)

- Geniş Baraj Gölü
- Alanın yarımada olma durumu
- Topografya/Arazi yapısı
- Ulaşım/Urfa'ya yakınlık
- Yeşil potansiyeli
- Geniş arazi toprakları

4.2. ZAYIF YÖNLER ANALİZİ (WEAKNESSES ANALYSIS)

- Konaklamanın olmayışı
- Altyapı yetersizliği
- Kullanılmayan kıyı şeridi
- Yol ağı yetersizliği
- Kurumsal yapıya/işletmeye dair sorunlar
- Alandaki yapıların mekansal sorunları/kullanılamamaları
- Suyun getirdiği imkanları kullanamamak
- Spor faaliyetlerinin yetersizliği
- Sosyal ve kültürel faaliyet yetersizliği
- Piknik alanlarına dair sorunlar
- Yeşil alanlara dair sorunlar (ağaçların durumu/ekolojik tektiplilik)

4.3. ALANIN FIRSATLAR ANALİZİ (OPPORTUNITIES ANALYSIS)

- Tarihi geçmiş/doğal kaynaklar
- Bölgede yapılan kazı çalışmaları/araştırma projeleri
- Atatürk Barajıyla birlikte fiziki yapıdaki değişim
- Atatürk Barajıyla birlikte sosyo-ekonomik yapıdaki değişim
- Yenilenen yol ağları (Urfa-Bozova arası yolun elverişliliği)
- Alanın, bireysel ve geridönüşümsüz müdahalelere uğramamış olması
- Alanda yapılmış çalışmaların bilinçli bir şekilde yürütülmüş olması (kullanılan doğal malzemeler, yapılmış birimler, teraslamalar vb.)
- Projeyi yürüten kurumun genel eylem vizyonu
- Alanda uzun yıllardır çalışan ve alanı tanıyan kişilerin olması
- Ekolojik çeşitlilik yaratmaya uygun geniş arazi durumu
- Alanın konumu/çevre ilçeler ve illerle kurulabilecek ilişkiler/oluşturulabilecek rotalar
- Alanın barajdaki stratejik konumu

4.4. ALANIN TEHDİTLER ANALİZİ (THREATS ANALYSIS)

- Eksik/yetersiz görünürlük çalışmaları
- Oluşturulacak işletmelerin (konaklama, yeme-içme vb.) yeterli donanımına sahip kişi/firmalara verilmemesi
- Projeyi sürdürebilir kılacak (uygulama aşaması) kurumlarla kurulacak ilişkilerdeki aksamalar/zayıflıklar (Karacadağ Kalkınma Ajansı, Şanlıurfa Valiliği, Harran Üniversitesi, Bozova'daki dernek ve vakıflar, gençlik platformları vb.)
- Alanda çalışan ve alanı tanıyan deneyimli kişilerin emekli olmaları, yeni gelecek ekibin adaptasyon ve donanımına dair sorunlar
- Kurumsal yapıdaki değişimlerden (mülkiyet değişiklikleri) dolayı organizasyon ve iletişim ağlarındaki zayıflamalar/kopukluklar
- Bozova'da yaşayan kişilerin yeni oluşacak yapıyı sahiplenmemeleri
- Bozova halkının alandaki kazınlara ortak olamaması

5. ANKET ve RÖPORTAJLAR

5.1. BOZOVA SAKINLERİ GÖRÜŞ ve ÖNERİLER

ANKET YORUMU (Bozova Yaşayanları)

Fizibilite çalışması süresince, özelinde çeşitli araştırmalar yapılan **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nın 'sürdürülebilir olabilme' kavramının birincil öznesi olan Bozovalıların sosyal-kültürel-ekonomik durumu ve ihtiyaçlarını belirlemek için anket çalışmaları gerçekleştirildi. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**'nın, ilçeyle bütünleşebilmesi ve gelişebilmesi için burada yaşayan, esnafılık yapan kişilerden alınan 'kilit' veriler son derece önemlidir.

Anketlerde ortalama 15 senelik geçmişi olan yerel halkın çoğu lise eğitimini tamamlamış ama, bunun yanında okuma-yazma bilmeyen kişilerin de sayısı göz ardı edilemez seviyededir. Tabii ki bu durum, günlük yaşantılarında nelere ihtiyaçları olduğunun bilincinde olmadıkları anlamına gelmemektedir. Sahip oldukları değerlerin ve bunun nasıl yapılabileceğinin farkında oldukları gerçeği tartışamaz. Proje alanı özelinde, bu 'içgüdüsel' tavrın zamanında önemli fikirleri doğurduğunu ve güzel paylaşımların sağlandığını, alanın ihtiyaçlarını yaratma konusunda gösterilen azmin, yaşanan yere bağlılığı gösterdiği bilinmektedir.

Tabii ki, kamu desteğinin eksik kaldığı yerlerde (anket sonuçlarından yola çıkılarak yazılmıştır); banka, konut, askerlik şubesi gibi ihtiyaçlar için Urfa merkeze gitme zorunluluğunun, kişilerin yaşadığı yerle olan bağlarını azalttığı görülmektedir. Bu tip birimlerin ulaşması gereken kişilere istenileni verememesi durumu ne yazık ki Bozova için de fazlasıyla geçerlidir. Türkiye'ye 'içme suyu sağlamak' adına yapılmış olan Atatürk Baraj'ı, bünyesindeki GAP projeleri beklenilenin aksine çok da yeterli yatırımı sağlayamamıştır. 'Tarım, sulama' birimleri bir yere kadar gelişmiş

ama 'su' kavramı yeteri şekilde incelenememiş ve değerlendirilmemiştir. Su'yla gerçek bir bağ kurulamamış bu nedenle 'su'ya olan ihtiyaç daha da artmıştır.

'Çatak Mesire Alanı' (yerel halkın bildiği isim olması dolayısıyla anketlerde bu isim kullanılmıştır) da, tabiat güzelliğinin farkında olan çoğunluğun gittiği bir yer olsa da, yeterli hizmet sağlanmadığı, farklı etkinliklerle beslenemediği için sadece piknik yapıp, dinlenen ama 'yeterli gelmeyen' ve 'ihtiyaçları karşılayamayan' bir yer haline gelmiştir. Çocuk ve genç nüfusun fazla olduğu Bozova ve Urfa'da, yeni okullar için yatırımların yapıldığı ama; çocukların en temel ihtiyaçları olan oyun alanlarından, gençlerin rahatça eğlenebilecekleri, paylaşabilecekleri yerlerden mahrum kaldıkları, hatta çoğunlukla da, Çatak Mesire Alanı'na da sosyalleşebilecekleri başka yer olmadıkları için gittikleri görülmüştür.

Yine ihtiyaç cevabı olabilecek Kaymakamlık birimi, özellikle bu 15 senelik süre içerisinde inişli-çıkışlı dönemlerden geçmiş, gerekli ilerlemeler sağlanmadığı gibi, Bozova gerilemiş, iyileşmeler için zaman kaybedilmiştir. Alt yapı sisteminin, çevre temizliği hizmetinin yetersizliği, gerekli arıtma tesislerinin kurulamaması nedeniyle, yaşam standardı iyice düşmüştür.

Bozova'da yaşayan kadının, alışverişini yapabileceği pazar yeri ya da marketin az olduğu, çünkü tarımın gelişmeye başladığını söylediğimiz bir yerde, 'kadın'ın evinde üretebileceklerine bile sahip çıkılmadığı, dolayısıyla 'Neyi, nasıl satmalıyız? Kime nasıl istihdam sağlanır? sorularına verilebilecek cevapların yetersizliği görülmektedir. Bu nedenle de 'işsizlik sorunu'nu henüz çözülememiştir.

Bütün bu bahsedilen konular Bozovalıları, yaşadıkları yeri gerçekten sevmekle, burada 'alışılmış çaresizlik'le yaşama arasında kalmış bir yapıya sokmuştur. Bu duruma en belirgin örnek belki de, Bozova kadınlarının en belirgin talebinin 'düğün salonu' olması gösterilebilir. Kültüründe 'evlenme' kavramının baskın olduğu bir yerin, 'aile kurma' kavramına çok eğilmediği, bakıldığında 'temel ihtiyaç' olmayan bir konunun baskısına bile cevap verilmediği, bu nedenle kişilerin de yaşadıkları yerden uzaklaşma ihtiyacı hissettikleri şeklinde yorumlanmıştır.

ANKET ÇIKTILARI

43 kişiye soruldu:

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet:

Kadın:15/ Erkek:28

Öğrenim Durumu:

Lisans:4 Ön lisans: 6 Lise: 16 Öğrenci (lise): 4 Orta öğretim: 3

Lise terk: 4 Ortaokul terk: 4 İlkokul:1 İlkokul terk: 1 Okumayan: 3

1) Kaç yıldır Bozova'dasınız?

Ortalama 15 yıl.

2) Bozova'da yaşamaktan memnun musunuz?

- a) asla **(2 kişi)** b) hayır **(18 kişi)** c) bazen **(6 kişi)**
d) sık sık **(0 kişi)** e) evet **(16 kişi)** f) kesinlikle **(1 kişi)**

3) Bozova'daki ihtiyaçlar nelerdir?

Banka, konut, askerlik şubesi, çocuk parkı, market, çöp konteynırı, gençlerin rahatça gidecekleri eğlence yerlerinin olmaması, pazar yeri eksikliği, düğün salonu olmamasından rahatsızlar. Çok fazla eksiği olduğu kanaatindeler. Onlara göre mesai bitince hayat da bitiyor. İşsizlik sorununa ve alt yapı sorunlarına dikkat çekilmiş. Yol problemi, piknik alanları, spor salonları eksikliği olduğu belirtilmiş.

4) Urfa merkeze gidiyor musunuz?

- a) asla **(0)** b) hayır **(0)** c) bazen **(16)** d) sık sık **(5)**
e) evet **(15)** f) kesinlikle **(7)**

5)Çatak tesislerine gider misiniz? Gidiyorsanız neler yaparsınız?

Evet:**35** / Hayır:**7** / Boş:**1**

Evet diyenlerin hepsi piknik ve dinlenme amaçlı gidiyor. Fakat Çatak'ı tercih etmelerinin sebebi olarak başka alternatiflerinin olmamasını belirtmişler.

Hayır diyenler ise; hem girişin ücretli olmasından yakınıyorlar hem de ortamın temiz olmamasından...

6) Çatak'a dışarıdan gelenler sizi nasıl etkiliyor?

Görüşler genel olarak iyi etkilediği yönünde. Ekonomik manada da etkileri olduğu söyleniyor. Az da olsa kötü etkilediğini söyleyenler var. (neden belirtilmemiş) Kadınların çoğu ise etkilenmedikleri kanaatinde.

7) Çatak'ın sizin için önemi nedir?

Doğal güzellikleri yönüyle sevilir. Fakat başka gidilecek yer olmadığı için tek tercihlerinin burası olduğunu söylüyorlar. Çatak'ın kendileri için hiçbir şey ifade etmediğini söyleyenler de var.

8) Çatak tesislerinin daha aktif olarak işlemesi konusunda ne düşünüyorsunuz?

Sosyal aktiviteler / Kültürel aktviteler / Ekonomik/Fiziki yapının iyileştirilmesi/ Ziyaretçi taleplerinin karşılanması / Turizme yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi / Konaklama alanlarının oluşturulması /Büfe ve sosyal tesislerin olması / Parklar ve gençlik merkezlerinin yapılması / Temizlik sorununun çözülmesi / Birden fazla büyük havuz yapılması beklentileri sunulmuştur.

5.2. ZİYARETÇİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

ANKET YORUMU (Ziyaretçiler)

Bozova, sadece su'ya yakınlığıyla değil, 'su'ya açılan yollara yakınlığıyla da Şanlıurfa'da avantajlı yerlerin başında gelmektedir. Ama, su yoluyla diğer ilçe ve illerle yakın bağlantısı, Şanlıurfa merkez ve havaalanı'na olan kısa mesafesi ne yazık ki görünürlük ve ziyaretçi artışına o kadar hızlı ve olumlu etki edememiştir. Fizibilite çalışması süresince, Çatak Mesire alanına Bozova dışından gelmiş 'ziyaretçi'lere, deneyimlerini paylaşmaları ve bu sorunun nedenlerini belirlemek için anketler yapılmıştır.

Restoran olduğu halde yeterli gelmemesi, bir havuz olduğu halde işletilememesi, güvenlik önlemleri olmadığı için yüzülemeyen 'Atatürk Barajı'na kaçak girenlerin verdiği rahatsızlık başta olmak üzere, hiçbir aktivitenin olamaması en büyük şikâyet nedenleridir. Çatak mesire alanına geliş sebepleri olarak, ne yazık ki doğal güzellikleri için değil, gidilecek başka bir yer olmamasının ve tercihsizliğin etken olduğunu belirtilmişlerdir.

Sadece dinlenmek ve piknik yapmak için geline bu alanın, daha fazla potansiyele sahip olduğu kişiler tarafından bilinmektedir fakat, mevcut yapıların işletilememesi ve hizmet kalitesinin düşük olmasıyla başlayan 'kötü sunum' nedeniyle alanla olan ilişkilerin zayıf olduğu görülmüştür. Farklı arayışlar için gelen ziyaretçiler, tekdüze ve iyi kurgulanamamış bu alanda, doğa ve suyla bağ kurabilecekleri, alternatif yollar talep etmektedir.

Yine de, Çatak Mesire alanının ziyaretçilerde alışkanlık ve sevgi yaratmış olduğu ve getirilen önerilere açık olduklarını görülmüştür. 'Konaklama' önerisi bunun en büyük örneğidir. Konaklama kavramının ziyaretçilerde, daha fazla vakit geçirme dürtüsü oluşturduğu, kendilerini daha güvenli ve konforlu hissedecekleri, verilen cevaplarda gözlenmiştir.

ANKET ÇIKTILARI

55 kişiye soruldu:

A-KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet: **Kadın:22 / Erkek: 33**

Öğrenim Durumu:

Lisans:**13** Ön lisans: **6** Lise: **15** Öğrenci (lise): **6** Orta öğretim:**6**
İlkokul: **4** Okumayan: **5**

1) Çatak Tesisleri'nde bulunma sebebiniz nedir?

a) yeme-içme (**5**) b) dinlenme (**38**) c) yüzmek(**5**)
d) diğer(**8**)

2) Atatürk Barajı'nda yüzdünüz mü?

Hayır: **37** / Evet: **11** / Boş: **1**

3) Havuzu kullandınız mı?

Evet:**13** / Hayır:**42**

Hayır diyenler: Yüzme bilmediklerini, ortamı müsait ve steril bulmadıklarını ve havuzu küçük buldukları için yüzmediklerini belirtmişler.

4)Buradaki faaliyetler ihtiyacınızı karşılıyor mu? Evet ise, neden? Hayır ise ne olsun isterdiniz?

Hayır:**47** / Evet:**5** / Bazen: **2** / Boş:**1**

Hayır diyenler; hiçbir faaliyet olmadığından, lokanta, büfe satış alanı, restoran, spor tesisi, su sporları, güvenlik, pansiyon, otel, çocuk parkı, düğün salonu, çöp konteyneri, temiz bir plaj, havuz, servis, işletme sorunu, uygun fiyat ihtiyacı, temizlik vurgusu, sinema tiyatro eksikliğinden şikâyetlerde bulunmuşlar.

5) Burada hangi faaliyetlerde bulunmak istersiniz?

a)yeme-içme (**4**) b)doğa/su sporları(**28**) c)kültürel aktiviteler (**12**)
d)diğer (**4**)

1'den fazla şık işaretleyen: 7 kişi

6) Burada konaklama imkânınız olsa, nasıl değerlendirirdiniz?

Boş: **15** /Hiçbir fikrim yok: **2**

Cevaplayan **38 kişi**, konaklanacak bir yer olmadığından şikâyetçi. Öncelikle bir pansiyon ya da otel olmasını istiyorlar. Bunun haricinde lokanta açılması isteniyor. Bu imkânlar sağlanırsa, çok sık geleceklerini ve su sporlarına katılacaklarını, ailecek kamp yapıp güzel vakit geçireceklerini, okuma salonlarına gideceklerini ve stres atacaklarını belirtmişler.

**ÇATAK TESİSLERİ (BOZOVA SU VE TABİAT PARKI)
DEĞERLENDİRME ANKETİ (ÇALIŞANLAR)**

Kişisel Bilgiler:

İsim: **Kazım Bey**

Cinsiyet: 52

Öğrenim Durumu: İlkokul

Meslek: Her işi yapıyor.

Gelir Durumu: Sigorta+Asgari ücret

1-Alanda ne işle uğraşıyorsunuz?

Gece bekçisi ve aşçı olarak çalışıyorum.

2-Çalışma saatleriniz?

8:00-17:00 (Bazen gece bekçiliği de yapıyor.)

3-Ne zamandır burada çalışıyorsunuz?

2000'den beri çalışıyorum. 13 yıldır.

4-Görev harici buraya geliyor musunuz?

Gelmiyorum.

5-Buraya ait bilgiler ve geçmiş hikâyenizi paylaşır mısınız?

Ben 1980'den beri burada yaşıyorum. 6 sene lokantada çalıştım. Lokantanın geliri çoktu. Kebap ve alabalık satıyorduk. 12 masa aşağıda ve 12 masa yukarıda olmak üzere 24 masa vardı. 50 masaya kadar çıkarabiliyorduk. Yaklaşık 15 kişi çalışıyordu. Aileler de geliyordu. 2001-2007 arası faaliyette olan bir işletmeydi. Burada aşevi de var. Eskiden her gün yemek dağıtıyorduk buradan Bozova'ya.

İsmail Kaymakam Çatak Tesisleri için çok önemli bir isim. 2000-2003 yılları arasında görev yaparken burada gece gündüz çalışıyor, bizi de çalıştırıyordu. Daha sonra gelen kaymakam Mehmet Tüzel bu duruma olumlu bakmadı. Lokantayı özel bir şahsa verdi. Burayı atıl durumda bıraktı.

Kişisel Bilgiler:

İsim: **Müslüm Bey**

Yaş: 43

Öğrenim Durumu: Ortaokul

Meslek: İşçi

1- Alanda ne işle uğraşıyorsunuz?

Alanda her şeyi yapıyorum. (güvenlik-temizlik-bakım)

2- Çalışma saatleriniz?

Sabah 7:00'de başlıyorum. Akşam kaçta biterse o saatte ayrılıyorum buradan.

3- Ne zamandır burada çalışıyorsunuz?

1999'dan beri. 14 yıldır.

4- Görev harici buraya geliyor musunuz?

Kurulduğundan beri buradayım.

5- Buraya ait bilgiler ve geçmiş hikâyenizi paylaşıyor mısınız?

Burada personel sıkıntısı var, önemli olan burayı korumak. Devamlı olarak kalacak 9-10 kişi lazım. Buradaki işler geçici işçilerle olmaz.

Burası sosyal bir tesis olarak kar amacı güdmemesi gerekiyor. Buranın 200-250 arabalık bir kapasitesi var. 300'den sonra park sorunu başlıyor. İsmail Kaymakam zamanında 300 araçtan sorasını almama gibi bir sistem geliştirmiştik. Biz de rahat ediyorduk, buraya gelenler de. Herkes güvenlik endişesi sebebiyle arabasını yanında istiyor, bu nedenle park problemi de var. Buraya Marina getirmiştik. 250 kişilik yemek veriyorduk. Göl ve havuzda hafta içi 15-20 kadın yüzücü olurdu mutlaka. Hafta sonu 30-40 kişiye kadar çıkıyordu sayı.

Çeşitli kurslar veriliyordu: *cankurtaran *yelken *dalgıçlık

Ömer Gül

(Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi'nin kuruluş aşasında bulunmuş İlçe eski İl Özel İdaresi Müdürü)

Görüş ve düşünceler: Burası önceden hazinenin mülküydü. Daha sonra İl Özel İdare'ye verildi. Buna ödenek olmadan 100 m'lik duvarla ve bireysel çabayla başladı. 8-10 çalışanla beraber başladık. Sonra marinayı, Baraj Gövdesi'nden 16 saat yüzdürerek buraya getirttik. İskele yapıldı. Sonra piknik alanları yaptık.

Mart-Nisan-Mayıs aylarından sonra 60-70 kişilik öğrenci grupları geliyordu. Haziran'dan sonra aileler de gelmeye başlıyordu. Park sorunu yaşandığını biliyorum o zamanlar. Pazar günleri 730 araca kadar çıkıyorduk.

Devlet olaylara ticari zihniyetle bakmamalı, öncü olmalı, yol gösterici olmalıdır. Türkiye'de hiçbir yerde bu kadar elverişli kürek parkuru bulamazsınız. Burası içme suyu havzası olduğu için betondan kaçındık. Türkiye'de ilk aşevinin burada başladığını söyleyebilirim. Çevre İl Müdürlüğü'nden de denetleme için buraya geldiler.

Baraj durumundan söz edecek olursak; yakınlarda sular altında kalan 3 köy var. Buradaki yerleşimler olduğu gibi sular altında kaldı. Bunlardan 'Aşağı Çatak' köyü en eski yerleşimdir. Etrafta çeşitli mağaralar da var. Koçhisar köyüne bağlı İmbaşı yerleşmesi var, görülmesi gerekli. Baraj yapımı burayı her anlamda değiştirmiştir. Barajdan sonra, üretimden tüketime geçilmiştir.

Bozova'ya gelen yabancı turistler karavanla burada konaklamak istiyorlar. Ben artık gitmek istemiyorum. Çünkü yaptığım her şey silinmeye başladı.

6. KENTSEL TASARIM ÖNERİ PROJESİ

6.1. GENEL TASARIM YAKLAŞIMI

Bozova Su ve Tabiat Parkı için öneri geliştirilirken, alandaki mevcut yapının araştırılması ve ortaya konması noktasında bazı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Öncelikle, alandaki yapı ve mobilyaların nasıl/ne şekilde kullanıldıklarının gözlenmesi, kullanıcıların ve alandaki çalışanların mevcut yapının kullanımına dair fikirlerine başvurulması ve bu yapının (yolun, kentsel mobilyanın v.b.) fiziksel koşulun, teknik bakış açısıyla ortaya konması şeklinde olmuştur.

Bozova Su ve Tabiat Parkı ile ilgili bir 'Kentsel Tasarım Fikir Projesi' yürütebilmek adına ilk yapılan çalışma, alanın halihazır haritasına ulaşmak oldu. Kaynak ve zaman kaybının önüne geçmek ve daha verimli bir çalışma süreci oluşturmak için öncelikle haritanın olabileceği kurumlarla görüşüldü. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü'nde Baraj Gölü'ne ilişkin kıyı kenar çizgisi oluşturmak adına geçen yıllarda çalışmaların yapıldığı ve netcad ortamında halihazır haritanın olduğu bilgisine ulaşıldı. Alanın beşte dörtlük bir bölümünün halihazır durumunun olduğu tespit edildi.

Halihazır Harita

İçinde bulunulan durumu gösteren harita anlamına gelir. Halihazır Harita'da nirengi, RS noktaları, poligon noktaları, binalar, binaların kat adedi, yollar, kaldırımlar, sokaklar, yol ve sokak dışında kalan yerlere ait yükseklik eğrileri, ağaçlar, elektrik direkleri, ada ve parsel sınırları ve numaraları vb. çalışılan alanda bulunan her şey gösterilir. Halihazır Haritalar, "1/2500 ve Daha Büyük Ölçekli Harita ve Planlarının Yapım Yönetmeliği" esaslarına göre 1/1000 veya 1/2000 ölçekli olarak yapılır. Kısaca tanımlamak gerekirse, belediyelerin yapacağı teknik hizmetlerin proje planlaması, tasarım çalışmaları, uygulaması ve işletmesi, imar planı ve yukarıda belirtilen diğer projelerin gerçekleşmesi amacıyla belediyelerce veya İller Bankası'nca yaptırılan büyük ölçekli haritalara Halihazır Harita denilir. İmar Planı sınırları dışında kalan yerlerde

yapılacak olan yapıların ruhsat alabilmesi için Mevzi İmar Planı'nın dolayısıyla da Halihazır Haritası'nın hazırlanması gerekmektedir.

Deniz, tabii ve suni göl ve akarsuların, alçak-basık kıyı özelliği gösteren kesimlerinde kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumsal ve kıyı kamularından oluşan kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık benzeri alanların doğal sınırı; dar- yüksek kıyı özelliği gösteren kesimlerinde ise şev yada falezin üst sınırıdır. Bu sınır doldurma suretiyle arazi elde edilmesi halinde de değiştirilemez. Kıyı kenar çizgi tespitine konu olmayan akarsuların, deniz, tabii ve suni göllerle birleştiği yerlerde, kıyı kenar çizgisi olarak tesbit edilir.

Kıyı Kenar

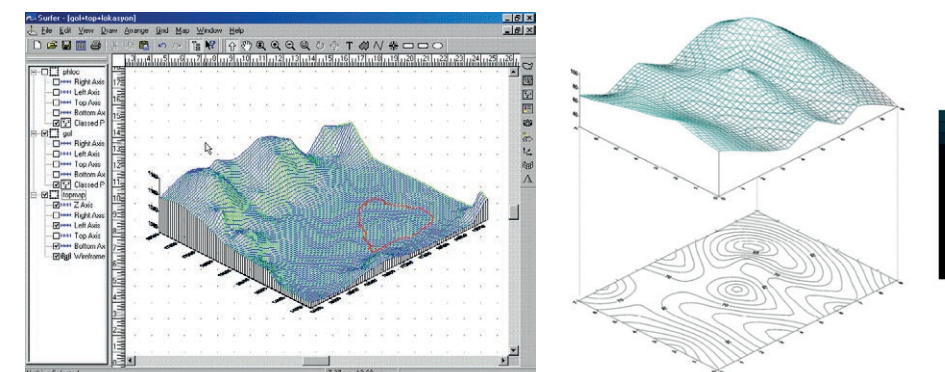
Çizgisi

Bozova Su ve Tabiat Parkı'na dair 'Kentsel Tasarım Fikir Projesi'nin bundan sonraki aşamasını 'Uygulama Projesinin Hazırlanması' oluşturacaktır. Uygulama Projesi'nin ilk aşaması, yeni kıyı kenar çizgisi oluşturma çalışması olmalıdır. Bu çalışmanın altlığı olarak kullanılan halihazırda, iki kıyı kenar çizgisi bulunmakta, en güncel kıyı kenar çizgisini belirlemek için yeni bir çalışmanın yapılması gerekliliği doğmaktadır.

Kurumların kullandıkları program (netcad) ile mimarlık ofislerinin mimari projelendirmede yaygın olarak kullandıkları program (autocad) örtüşmemektedir. Diğer yandan programlar arasında dönüştürmeler (netcad'ten autocad'e çevirme ya da tersi) mümkün olabilmektedir. Fakat bu denli geniş alanların çalışıldığı yüklü dosyalar bu dönüşümler sırasında problem çıkarmakta ve veri kayıpları yaşanmaktadır. Bu çalışmada da böyle bir problemle karşılaşmış; netcad halihazır harita autocad'e çevrildiği noktada dezanformasyonlar meydana gelmiş; çalışmada istenilen noktaya ulaşmak birkaç günü bulmuştur. Bu nedenle bu çalışmanın ilk aşaması alanın, "topografik haritasını" (eş yükselti eğrileri) çalışma altlığı olarak hazırlamak olmuştur.

Topografik haritayı diğer haritalardan ayıran özellik yeryüzünün şeklini eşyükselti eğrileri ile göstermesidir. Arazi biçimleri haritada kolayca anlaşılacak şekilde gösterilir. Topografik haritalar üzerinde, yeryüzünde bulunan tüm unsurlar kendilerine özgü simgelerle işaretlenmişlerdir. Örneğin: yollar, yerleşim yerleri, çeşmeler, enerji nakil hatları, ... v.s.

Topografik Harita

Şekil 6.1.1: Topografik harita ve eş yükselti eğrileri ilişkisi, kaynak: <http://www.dicle.edu.tr/a/oakkoyun/dersler/mds412files/Ders-1.pdf>

**Analiz Etmek
Araştırmak**

İkinci aşamada, alana dair analizler-araştırmalar yapıldı. Farklı günlerde (hafta içi-haftasonu) farklı saatlerde (öğleden önce-öğleden sonra; sabah-akşam) olarak alanın mevcut yapısının ve koşullarının ortaya konulması adına çalışmalar (anket-röportaj-teknik gezi) yürütüldü ve fikir projesi oluşturulurken bu bulgulardan yararlanıldı. Alandaki çalışmalar aşama aşama gerçekleştirildi ve sürece yayılması sağlandı.

Şekil 6.1.2: Alanda mevcut durumun ortaya konulması adına yürütülen araştırma çalışmalarından fotoğraflar.

Şekil 6.1.3: Alanda çalışmış ve hala çalışıyor olan kişilerle yapılan görüşmeler.

Şekil 6.1.4: Alanda mevcut durumun ortaya konulması adına yapılan geziler-araştırmalar.

Kaynakları doğru kullanmak, zaman kaybının önüne geçmek adına öncelikle alanda korunacak elemanlar (yapılar, kent mobilyaları v.b.) tespit edildi. Daha sonra dönüştürülebilecek (betonarme platformların ahşapla kaplanması ve/veya çim zemin haline dönüştürülmesi) elemanlar genel haritada belirlendi. Korunacak ya da başka bir şeye dönüştürülecek yapılar tespit edilirken bunların genel senaryodaki yeri de hesaba katıldı. Bu aşama bittikten sonra (mevcutta bulunan yapı/birimlerin) kullanımına ilişkin çalışmalar tamamlanmış oldu.

Restaurant (yapı tadilatı), aşevi (yapı tadilatı) havuz (çevre düzenlemesi, yapı tadilatı), botanik parkı (korunup genişletilecek), sera (üst örtüsü oluşturulacak), voleybol sahası (işlevi dönüştürülecek) onarımları gerçekleştirilerek korunacak ve bu yapılar genel senaryoda yerlerini alacaklardır.

**Korumak
Düzenlemek
Dönüştürmek**

Şekil 6.1.5: Onarılacak restaurant ; onarımı ve çevre düzenlemesi yapılarak korunacak olan havuz.

Şekil 6.1.6: Onarımı yapıp korunacak olan aşevi. Aşevi ya da cafe olarak hizmet vermesi önerilmektedir.

Ekleme
Çoğaltmak

Başta piknik alanları olmak üzere otopark alanları, wc/lavabolar, çeşmeler, gölgelikler ve botanik parkındaki tür çeşitliliği, ağaç/bitki çeşitliliği çoğaltılacak, çeşitlendirilecektir.

Önermek
Yeni
Oluşturmak

Bu aşamada yeni birim önerileri, yol sirkülasyonları geliştirildi. Bunlar, alanın kullanımına, ziyaretçi yoğunluk sayısına, her alanın kendi dinamiği de hesaba katılarak oluşturuldu. Bozova Su ve Tabiat Parkı için yeni olan “konaklama”, “etkinlik burnu”, “gözlem kulesi” ve “sanat kordonu” gibi işlevlerin genel planlamada diğer işlevlerle bağlantısı ve ilişkisinin güçlü olması amaçlandı.

Atmak

Kullanılmayan, atıl durumda kalmış ve fiziksel olarak kötü durumda olan elemanların/yapıların tespiti yapıp alandan kaldırılmaları önerilmektedir.

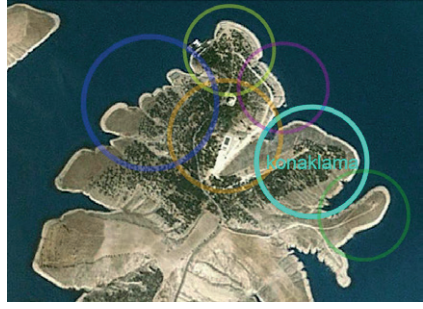
Geçiş
Genişleme
Alanları

Güçlü işlevler arasında genişleme alanları (tampon bölgeler oluşturmak) bırakmak, uzun vadede esneklik imkanı sağlayacaktır. Proje önerisinde, botanik park ve sanat kordonu arasında tampon bölge oluşturuldu, önümüzdeki yıllarda yapılacak sanatsal aktivitelerde de, botanik parkın bitki çeşitliliğinin artırılıp genişleyecek olması durumunda da alanda buna dair imkan yaratılmış oldu. Tampon bölgeler yaratma fikri alanın her noktasında geçerliliğini korumaktadır.

Şekil 6.1.7: Atıl durumda kalmış ve kaldırılacak birimler.

konaklama

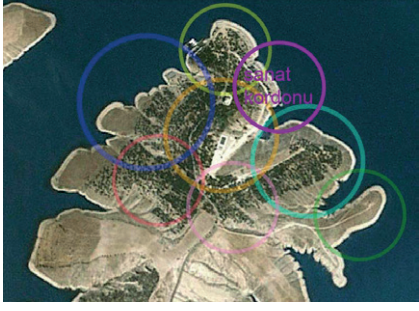
Konaklama için; alana girişte, doğu yönü tercih edildi. Bu tercihte ana etkenler konaklama bölgesinin bir koyla diğer bölgeden ayrılması, konaklama alanının aktif olarak kullanılacak piknik ve spor alanlarından daha uzak bir bölge olarak düzenlenmesi konaklama için gelecek karavan, moto karavanların diğer işlevler (alanın geneli) için gelecek araç trafiğinden ayrılacak olması olarak sıralanmaktadır. (Konaklama ile ilgili detaylı bilgi için bknz: Bölüm 6.6 Konaklama Tasarım Yaklaşımı) Konaklama, farklı yaşam biçimleri gözetilerek; farklı tipolojiler şeklinde düşünüldü ve kendi içinde tiplere ayrıldı. İsteyenler motokaravan ya da çekmekaravanlarıyla Bozova Su ve Tabiat Parkı'na gelebilmekte, dileyenler alanda bulunan 'dam karavan'larda konaklayabilmekte, isteyenler ise çadır kurabilmektedir.

Şekil 6.1.8:
Konaklama alanı panorama.

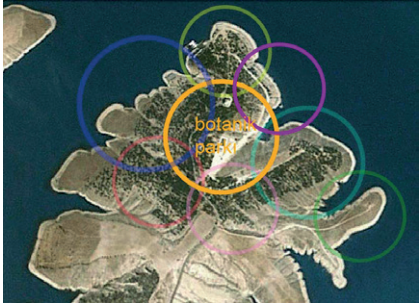
Görsel 6.1.9-10: Konaklama Alanı
panorama/park etmiş motokaravanlar.
Konaklama Alanı'nda yaşam.

sanat kordonu

Kıyıda, piknik alanlarının bittiği noktadan başlayıp konaklama burnuna kadar devam eden; Batı yönünde ise araç yoluyla sınırlanan (şimdilik) bir alan öngörülmektedir. Önümüzdeki yıllarda sanat kordonunun Batı yönüne doğru genişlemesi durumunu da gözetererek, botanik park ile sanat kordonu arasında tampon bölge oluşturuldu. İlçede yapılması düşünülen, davetli etkinliklerin burada gerçekleştirilmesi, sanatçılar için atölyelerin oluşturulması, atölyede oluşturulan ürünlerin satışlarının yine burada gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Sanat kordonunun; sergi, panel, toplantı, atölye çalışması, kurslar, eğitimler v.b. faaliyetlerle içeriği oluşturularak sürekliliği sağlanmalıdır. Botanik Park'tan gezmeye başlayan kitlenin sanat kordonuna inmesi, buradaki etkinliklere katılması, kıyı yürüyüş yoluyla diğer bölgelere (piknik alanı, etkinlik burnu, spor alanı) yönelimi amaçlanmaktadır.

botanik park

Botanik Park'ında mevcutta 38 bitki türü bulunmaktadır. Buna ek olarak projede, aromatik bitkiler bahçesi, su bitkileri bahçesi ve kaya bahçesi bölümleri oluşturuldu. Önümüzdeki yıllarda bu bölümlere ek olarak yeni bölümlerin oluşturulması ve Botanik Park'ın eklenen her yeni bölümle genişlemesi önerilmektedir. Botanik Park, çocuklar için öğretici, büyükler için ise teşvik edici, özendirici olacaktır.

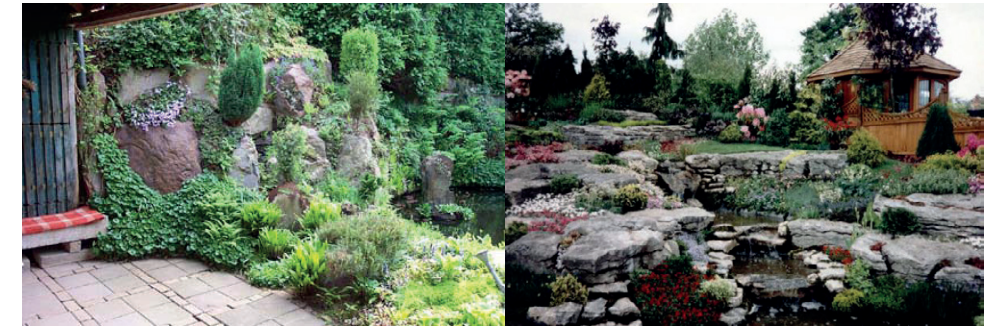
Şekil 6.1.11: Botanik Park'ta aromatik bitkiler bahçesi (örnek görsel),
kaynak: <http://dibahcesi.blogspot.com/2013/01/di-bahcesi-aromatik-bitkiler.htm>

Şekil 6.1.12: Botanik Park'ta su bitkileri bahçesi (örnek görsel),
kaynak: <http://www.avrupaparkbahceler.com/makale.php?baslik=su-bitkileri---su-bahceleri-hakkinda&no=31>

Şekil 6.1.10:
Botanik Park'ta mevcutta bu-
lunan ve korunacak olan
taş bitki isimlikleri, parkta emeği geçenler
için oluşturulmuş teşekkür levhaları.

Şekil 6.1.13: Botanik Park'ta kaya bahçesi (örnek görsel),
kaynak: <http://www.agaclar.net/forum/peyzaj-bahce-duzenleme/6797-2.htm>

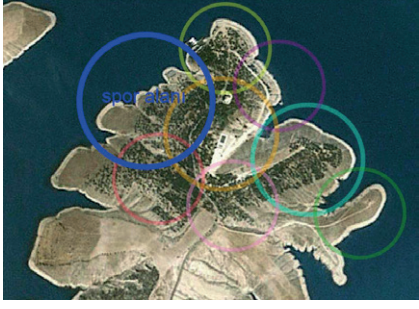
piknik alanı

Etkinlik burnu ve çevresinde mevcutta bulunan piknik alanlarının gölgeliklerinin değiştirilmesi, piknik yapılacak alanların artırılması ve çeşitlendirilmesi amaçlanmaktadır. Çim üzerinde oturma-piknik yapma alışkanlıklarının gözetildiği yeni oturma alanları oluşturuldu, 'sert zeminler' için urfa taşından farklı öneriler geliştirildi. Yerde oturmak istemeyenler için de ahşaptan oturma bankları önerilmektedir.

Etkinlik Burnu'na inen piknik alanları ve yeni üst örtü önerileri

Görsel 6-12: Bozova Su ve Tabiat Parkı için Piknik Alanı Önerisi

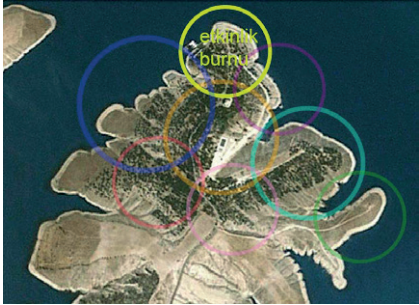

spor alanı

Geçmiş yıllarda spor yapılan bölgenin yeni öneride de spor alanı olarak kullanılması amaçlanmaktadır. Alanda bulunan voleybol sahasının, suyun yükseldiği zamanlarda kullanılamamasından ötürü (su altında kalmaktadır) iskele olarak düzenlenmesi, mevcutta bulunan yüzen üskelenin bu alana taşınması önerilmektedir. Aynı zamanda eski voleybol sahası beton platformu üzerinde bir çelik platform oluşturularak burada alana hakim portatif cankurtaran biriminin oluşturulması önemlidir.

Spor Alanı'nda; bisiklet, trekking parkurları, seyir terasları oluşturuldu. Yüzmenin daha güvenilir, sınırlandırılmış bir alanda yapılması adına yüzen havuz, spora gelecek kişilerin malzemeleri için portatif birimler, giyinme-soyunma alanlarının da yine portatif olarak çözülmesi önerildi.

Spor Alanı olarak isimlendirilmiş alanda, ileride yapılacak sporlar düşünüldüğünde boş alanlar (tampon alanlar) bırakılması ihtiyacı doğmaktadır. Alanda düzleştirilmiş toprak zemin, yer yer emprenye ahşap (yürüyüş yolları için); kıyıya dik inen yürüyüş yollarında ise korten çelik strüktür önerilmektedir. Böylece yoğun hafriyat çalışmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

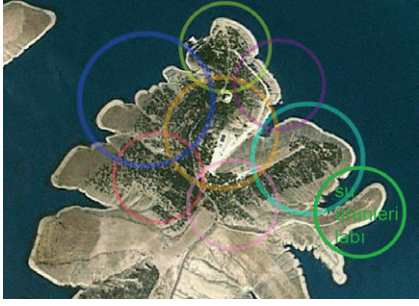
etkinlik burnu

Geçmiş yıllarda amfiteatro yapmak amacıyla beton platformlar oluşturulmuş burunda, düzenleme (beton platformların ahşap platformlara dönüştürülmesi) yapılması, bu alanın toplanma/etkinlik alanı olarak kullanılmasına imkan yaratacaktır. Bu alan, önemli günlerde (GAP Su Sporları Şenliği, Kabotaj Bayramı, Atatürk Barajı Su Sporları Yarışmaları, konserler v.b.) insanların toplanma alanı, kıyıda herkesin kolaylıkla ulaşabildiği konumuyla Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın gerek etkinlik günlerinde gerekse gündelik zamanlarda hareketli-gözde alanı olacaktır.

Amfiteatro sahnesinin "yüzen sahne" olarak düzenlenmesi önerilmekte, suyun yükselmesi/alçalması durumlarında sahnenin konumunun değişmemesi böylece sağlanmaktadır. Amfiteatro ve yüzen sahneyle ilgili plan ve görseller Bölüm 6.2.1.'de verilmiştir.

Şekil 6.1.13: Avusturya'nın yüzen sahneleri
kaynak: <http://tatil.milliyet.com.tr/avusturya-nin-13-yuzen-operasi-/tatil/altgalerihaber/>

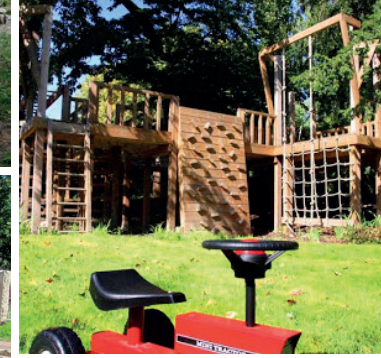

su ürünleri laboratuvarı

Harran Üniversitesi Su Ürünleri Fakültesi'ne geçmiş yıllarda tahsis edilen alanın, yeniden Üniversite'ye ya da Bozova'da Su Ürünleri üzerine çalışan Kooperatif/inisiyatiflere ayrılması önerilmektedir. Böylece, Baraj Gölü'nde balık çeşitliliğinin korunması, Rafetus (Fırat kaplumbağası-Detaylı bilgi için bkz: Bölüm 6.7. Ek Birimler İçin Tasarım Önerileri) gibi koruma altındaki canlılara yönelik çalışmaların yürütülmesi amaçlanırken, diğer yandan ilçenin su ürünlerinden ekonomik anlamda getiri sağlaması adına çalışmalar yapılabilir. Su Ürünleri konusunda yapılacak çalışmalar, ilçede balıkçılıkla geçimini sağlayan bilinçli insan sayısının artmasına yönelik çalışmaları da kapsamalıdır. Bu çalışma alanı için ihtiyaç duyulacak birimler, prefabrik/portatif oluşturulmalı; bunlar tasarlanırken de Üniversite ya da kooperatifle işbirliği sağlanmalı, birlikte çalışılmalıdır.

çocuk oyun alanları

Alanda mevcutta standart çocuk oyun alanları bulunmaktadır. Farklı tip (tasarım) çocuk oyun alanlarının üretilmesi ve her bölge için yeni çocuk oyun alanlarının oluşturulması önerilmektedir.

Şekil 6.1.14-17:
Çocuk oyun alanları (örnek) görseller,
kaynak: <http://surdurulebilir-mimari.blogspot.com/2012/11/cocuk-oyun-alan-tasarm-ve.html>

6.2 BOZOVA SU VE TABİAT PARKI KENTSEL FİKİR PROJESİ (1/1000 ÖLÇEKLİ HARİTA)

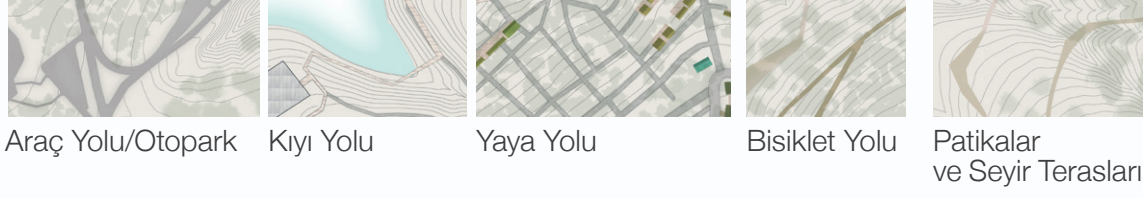
6.2.1 ETKİNLİK BURNU (1/500 ÖLÇEKLİ HARİTA)

Görsel 6.2.1.1: Etkinlik Burnu Etkinlik Burnu, basamaklar ve sahne, görsel çalışması.

6.2.2. ALAN İÇİ SİRKÜLASYON (YOL AĞI) ÖNERİ HARİTASI (1/1000 ÖLÇEKLİ HARİTA)

6.3. PEYZAJ TASARIM YAKLAŞIMI

Mevcut bitki örtüsünü oluşturacak çamların kesileceği düşünüldüğünde alanda yeni bir ağaçlandırma çalışması yapılması söz konusudur. Bu kapsamda yeni bitkilendirmenin mümkün olduğunca çeşitlilik içermesi, yaprağını döken ve her dem yeşil türlerin birlikte kullanılması önerilmektedir. Tür çeşitliliği uzun vadede alanın ekolojisini daha zengin kılacaktır. Bu sebeple çam dışında, meşe, servi, çınar gibi yaprağını döken ve her dem yeşil türlerin kullanılması önerilmektedir.

Kent mobilyaları için proje önerisi kapsamında çeşitli seçenekler geliştirilmiş, bu seçeneklerin Bozova halkıyla paylaşarak kullanımına karar verilmesi uygun görülmüştür. Piknik masaları, banklar, çöp kutuları, kuş yuvası ve canlı yaşam alanları, aydınlatma elemanları, üst örtüler bu listeye girmektedir. Tüm kent mobilyalarında yöresel malzemelerin kullanılması esastır. Ahşap işinin kesilecek çam ağaçlarının keresteleri ile karşılanması önerilmektedir.

Oluşturulan dolaşım ağında yeni bağlantı yolları önerilmektedir. Bu yollar farklı noktaları birbirine bağlamakta ve malzeme açısından da farklılaşmaktadır. Yürüyüş, koşu, bisiklet yolları ve patika yollarda kiremit tozu ve sıkıştırılmış toprak kullanımı önerilmekte, öte yandan ana yaya bağlantı hatları bölgeye özgü doğal taşın farklı döşeme biçimleri kullanılarak yeniden düzenlenecektir. Kıyıya önerilen yeni bağlantı yolu hafif çelik konstrüksiyon olarak öneri projede doğa ve su sporları alanından başlayarak kıyıyı dolaşmakta daha sonra etkinlik amfisine geldiğinde topografya ile bütünleşmektedir. Bu hat yer yer platformlaşarak su ile ilişkinin daha iyi kurulduğu kullanım mekanlarına dönüşmekte ve üst kotlardan gelen ara bağlantılarla kesişmektedir.

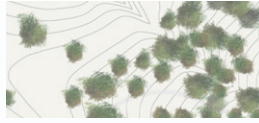
Şekil 6.3.1: Bozova Su ve Tabiat Parkı için geliştirilen hafif çelik strüktür kıyı yolu yer yer su üzerine çıkmakta yer yer içerilere girmektedir.

6.4. PEYZAJ ÖNERİ BİTKİLENDİRME HARİTASI

Fistık
Pistacia vera

Meşe, Kasnak
Quercus vulcanica

Çam
Pinus Brutia

Botanik Bahçesi-Tematik Alanlar

Aromatik Bitkiler
Bahçesi

Su Bitkileri
Bahçesi

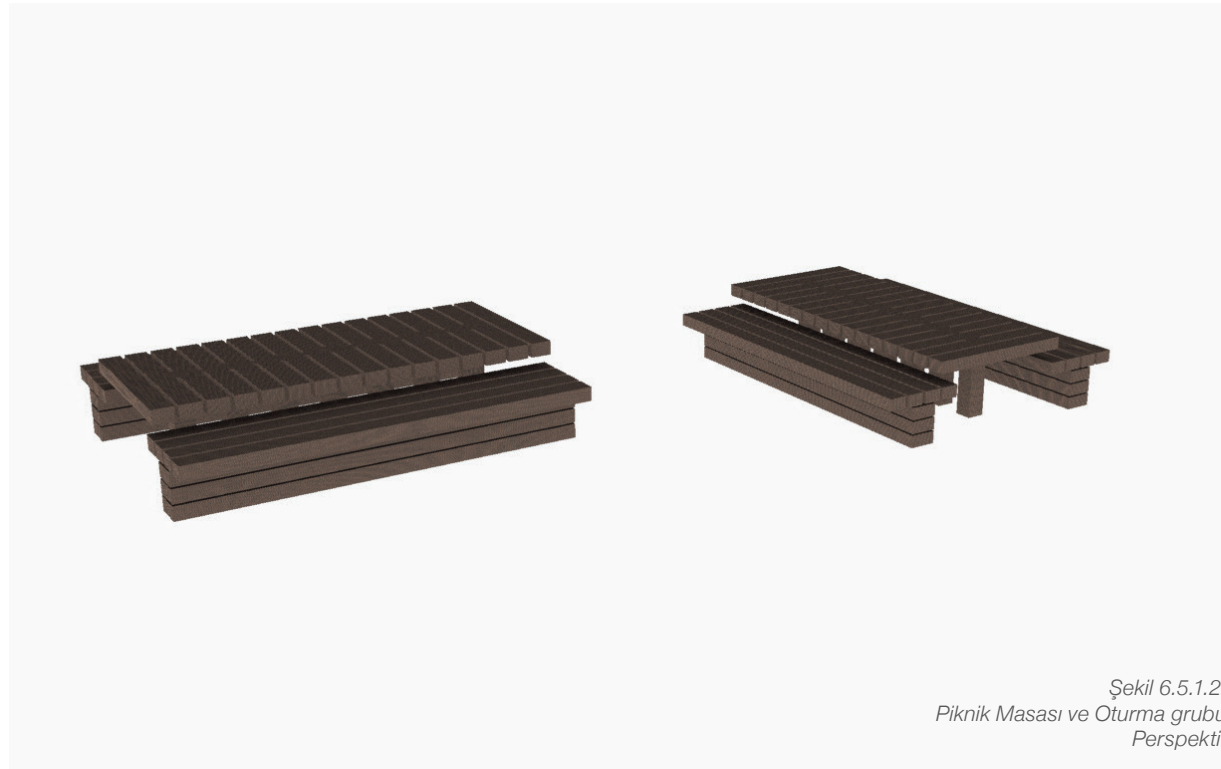
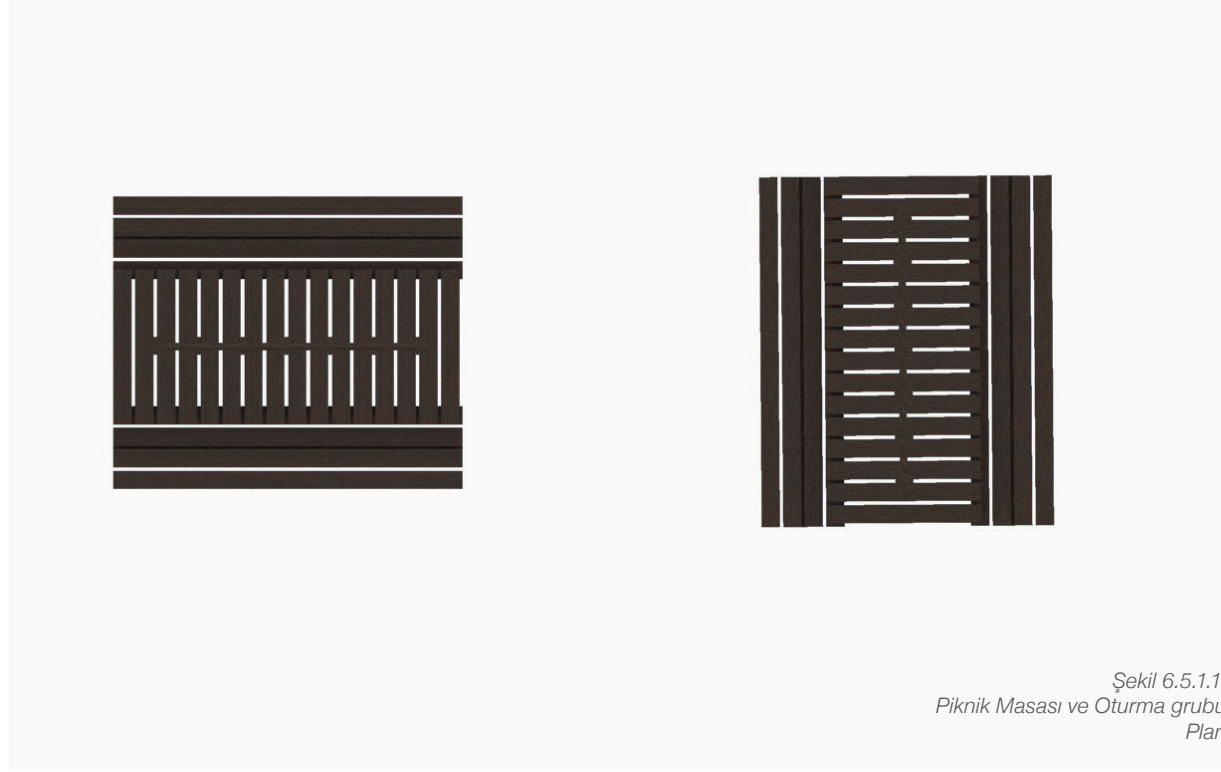

Kaya Bahçesi
Pinus Brutia

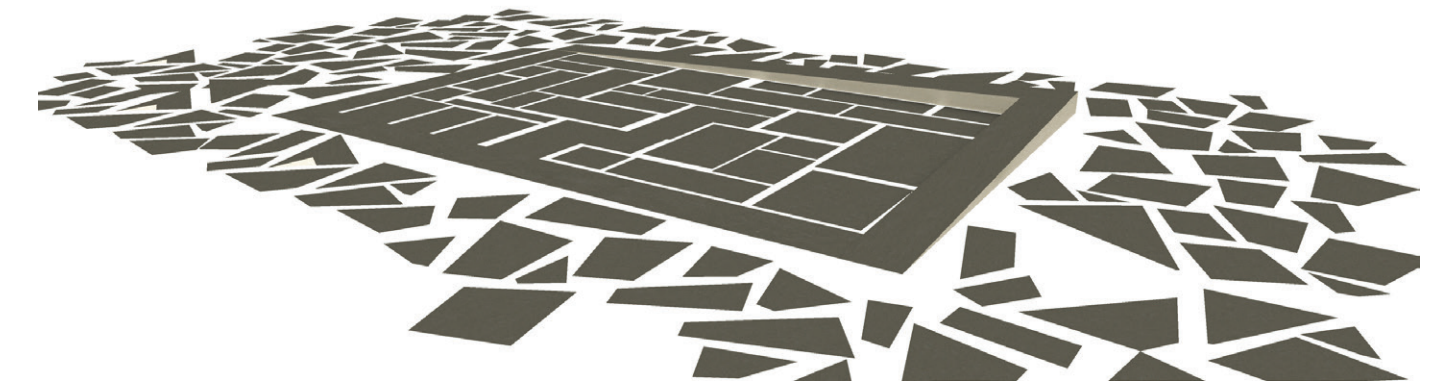
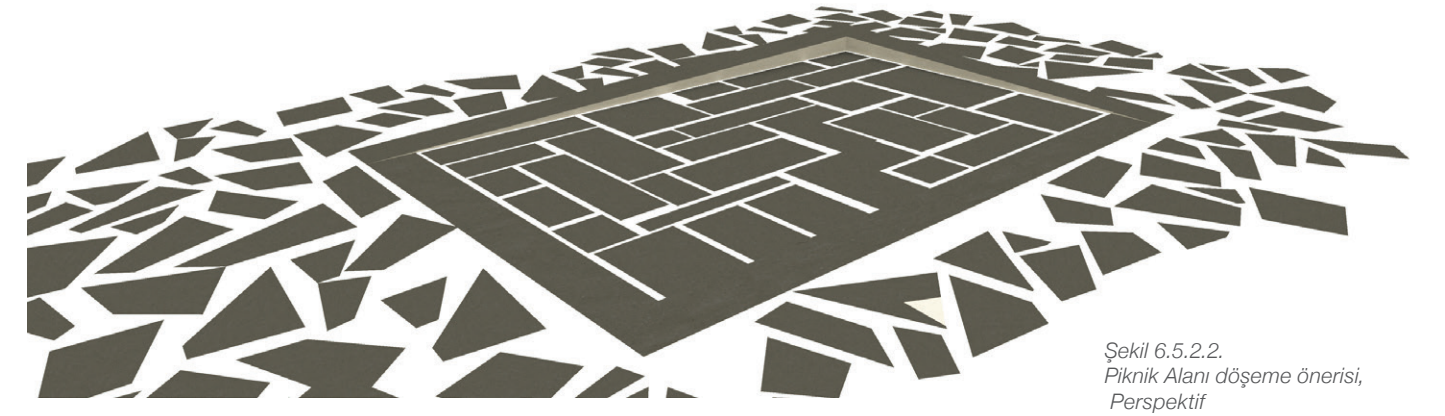
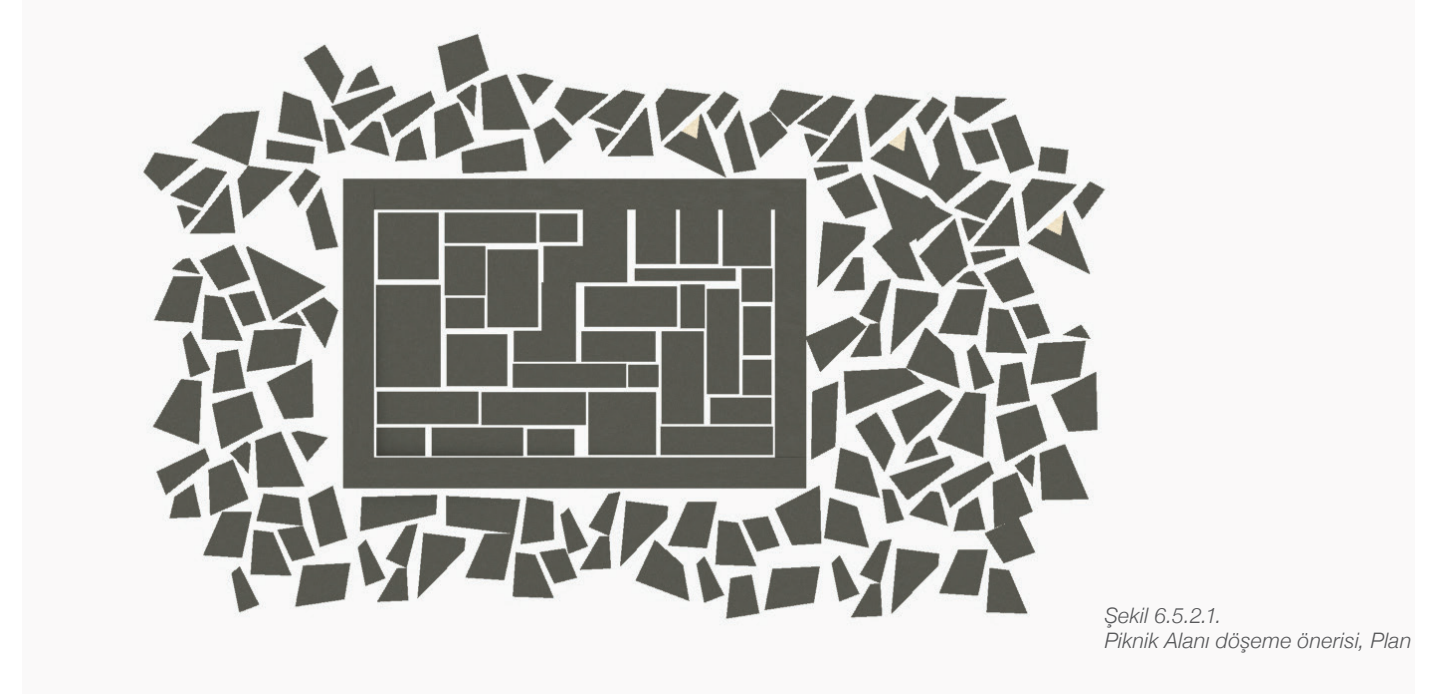

6.5. KENT MOBİLYASI ÖNERİLERİ

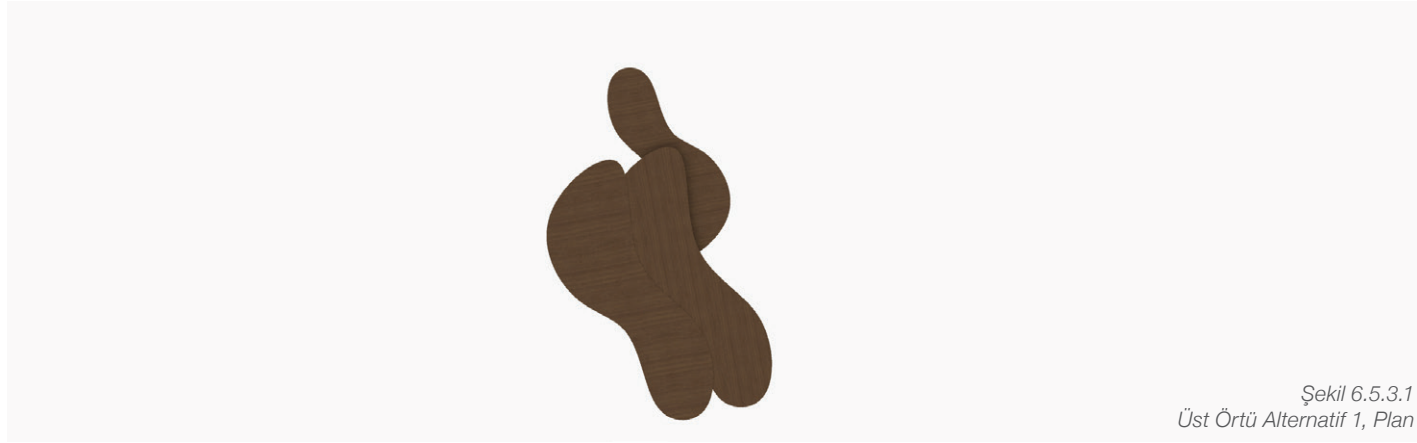
6.5.1 Piknik Masaları Emprenye çam ahşap

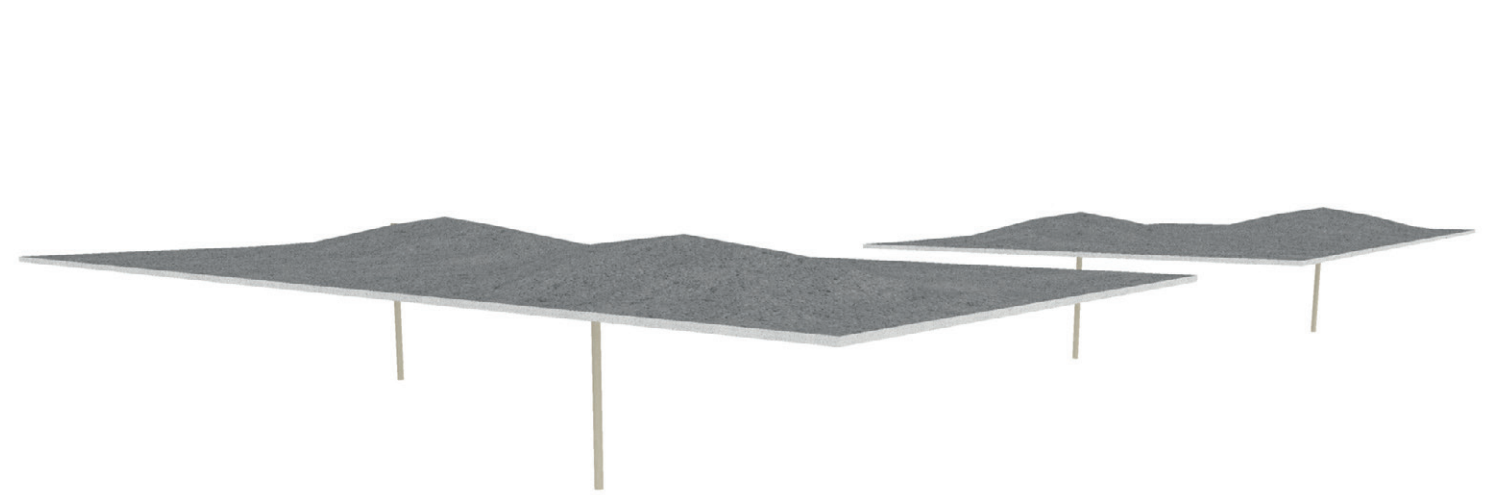
6.5.2 Piknik Alanı Döşeme Önerisi Kesme yerel taş (farklı tür kesimler uygulanması önerilmektedir)

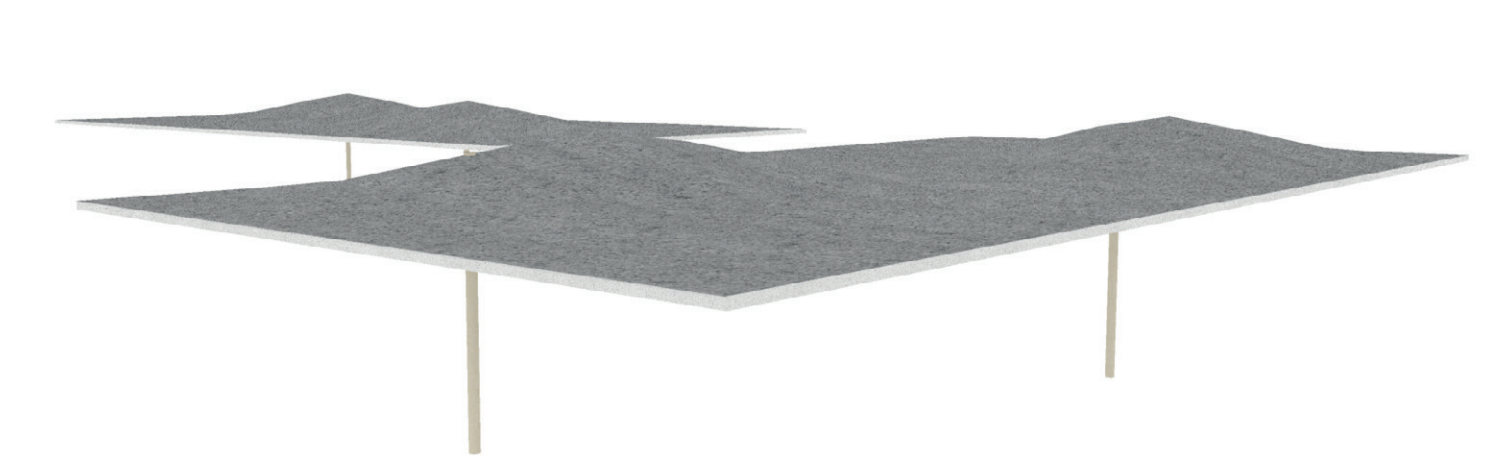
6.5.3 Üst Örtü Alternatif 1 Galvanize metal direkler üzerine ahşap ya da alimunyum plaka

6.5.4 Üst Örtü Alternatif 2 Galvanize metal direkler üzerine membran

Şekil 6.5.4.1.
Üst Örtü Alternatif 2, Perspektif

Şekil 6.5.4.2.
Üst Örtü Alternatif 2, Perspektif

6.5.5. Aydınlatma Direği

Galvanize metal direk üzerine ahşap blok

Şekil 6.5.5.1.
Aydınlatma Direği, Plan (altta)

Şekil 6.5.5.2.
Aydınlatma Direği, Plan (sağda)

6.5.7. Yürüyüş Platformu

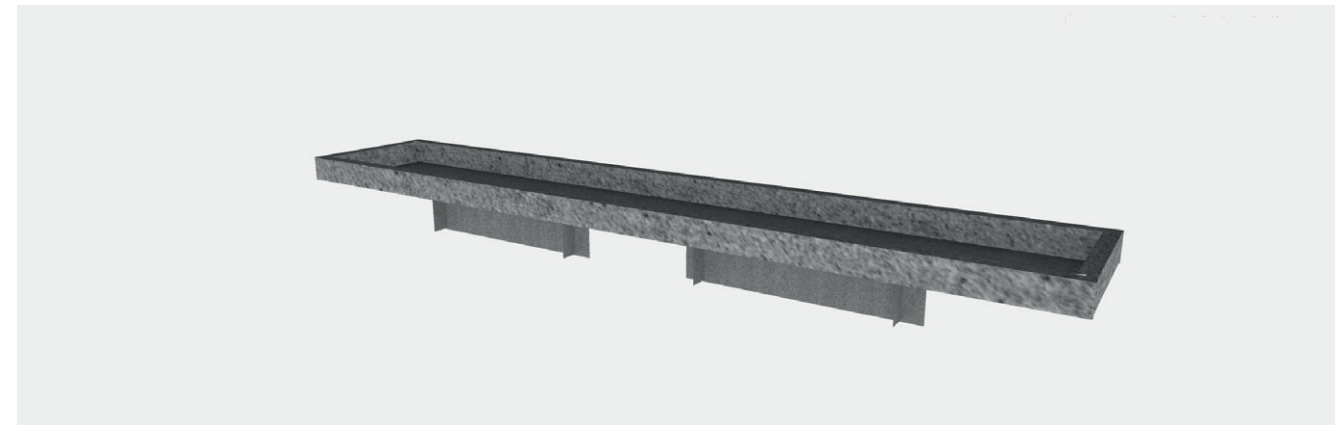
Korten “çelik strüktür; emprenye ahşap döşeme; galvanize metal korkuluk

Şekil 6.5.7.1-2
Yürüyüş Platformu, Perspektif

6.5.6. Sabit Mangal, Çöp

Paslanmaz çelik

Şekil 6.5.5.3.
Paslanmaz Çelik Sabit Mangal önerisi, Perspektif

6.6. KONAKLAMA TASARIM YAKLAŞIMI

6.6.1. BOZOVA SU VE TABİAT PARKI'NIN KONAKLAMA POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRMESİ

Bozova, Atatürk Barajı ve GAP'ın merkezinde olan, emsallerine göre Urfa Merkez'e yakın mesafede olmasına rağmen, sosyal hayatı oldukça durgun, tarihi ve doğal zenginliklere sahip bir yarımada olma özelliğini, sosyal yaşantısını zenginleştiremediği için iyi değerlendirememiş bir ilçemizdir. Genellikle günübirlik ziyaretçilere sahip olan ilçe, şehir dışından gelen turistlere sahip olduğu zenginlikleri yeterince iletememekte, ilçedeki durum git gide daha kapalı bir hale dönüşmektedir.

Bozova-Çatak çevresinde Asurlular döneminde Asurianu, Romalılar ve Ermeniler döneminde Tormenapa, Araplar döneminde Telhüvek, Türkmenlerin döneminde Yaylak olarak isimlendirilen, tarihi M.Ö. 7250-5500 yerleşimlere rastlanmıştır.

2000'lerin başlarında, 'Doğa ve Su Sporları Cenneti' olarak tanınmış, bölgesel ve uluslararası yelken yarışlarına ev sahipliği yapmış, şehir ve ülke dışından gelen sporcu ve misafirleri Bozova'da yaşayanların evlerinde ağırlamıştır.

Sonuç olarak, farklı dönemlerde, farklı potansiyelleri ortaya çıkmış, şu an sadece 'Çatak Mesire / Piknik Alanı' olarak bilinen proje alanının; sürdürülebilir kullanım ve görünürlük sorunlarını çözmek, potansiyellerinin verimli şekilde işlenmesini sağlamak, 'her an' yaşaması için konaklama kavramını ön plana çıkarmak önemlidir. Çevreye 'her an' duyarlı konaklama yöntemlerinin temelinde incelenmesi gereken "eko tasarım" kavramı, bu kavramın farklı sosyal-kültürel yapıya sahip bölgelere hızlı ve etkili yayılma yöntemlerinin oluşmasında ise ekoturizm yaklaşımı vardır.

EKOTURİZM (EKOLOJİK TURİZM): Ekoturizm kavramı, turizm çevre ilişkilerinin önem kazanması ve sürdürülebilirlik tartışmaları ile birlikte gündeme gelip popüler olmuş, son yıllarda sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Ekoturizm doğa severler ve çevre duyarlılığı olan turistlerin hareketlerinden daha geniş kapsamlı bir konudur. Gerçekte bu olgu, çevresel, ekonomik ve sosyal ilişkiler bütünüdür.

Uluslararası Doğa Koruma Birliği'nin tanımına göre ekoturizm, doğayı ve kültürel kaynakları anlayarak korumayı destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik fayda sağlayan, bozulmamış doğal alanlara çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyaretidir. (Uluslararası Ekoturizm Topluluğu TIES (The International Ecotourism Society))

Şekil 6.6.1.1: Basında Ekoturizm, kaynak: turizmdosyası.com.

Dünyadaki hızlı, ekonomik, siyasal ve teknolojik gelişmelere paralel olarak, turizm tüketim kalıplarında da son yıllarda önemli bir değişim gözlenmektedir. Zamanla daha da belirginleşen yeni tip turistlerin beklentileri, deniz-güneş-kum üçgeninin hakim olduğu alışılmış turizm merkezlerinden uzak, doğa ile iç içe, abartılı olmayan tesislerde iyi bir oda, iyi hizmet ve tüm bunların başında bozulmamış ve temiz bir çevrede aktif bir tatil olarak özetlenebilir.

Dünya Turizm Örgütüne göre ekoturizmin bileşenleri,

- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması,
- Yerel halkın refahını gözetilmesi, turistlerin ve yerel halkın bilinçlendirilmesinin sağlanması,
- Küçük ölçekli işletmeler tarafından küçük turist gruplarına hizmet verilmesi,
- Turistlerin ve yerel halkın turizm endüstrisi hakkında sorumlu hareket etmesinin sağlanması,
- Geri dönüşü olmayan kaynakların en düşük düzeyde tüketilmesi,
- Turizm yönetimine yerel düzeyde katılımın önemsenmesi,
- İş fırsatlarının ve mülkiyetin yerel halk lehinde

gelişmesinin gözetilmesi olarak tanımlanmaktadır. (UNWTO)

Yine Dünya Turizm Örgütüne göre ekoturizmin amacı;

- Turizmin, doğal ve geleneksel çevreye verdiği tahribatın en alt düzeye indirilmesi,
- Turistlere ve yerel halka doğanın ve geleneksel sosyo-kültürel çevrenin korunmasına yönelik eğitim verilmesi,
- Turizmin yerel halkın ihtiyaçlarının karşılayan, yerel yönetim ve halkla işbirliği içinde gelişen sorumlu bir ticaret olarak özendirilmesinin sağlanması,
- Koruma kapsamındaki (doğal ve sosyo-kültürel) alanların yönetim için kaynak ayrılması,
- Turizmin negatif etkisinin en alt düzeye indirilmesi amacıyla sosyo-kültürel ve doğal çevreye yönelik uzun vadeli takip ve değerlendirme programlarının desteklenmesi,
- Turizmin yerel halkın geçimine katkıda bulunmasını sağlayacak şekilde geliştirilmesinin temini,
- Turizmin gelişiminin yörenin sosyal ve çevresel kapasitesini artıracak şekilde gelişmesinin temini,
- Çevreyle uyumlu, doğal ve geleneksel sosyo-kültürel yaşamla iç içe geçen, yöresel bitki örtüsünü ve yaban hayatını koruyan turizmin alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesidir.

TURİZM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Sürdürülebilir Kalkınma kavramı, ilk defa “Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu” nun 1987 yılında “Ortak Geleceğimiz” adıyla yayınlanan raporu ile dünyada tartışılmaya başlanmıştır. Brundtland Raporu’nda belirtildiği gibi: Sürdürülebilir Kalkınma; bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılama anlamına gelmektedir. (TÇSV, 1991).

Şekil 6.6.1.2: Dünya Turizm Günü
'Turizm ve Su' temalı tanıtım görseli,
kaynak: turizmmd.blogspot.com.

IUCN (Uluslararası Doğal Kaynakları Koruma Birliği), sürdürülebilir gelişme kavramını şu şekilde tanımlamıştır (WTO,1993):

“Sürdürülebilir gelişme; muhtemelen gelişmekte olan kaynakları azaltmadan veya tüketmeden gelişmelerine izin verme sürecidir. Bu, genellikle ya kullandıkları oranda kendini yenileyebilecek kaynakların idare edilmesiyle ya da hızla bir yeniden iyileştirme ihtiyacında olan kaynakların yavaş bir şekilde kullanımını değiştirmekle başarılabilir. İşte bu yolla, kaynaklar hem şimdiki nesillere hem de gelecek nesillere taşınabilecek şekilde olduğu gibi kalırlar.”

Sürdürülebilir gelişmenin üç ana ilkesi vardır (WTO,1993):

Ekolojik Sürdürülebilirlik: Temel ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve biyolojik kaynakların devamlılığını sağlayan gelişmeleri temin eder.

Sosyal ve Kültürel Sürdürülebilirlik: Toplum kimliğini kuvvetlendiren, sürdüren, değişimden etkilenen kültür ve toplumsal değerler ile uyumlu, insanların yaşam kalitelerini arttırıcı gelişmeleri temin eder.

Ekonomik Sürdürülebilirlik: Gelecek kuşaklara taşınması için idare edilen kaynakların ve ekonomik verimliliği sağlayan gelişimi temin eder. Çevre, turistleri alana çeken doğal ve kültürel kaynakların temelidir. Bu yüzden çevresel koruma, başarılı turizm gelişimi için kaçınılmazdır. Taşıma kapasitesi, sürdürülebilir turizm planlamasında anahtar bir kavramdır. (WTO, 1993).

Çevresel koruma ve sürdürülebilir turizm gelişmesinin temelini oluşturan taşıma kapasitesi; alanın sosyal, ekonomik, kültürel yapısına zarar vermeden, ziyaretçi memnuniyetini azaltmadan ve kaynaklara olumsuz etki yapmadan maksimum kullanımını ifade etmektedir. Kaynakların sürekli olarak, korunarak değerlendirilmeleri, özellikle yenilebilir kaynakların kendilerini yenileme sınırları aşılmadan kalkınmaya destek olabilmeleri, çevreyi koruyan kalkınma felsefesinin temelini oluşturur.

“Sürdürülebilir turizm, insanın etkileşim içinde bulunduğu ya da bulunmadığı çevrenin bozulmadan veya değiştirilmeden korunarak, kültürel bütünlüğün, ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşamı sürdüren sistemlerin idame ettirildiği ve aynı zamanda tüm kaynakların ziyaret edilen bölgedeki insanların ve turistlerin ekonomik, sosyal ve estetik ihtiyaçlarını doyuracak şekilde ve gelecek nesillerin de aynı ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri biçimde yönetildiği bir kalkınma şeklidir.”

Ekoturizmi yıl içine yaymak, doğal çevreye yapılan baskıyı azaltmak, tahribatı düzeltmeye değil, önlemeye yönelik planlama ve uzun vadeli ekonomik çıkarı

gözetmektedir. (Öztunalı-Kayır, 1998, s: 304) Turizm çeşitliliğine gidilerek, turizmin 12 ay gündemde kalması sağlanmalıdır. Turistik planlamalarda ekonomik çıkarı ön plana çıkaran kısa vadeli programlar yerine doğaya öncelik veren uzun vadeli programlar yapmak gerekmektedir. „*Gelecekte dünya turizm hareketinden en karlı çıkacak olanlar doğalarını bozulmadan koruyabilenler olacaktır.*“

TÜRKİYE’DE EKOTURİZM:

Türkiye, gerek dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; gerek flora ve faunası ve gerekse mağaraları ve kanyonları gibi ilginç jeolojik oluşumları açısından diğer ülkelerle kıyaslanamayacak düzeyde zenginliğe sahiptir ve bu zenginlikler ülkemizi gündemde olan eko turizm için oldukça ilgi çekici bir ülke konumuna getirmektedir.

Ülkemizin turizm potansiyelinin temel bileşenleri sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi değerlerdir. Bu değerler, uzun vadede korunabildikleri sürece uluslararası turizm pazarındaki payımız hızla büyümeye devam edecektir. Bunun için özellikle turizm yörelerindeki arazi kullanma ve altyapı kararlarının gerek yerel, gerekse merkezi yönetimlerce doğru olarak verilmesi gereklidir. Bu kararların verilmesi aşamasında turizmin en önemli görevinin doğal, kültürel ve tarihi değerlerin koruyarak kullanılması gerekliliğinin anlaşılmalıdır.

Ekonomik, sosyal, kültürel pek çok yararı olan turizm sektörünün iyi kontrol edilememesi halinde, aşırı doğal kaynak kullanımı ve yanlış yer seçimleri nedeniyle doğal alanların, tarihsel değerleri ve kıyı alanlarının tahrip edilmesi gibi olumsuz çevresel etkileri olabilmektedir. Nitekim ülkemizde giderek büyüyen turizm sektöründe, doğal yaşam alanları modern tatil sitelerine, nesli tehlike altındaki deniz kaplumbağaları üreme kumsalları da turistik tesislere dönüştürülmüşlerdir. Denizlere daha fazla atık su boşaltılmış, bu da ekosistemdeki dengeleri bozmuştur. Son 30 yılda sahildeki insan baskısı üç katına çıkmış, kıyıların büyük bölümü insan müdahalesi ile değişim göstermiş, kıyı alanlarındaki araziler büyük rant kazanırken, pek çok turizm alanında yerel halk ve endüstriyi olumsuz etkileyen önemli boyutlarda su sıkıntısı yaşanmaya başlanmıştır.

Henüz milli ya da bölgesel olarak ekoturizm bilincinin olmaması ya da ekoturizmin anlaşılabilmesi nedeniyle, denetimsiz yapılaşmalar olmakta, yaban hayat gelişigüzel kullanılmakta, flora ve fauna tanınmadan ve bölgenin taşıma kapasitesi bilinmeden turlar düzenlenmektedir. Yapılan turların her ne kadar düzenli ve çevreye saygılı yapıldığı iddia edilse de plansız, denetimsiz ve bölgenin taşıma kapasitesi bilinmeden yapılan bu turizmin eko-turizm olamayacağı bir gerçektir.

Ülkemizde, çalışmaları sürdürülen Doğal Kaynak Envanteri’nin tamamlanması halinde ekolojik taşıma kapasiteleri belirlenecek, ekolojik verimliliğe ilişkin çalışmalar daha sağlıklı bir hale gelebilecektir.

Dünya Turizm Örgütü tarafından hedeflenen ve ülkemiz tarafından da kabul gören hedefler şunlardır:

- a) Doğal ve kültürel mirasın korunma statüsü geliştirilmelidir.
- b) Bakanlık tarafından da yürütülen turizm çeşitlendirme politikasının ana hedeflerinden birisi olan kırsal alanlarda ve korunmuş alanlar civarında bulunan yerel toplumların yaşam düzeyi geliştirilmelidir.
- c) Doğa, yerel kültürler ve onların çeşitliliği hakkında daha iyi bilgi ve saygı teşvik edilmelidir.

Tüm bu bakış açıları ile, turizmin ve eko turizmin temel hammaddeğini oluşturan doğal, tarihi ve kültürel değerlerin sürekliliğinin sağlanması ile turizm pazarlamasındaki en önemli tanıtımın çevre duyarlılığına dayanması, koruma-kullanma dengesine dayalı ‘turizmin fiziksel planlaması’ ile mümkün olmasını öngörmektedir.

Çevreye duyarlı turizmin gelişebilmesi için, doğal zenginliklerin, sit alanlarının, özel çevre koruma alanlarının, doğrudan turizm alanı olarak kullanılması yerine bu alanların özelliklerini dikkate alarak bütünleşik diğer alanlarla veya koruma esasları ile eko turizmin geliştirilmesi önemlidir. Ayrıca doğa koruma ile ilgili kuruluşların, sivil toplum örgütlerinin çalışmaları esas alınarak, sürdürülebilir kullanımların dikkate alınması ile taşıma kapasitelerine bağlı turizm sektörünün gelişmesini sağlayacak planlamalar yapılmalıdır. Ülke genelinde bir arazi kullanım planı hazırlanarak, yatırımcıların planları yönlendirmesi yerine, planların yatırımcıları yönlendirmesi sağlanmalıdır.

EKO TASARIM TANIM VE YÖNTEMLERİ:

(Kaynak: Mimarlık Eğitiminde Eko-Tasarımın Yeri ve Önemi- Semih ERYILDIZ
İstanbul Aydın Üniversitesi, Mimarlık Bölümü)

(Kaynak: Eko Tasarım/Ekolojik Tasarım Rehberi - Ken Yeang)

Eko tasarım (ekolojik tasarım) bütünleştirici bir ekolojik sorumlu tasarım disiplini. Kendini, yaşam formlarıyla entegre ederek, çevreye en az zarar veren tasarım yaklaşımıdır.

EKOLOJİK PLANLAMA:

İnsan gereksinimleri arttıkça ve bu gereksinimlerin tanımı, karşılanma yolları ile yerleşim biçimleri değiştikçe, insanoğullarının, hemcinslerine ve doğaya karşı zorlamaları artmaktadır. Doğa bu zorlamalara kendine göre yanıtlarını vermeye başlamıştır. Isınmak (barınmak) pişirmek, aydınlanmak, seyahat etmek, bilmek, öğrenmek ve hesap yapmak için enerji, içmek, besin yetiştirmek, yıkanmak, (enerji) aktarmak için su ve örtünmek için ise tarım gerekir.

Eko yerleşimlerde enerji ve su depolama, koruma, yeniden kullanma ile hane halkları için yakın çevrede besin üretimi sistemleri planlamanın içselleşmiş ve ayrılmaz bir parçasıdır. Eko yerleşimlerdeki çevre elemanları ile eko yapılar güvenli, yeniden kullanılabilir, sağlıklı malzemelerle tasarlanmaktadır.

Planlama ve tasarım çalışmalarına etken enerji toplama yöntemlerini ekleyerek yapıların enerji gereksinimleri karşılanmaktadır. Güneş toplayıcıları yapılarda su, ısıtma yanında binanın ısıtılması ve soğutulması ve ısınin mekanik enerjiye dönüştürülmesi yoluyla diğer gereksinimlerini karşılamaktadır. Yapılar elektrik enerjisi gereksinimini kabuğuna, çatısına, duvar, balkon veya yakınlarına yerleştirilecek güneş pilleri ile karşılayabilir, bunlara uygun ortam bulunduğu güneş ve jeotermal enerji katkılarının toplanması eklenmektedir.

Yapıların içindeki ve çevresindeki su düzeni ve sıhhi tesisat donanımının çalışma ilkeleri değiştirilerek yapıların ve çevresinde yaşayan insanların su gereksinimi karşılanmaktadır. Öncelikle katı atık ve aşırı deterjanlanmış sular su şebekesinden ayrılmaktadır. Kompostlayıcı tuvaletler aracılığıyla ayrılıp stoklanan katı atıklar, öğütücülerin öğüttüğü mutfak organik atıklarıyla birleştirilerek gübre olarak kent çiftliğinin temel girdisi olmaya gönderilmektedir. Su kaynakları, göl ve toplama havzaları böylece korunabilmektedir.

EKOLOJİK MİMARİ TASARIM YÖNTEMİ:

Ekolojik dengelerin bozulmaya başlaması ile tüm bilim dallarında ekosistemlerin korunumu ve yaşatılması çalışmasına mimarlık bilim dalının katkısı, özellikle ekolojik mimari ile olmaktadır. Yöntembilim; yapay çevre planlama aşamasında, tasarımcının ortam koşulları ve yaklaşımlar üzerinde senteze ulaşmasına yardımcı olacak ve ekosisteme en az negatif etkide bulunacak yaşam ortamı oluşturmasını sağlayacaktır.

Bu anlamda özellikle makro ölçekte yapılan ekolojik planlama çalışmalarını mikro ölçeğe indirgemek ve ekolojik mimari anlayışını uygulamaya geçirmek gerekir. Tüm eko sistemik canlılığın devam etmesi için doğal enerji kazanımlı, döngüsel korunumlu, doğanın bir parçası olan; yapım, kullanım ve yıkım sonunda ekosistem ile uyumlu ekolojik mimari oluşturulmalıdır. İnsan-yapay çevre ilişkisini doğal dengesine kavuşturmada, konut-ekoloji ilişkisi hedef olarak saptanmıştır.

Konut-ekoloji ilişkisi; konutun yapımı için gerekli yapı malzemesi hammaddesi temininden konutun yıkımına kadar devam eder. Bu süreçteki her türlü enerji ve kaynak kazanımı kayda değer boyutlara ulaşmaktadır. Ekolojik tasarım iklim, enerji, malzeme, biyolojik sistem, yapı fiziği ve biyolojisi gibi birçok kavramı bünyesinde toplaması nedeniyle her yerleşim alanında farklı yapısal yaklaşımlar oluşturabilir.

Mimari tasarımı/Yerleşim yeri-yapı uyumu

Fiziksel çevre verileri olarak tanımlayabileceğimiz jeolojik yapı, jeomorfolojik durum, iklim, su kaynakları, flora ve fauna için çıkartılmış envanterler gerekir. Arazinin verimsiz olması durumunda toprağın yapı malzemesi olarak kullanımının araştırılması gerekir. Verimli topraklardan kazanılan tarımsal ürünler ve peyzaj elemanları ile doğal çeşitliliğin artması ekolojik denge açısından önemlidir. Zemin suyunun olmaması, zeminin bugün ve gelecekte sağlam olması yapım ve kullanım maliyetlerinin azalmasını sağlar.

Yöresel Hammadde, Besin Ve Enerji Kaynaklarının Kullanımı

Birimlerin minimum enerji harcayan, doğal ısıtma ve soğutma sistemlerinden faydalanan, kış ve yaz hava koşullarına göre mekan organizasyonu oluşturulmuş, optimal sirkülasyon ihtiyaçlarının sağladığı, altyapı sistemlerinin yapı biyolojisi açısından denetlendiği, ev-bahçe fizyolojik ilişkisinin kurulduğu sistem üzerinde tasarımcıya yol gösterir.

-Konstrüksiyonda, malzeme seçiminin lokal ve az enerji ile üretimini tercih eder.

-Malzeme kötü koku, toksin kimyasallar içermemeli ve radyoaktif olmamalıdır.

-Bina düşey dış kabuğunda yararlanma sistemlerinden uygun olanı üzerine planlamaya yön vermeli,

-Çatı sadece bir örtü gereci olarak değil su toplama, izolasyon gibi görevleri de yerine getirmelidir.

-Yaşam birimleri bulunduğu ekosistemin; güneş, su, biokütle, rüzgar ve biogaz gibi enerjilerden faydalanılmalıdır.

Döngüler

Metodolojinin önerilen aşamalarını irdeleyerek geliştirilen mimari tasarımlar bölge için yapımından yıkımına kadar etkileşim içinde bulunduğu ekosistem ile uyum gösteren yerleşimleri oluşturacaktır. Metodoloji kullanımı; tasarımlarda lokal malzeme kullanımının artması, az işgücü ile üretilmesi, yapım ve kullanımında en az fosil yakıt kullanımı, yapı biyolojisi ve fiziki açısından denetlenmiş sağlıklı mekanlar oluşturulması, lokal enerji kazanımları, komşuluk ilişkilerinin kurulduğu, iklimsel verilere optimum performans gösteren ve su döngüsünü sağlayabilen yapısı ile ekolojik yapının itici gücünü oluşturacaktır. Ortaya konulan metodolojinin mimari tasarım sürecinde etkin biçimde kullanılması ile dünya ekosistemik canlılığının devamına tasarımcı olarak katkıda bulunacaktır.

Ekolojik Tasarım Prensipleri:

Yer: ‘Toprağa saygı’ önemli bir tasarım prensibidir. Ekolojik yönelim önemli faktördür. Doğaya duyarlı, sade ve ekonomik olan, kaynakların etkin bir biçimde kullanıldığı, strüktür sistemleri yalın ve detayların dikkatli bir biçimde çözümlendiği, strüktürel dengenin sağlandığı, teknolojinin mimari dile abartılmadan, yalın bir biçimde aktarıldığı yapılar amaçlanmalıdır.

Ölçek: Binalar ilk önce insan oranlarını anlatmalıdır, yani çıkış noktası insan olmalıdır.

Parsel: Yapının parselde konumlanmasında ekolojik faktörlerinde göz önünde bulundurulması gerekir. Yapının doğadan tamamen izole sistemler içermesi yerine, doğa ve iklim şartlarıyla uyumlu tasarlanması, yapının bulunduğu yerin mikroklima imkanlarını değerlendirip, güneşten, kışın ısınma, yazın serinleme amacıyla ve yıl boyunca da doğal aydınlatma için yararlanabilmesi gereklidir.

Malzeme: Taş, toprak, ağaç gibi doğayı oluşturan birkaç malzeme insanlık tarihi boyunca fiziki çevremizi şekillendirmede önemli roller üstlenmiştir. Bulunduğumuz coğrafi bölgeye, iklim ve jeolojik koşullara göre doğadaki malzemeler birlikte kullanılmış, bölgenin özelliğine göre taş, ahşap, kerpiç veya tuğla ön plana geçmiş, yaşam çevremize şekil vermiştir. Doğal çevrenin birer parçası olan bu malzemelerin doğası insanlar tarafından tanınmış ve buna göre uygun biçimlerde kullanılmışlardır. En basit bir barınaktan saraylara kadar binlerce yıl her türlü yapının temel malzemesi olan taşın, renk, sertlik ve doku yelpazesi çok geniştir. Taş dayanıklı, ısı kapasitesi yüksek ve aynı zamanda ekonomik bir malzemedir. Farklı bölgelere, ve iklimlere göre değişik kullanım şekilleri vardır. Camın yapılarda kullanımı ise endüstri devriminden sonra büyük ölçekte gündeme gelmiştir. Camın ısı geçirgenliğinin yüksek olması, bu sorun üzerinde durulmasına neden olmuş ve sonuçta değişik sistemler geliştirilmiştir. Cam yapıya estetik olarak da çok şey katan bir malzemedir. Camın tasarımlarda uygun ve etkili bir şekilde kullanılmasıyla çevreye uyumlu ve ekolojik yapılar elde edilmektedir.

Dekorasyon: Doğadan mimari tasarıma uygulanabilecek kural ve prensiplerin alınabilmesi ise, doğanın soyutlanmasını gerektirir. İç mekan dekorasyonu yapılırken de, yapının dışında olduğu gibi doğayla ilişkili tasarımlar yapmak, yapı içindeki yaşamı dışardan tamamen soyutlamamak, doğal malzemeler kullanmak, tüm ekolojik unsurları bir arada düşünmek gerekmektedir.

Sanat: Sanat insan ve dolayısıyla toplum için önemli bir ihtiyaç çünkü insan sosyal, kültürel ve yaratıcı bir varlıktır. Edindiği izlenimlerini, birikimlerini bir tür iletişim aracı olan sanat ile birbirlerine ve diğer nesillere aktarmaktadır. Sanatsal faaliyetler, toplumun belirli bir sanatsal beğeniye sahip olmasını, estetik algısını geliştirmesini, çevrelerindeki değişimlere bilinçli tepkiler vermesini sağlamaktadır.

Halk: Problemlerden biri de yaşamak zorunda olduğumuz, çevre ve konutumuzu seçme özgürlüğüne sahip olmamamızdır. Kırsal dünyaya uyarlanmış teknoloji, havadan, güneşten ve manzaradan yararlanmak kadar doğaldır; yerel malzemeyi teknolojiyle bütünleştirmemek ise kimi zaman problemli olabilir. Ekolojik yapıların gerçekleşmesinde kullanıcının, müşterinin görüşü önemli bir yer tutmaktadır. Tasarım sürecinde yerel halka danışmak, tepkilerini almak gerekir.

6.6.2. KONAKLAMA KAVRAMI ÖZELİNDE BOZOVA SU VE TABİAT PARKI -EKO TASARIM YAKLAŞIMI:

İnsan yerleşiminin temel birimi yapıdır. Eko yerleşim, çevre bilinciyle tasarlanmış, içinde yaşayanlara yeterli enerji, su, besin sağlayan yapı grubudur. **Bozova Su ve Tabiat Parkı**, eko yerleşimi çevreci planlama ve tasarım ilkeleriyle hazırlanan, yeniden kullanılabilir, sağlıklı malzemelerle tasarlanmış, Şanlıurfa için öncü bir girişimdir.

Bozova Su ve Tabiat Parkı yerleşimde, enerji ve su toplama, depolama, koruma, yeniden kullanma sistemleri yapı planlamasının içselleşmiş ve ayrılmaz bir parçasıdır. Bu mantığı sebebiyle kirlilik yerine kaynak sunmaktadır. Önerilen planlama işlevsel, insan özlemleri ve doğal eylemleriyle uyumlu, konforlu, kaliteli, estetik ve sağlık koşullarına uygundur. Ekoloji ilkeleriyle tasarlanmış konaklama alanı ve birimleri de bulunan bu alan, Şanlıurfa'nın paylaşım ve üretim sembolü olacaktır.

Sürdürülebilir turizmin özünde devingenlik ve etkinlik vardır. Doğa içine yayılmış az yoğun yapılardan oluşan mekanların (açık mekan ağırlıklı) oluşturulması gerekmektedir. Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda varolan yapıların yerel özellikleri korunarak bakım ve onarımlarının yapılması ve yapı stoğunun fiziksel olarak sağlamlaştırılması gerekmektedir. Bunların dışında, eski yapıların dönüştürülmesi ve işleyişinde çevreci ilkeler sinanabilir.

Geliştirilen yeni turizm işlevleri doğrultusunda etkin ve kaliteli hizmet vermeyi amaçlayan standartların benimsenmesi gerekmektedir. Yapılacak yatırımlar için mevcut özellikler çerçevesinde (içme suyu havzası olması, bitki örtüsü, eğim, bakı vb.) geliştirilmiş, uyarlanmış tasarımlar kullanılmalıdır. Dolayısıyla alanda konaklamak isteyen ekoturistler için, konforlu, yerel mimariyi yansıtan portatif/prefabrik evler tasarlanmış, kamp yapmak için veya karavanıyla gelip, konaklamak isteyenler için özel alan düzeni oluşturulmuş çevre, alt ve üst yapı ihtiyaçlarını en üst düzeyde destekleyecek şekilde yapılmıştır.

Konaklama alanı, Bozova Su ve Tabiat Parkı ana girişinden sonra özerk karşılamaya/girişe sahiptir. Gününbirlik tur misafirlerinin park'a, konaklayacak araçlı/araçsız ekoturistler için 'konaklama alanı'na dağılım buradan gerçekleşir.

Konaklama alanı düzenlemesi: Girişte; resepsiyon (portatif birim), ana akstan devam ederek solda yeme-içme, rekreasyon alanı ve seyir terası; sağda (40 araç kapasiteli) otopark ve çadır (kamp) alanı, aksın bitiminde karavan-motokaravan alanıyla araç girişine son verilir. En son olarak oluşturulan patika yollarla ulaşabileceğimiz 'dam karavan' (portatif evler) alanıyla tamamlanır.

Alanlar arasında, işlevleri tam karşılayacak ilişkiler kurulmuş, düzlük alana (ana aks) araç yolu, dışarıdan gelecek karavanlar için uygun alan yaratılmış, alanın kuzey bölümü rekreasyon alanı olarak düzenlenmiştir. Aynı aksta sulama hattının bulunması, hali hazır yeşillendirme ve alan içi temel besin üretimi için idealdir. Dam karavan alanı kademeli eğimli güney cepheye yerleştirilmiştir. Doğal ışıktan en fazla istifade sağlanmıştır.

Yeme-içme alanı; yemek hazırlama, pişirme, bulaşık yıkama imkanı ile kilitli soğutucu dolaplar bulunan üstü kapalı bir mahal ve portatif birimlerden oluşur. Her alana ait tuvalet, duş, lavabo (sıcak-soğuk kullanma suyu) birimleri bulunmaktadır. Eko yerleşim içinde yer alan tesisat düzeni, biçimi ve bağlanan tesisatı ile insan katı atığı ile üresini ayırır. Ayrılcı tuvalet ve iki ayrı su haznesindeki hesaplanmış miktardaki su stokunu kullanarak katı atık veya üreyi hem temizlemekte hem de akışkan hale getirerek depolarına varmasını, ürenin asit olarak depoda uygun oranlarda muhafazasını sağlamaktadır. Depolanan, merkeze akıtılabilen vidanjörle alınıp piyasaya arz edilebilen üre imkanlar ölçüsünde, yakın çevrede toprağı zenginleştirici olarak kullanılacaktır. Dışkı ve mutfak organik kompostonun gübreye dönüşümünü sağlamak için, kuru, sulu, mikroplu alternatif öneriler hazırlanmıştır.

Görsel 6.6.2.1: Konaklama Alanı Genel Panorama.

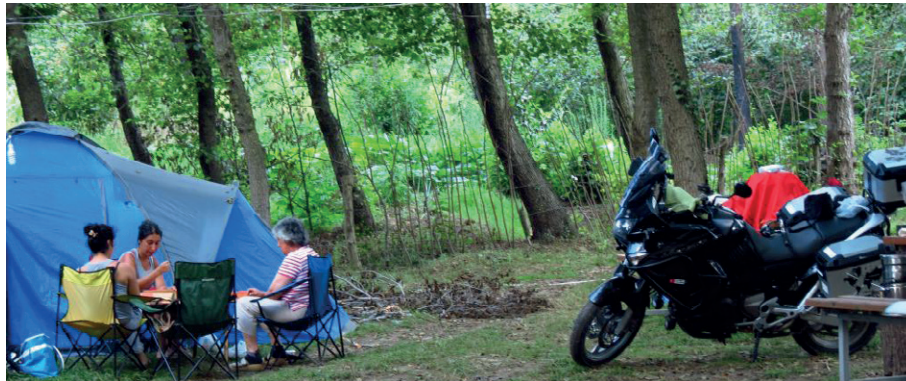
Mutfak, banyo, yıkama, çatı, bahçe, yağmur suları ekoyerleşim içindeki üçüncü sıhhi tesisat devresi içinde dönmektedir. Kirli-gri sular, portatif birimlerin altına kurulacak haznede, ana toplama biriminde fiziksel ön arıtmadan geçirildikten sonra, hava, güneş ışığı ve doğal çökeltme, balık, yosun, fiskiye vb. yöntemlerle temizlenen su kullanma veya sulama amacıyla kullanılır. Bulaşık sonrası deterjanlı su çıktıları dördüncü şebeke ile toplanır. Deterjan ve kirleri ayrıldıktan sonra programın aynı aşamasında kullanma olanağı araştırılmaktadır. Doğaya verildiğinde gübreye dönüşen deterjan türlerinin kullanımı yaygınlaştıkça dördüncü şebekeler iptal edilebilecek veya doğrudan sulama suyuna bağlanacaktır. Dolayısıyla Bozova Su ve Tabiat Park'ı, ekoturizme (Kamp-Karavan Turizm) hizmet veren herhangi bir işletme olmanın ötesinde, alanın geneline de uygulanabilecek ekotasarım ilkeleriyle kirliletmeyen, besin üretiminin artırılması halinde üretici hale gelecek; ekoturistler, tüketirken de üretime dahil olacaklardır.

Şekil 6.6.2.1.1:
Karavan Kamp Alanı tabela örneği,
Kaynak: <http://www.lovegorleston.co.uk/caravan-camping>

Şekil 6.6.2.1.2:
Çadır Kamp Alanı,
kaynak: en.wikipedia.org.

Şekil 6.6.2.1.3:
Düzce Akçakoca Edilli Kamp Alanı,
kaynak: sevgilhami.com

Şekil 6.6.2.1.4:
Karavan Kamp Alanı,
kaynak: <http://www.eaphotel.com/en/caravan-camping-area.html>

Şekil 6.6.2.1.5:
Karavan Kamp Alanı,
kaynak: caravancub.co.uk.

6.6.2.1.Çadır (Kamp) Tanımı ve Konaklama Alanındaki Yeri:

Kamp, temel konfor arayışlarına veda ederek doğal hayatın içinde yaşamının öğrenilmesi, özgür olduğumuz, farklı deneyim ve macerelar yaşama imkanı sunan en ucuz, açık araziye çadır kurarak, temel ihtiyaçlarınızı karşılayarak, doğal hayatta sığınak olarak kullanılan en basit yöntemdir.

Çadır (Kamp) Alanı; kıyıya yakın kısma yerleştirilen 'güneş panelleri'yle çalışan lokal aydınlatma ve enerji kaynaklarına sahiptir. Alanın başında kampçıların kullabileceği otopark, tuvalet/duş birimleri bulunmaktadır.

6.6.2.2.Karavan (çekme caravan) - Motokaravan Tanımı ve Konaklama Alanındaki Yeri:

Karavan, dış etkenlerden korunarak içerisinde uzun süre yaşanabilecek, içi yemek yapmaya, uyumaya, temel ihtiyaçları gidermeye uygun gereçlerle donatılmış römork veya motorlu araçlardır. İnsanlara seyahat ettikleri yerlerde konut ortamı sunma amacıyla geliştirilmişlerdir.

Motorlu bir araç tarafından çekilenlere çekme karavan, üzerindeki aracın gücüyle hareket edenlerine ise motokaravan denmektedir. (Kaynak: dogakolik.com)

Karavan-Motokaravan Alanı; her biri 100m²'lik 40 bölüme (peyzaj elemanlarıyla) ayrılmıştır. Her birimde kullanım için su ve elektrik bağlantıları mevcuttur. Karavancılar, kendi pis su ve atıklarını, alanın başında bulunan tuvalet/duş birimlerinin 'atık hazneleri'ne boşaltabilmektedirler.

6.6.2.3. Dam Karavan ve Konaklama Alanındaki Yeri:

Eko tasarımın anlamı, kullanılacak teknolojinin uygulandığı çevrenin yerel özellikleriyle bütünleşmesidir. Tasarımda düşünülmesi gereken en önemli şey, protez (yapay) olarak eklenecek herşeyin, çevrenin sosyo-kültürel ve doğal zenginliğini korumasıdır. Bilindiği gibi Şanlıurfa'da, havaların ısınmasıyla birlikte, her yıl Mayıs ayında başlayan ve Ağustos sonuna kadar devam eden 'damda yatma' kültürü hakimdir. Bölgede yapı malzemesinin taş olması, ahşap ya da kırma çatılı evlerin yaygın olmaması, evlerin geniş avlulu yapısı bu duruma zemin hazırlamıştır. Bozova özelinde de görülen durum, insanların evlerinin 'dam'larında, üzerine kurdukları 'taht'larda vakit geçirdikleri ve gece orada uyuduklarıdır.

Ekoturizm yaklaşımında, hem yerel halkın hem de turistlerin bu kültürü bir zaafiyet olarak değil, yaşanılması gereken güzel bir deneyim olarak görmesi 'konaklama alanı' için tasarlanan 'portatif ev'lerde bu mimari tipolojiye ve kültüre gönderme yapılmıştır.

Şekil 6.6.2.3.1:
Çatak köyü konut tipolojisi.

Şekil 6.6.2.3.2:
Çatak köyünde yatmak için
kullanılan demir tahtlar

Şekil 6.6.2.3.3: Bozova Su ve Tabiat Parkı
yakınlarında betonarme tekil bir yapı.

Eko tasarım genel yaklaşımında bahsedilen herşeyi böylesi birimler aracılığıyla çözümlene yoluna gidilmesinde Bozova Su ve Tabiat Parkı öncü bir rol üstlenecektir. Evler, ‘çekme karavan’ (metal şasi, herhangi araca takılıp çekilebilmesi için metal çeki oku ve tekerlekli) alt yapısıyla tasarlanmıştır. Üst yapısında kullanılan ‘yerel taş görünümlü’ kaplama, çevrenin mimari görüntüsüyle örtüşmektedir. Dış kaplama, yapının içinde kullanılan ahşap iskelet, selüloz lifli yalıtım malzemeleri ve alt yapıda kullanılan malzemeler yeniden kullanılabilen (geridönüşümlü) malzemelerdir.

Karavan yapısı portatif olup, hem düşük enerji, düşük maliyetle üretilmiş olması da dikkate alınma Doğaya en az zarar verecek şekilde, az enerji ve su tüketimli olması, eklenecek küçük elektrik, arıtma vb. tesisat sistemleriyle üretici konuma geçebilecek olması da kullanım sebeplerinin başında gelmektedir.

(2+1 Kişilik) Ranzalı Model ve

(2+2 Kişilik) Aile (Lüks) Model olarak, iki tip ‘Dam Karavan’ önerisi geliştirilmiştir.

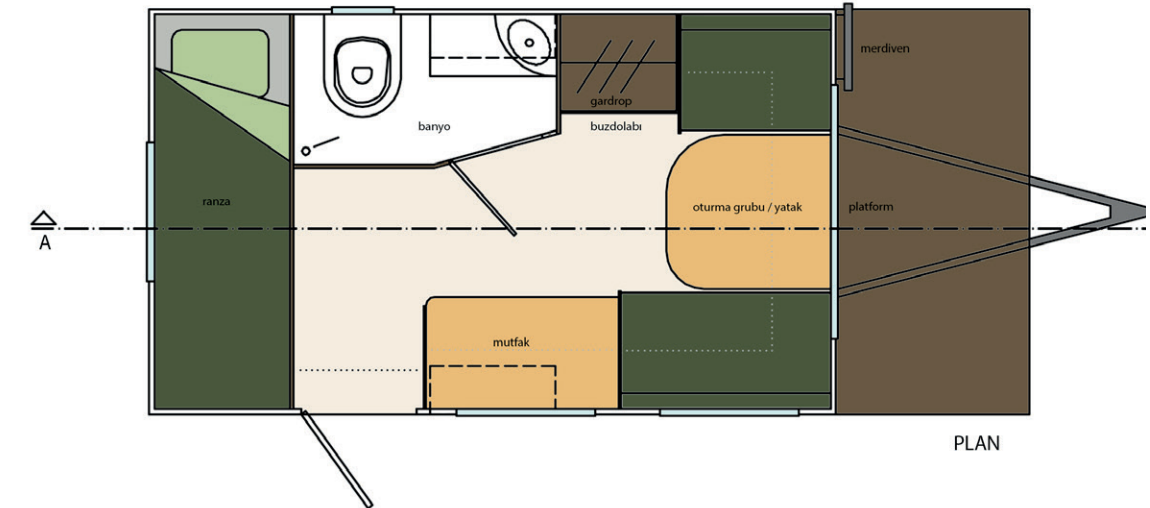
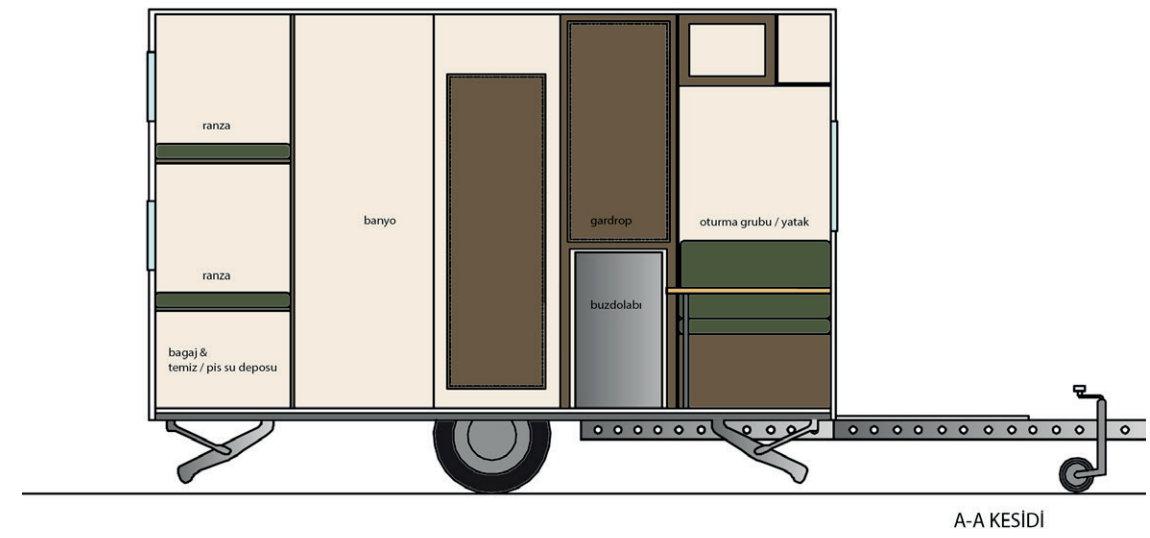
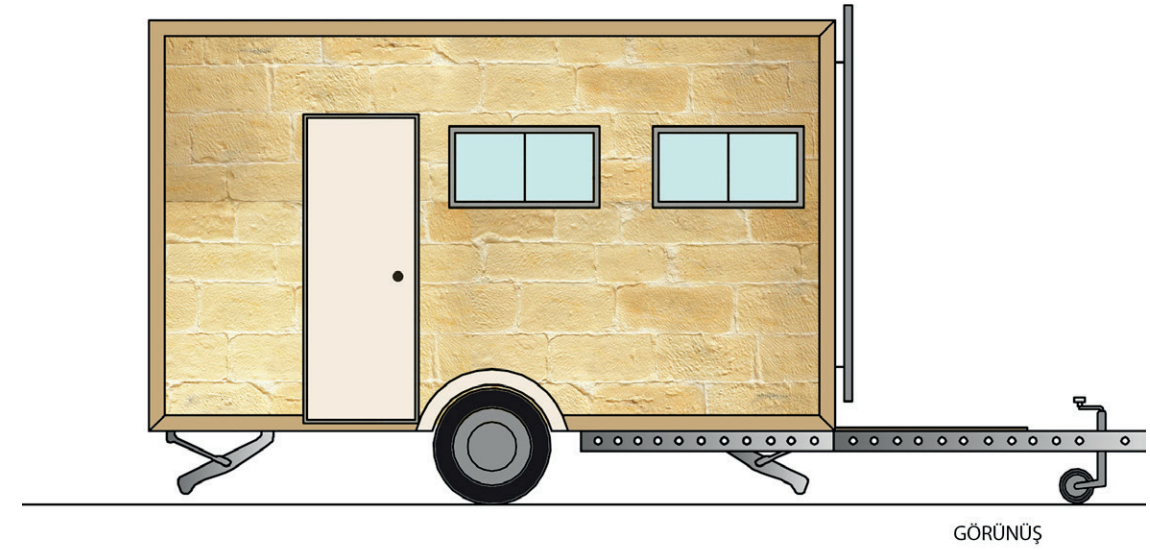
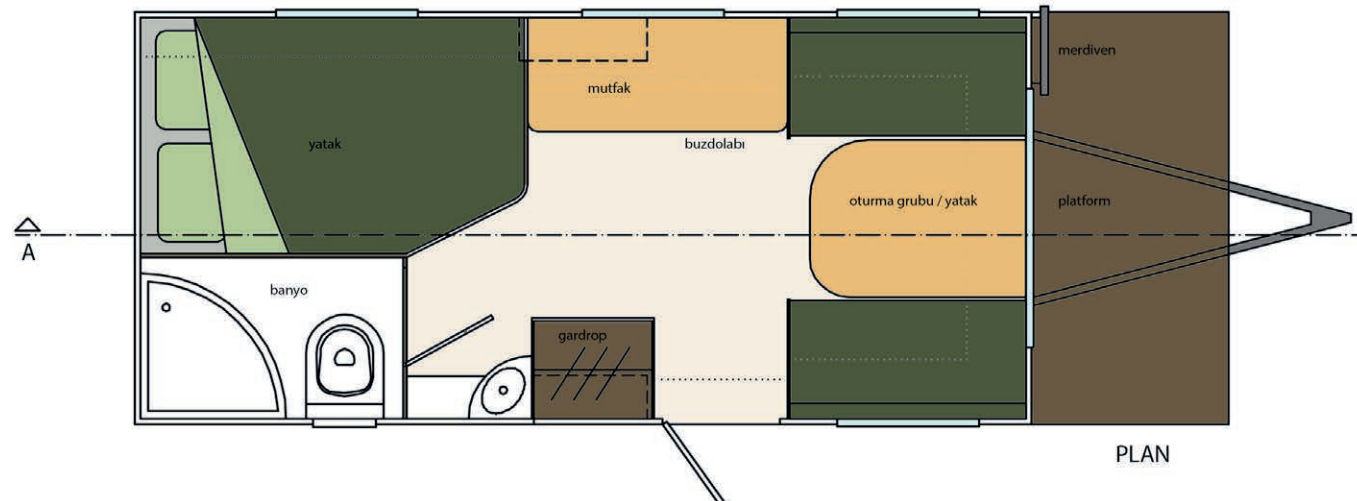
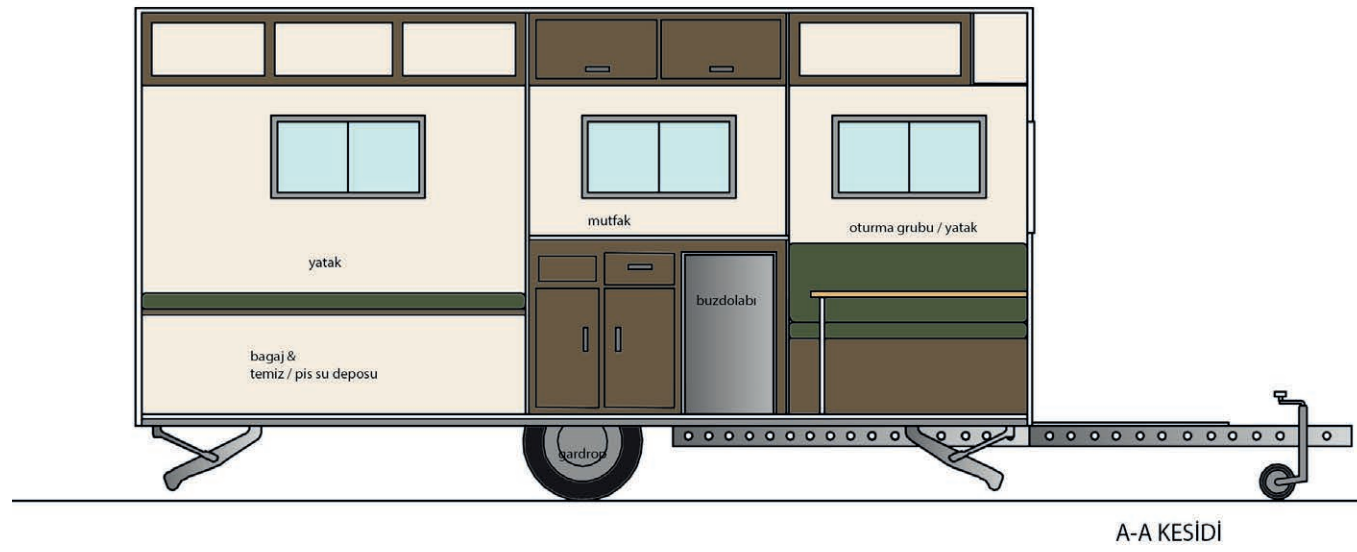
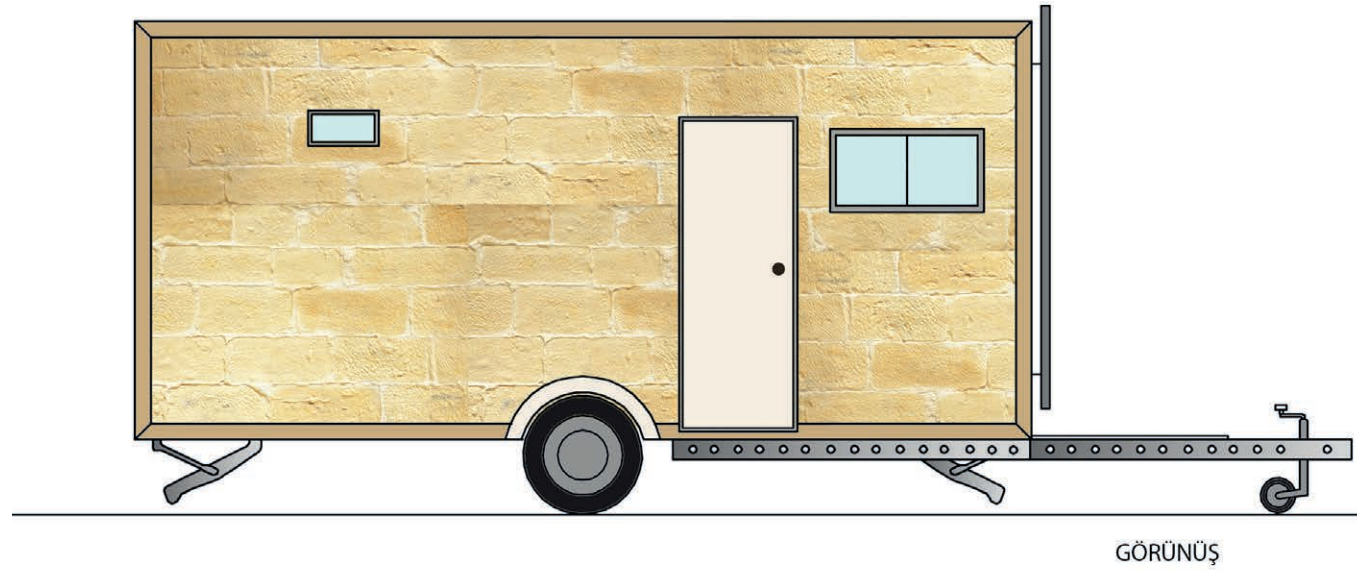
Her iki ‘ev’de, dışardan merdivenle ‘dam’a çıkabilme ve içeride temel ihtiyaçlara fazlasıyla hizmet veren;

oturma grubu: kapağı açıldığında saklama dolabı olabilen koltuklar, yemek masası ve yemek masası indiğinde yatak olabilme özelliği olan,

mutfak: tezgah, gerekirse ocak+evye ünitesi, tezgah altı buzdolabı,

banyo: tuvalet, lavabo, duş

yatak: 2 kişilik ranza (ranzalı model), çift kişilik sabit yatak (aile modeli) ve oturma grubu gerektiğinde yatak olabilen bölümleri mevcuttur.

Şekil 6.7.1:
Gözlem Kulesi, Hollanda,
kaynak: <http://www.entereasan.com/haber/asimetrik-sekilde-yapilan-go-zlem-kulesi.26p.4.1.html>

Şekil 6.7.2:
Kuş Gözlem Kulesi, Efendi Gölü, Türkiye,
kaynak: http://galeri.netfotograf.com/fotograf.asp?foto_id=374686

Şekil 6.7.3:
Danışma/Güvenlik Birim Önerileri,
kaynak: <http://www.red-dot.sg/en/online-exhibition/concept/?code=916&y=2013&c=3&a=0>

6.7. EK BİRİMLER İÇİN TASARIM ÖNERİLERİ

Alanda önerilen ve çalışılan birimler dışında tekil bazı birimler de vardır. Bu birimler için bir tasarım çalışmasına gidilmemiş (kapsamın çok genişlemesi, projenin çalışma kapsamı dışına çıkması ve zaman etkenleri nedeniyle) ama çalışma bütünlüğü düşünüldüğünde yapılmış bazı örneklemeler üzerinden fikir verilebileceği düşünülmüştür. Satış, wc, danışma/güvenlik gibi birimlerin genel tasarım yaklaşımı çerçevesinde portatif/hareketli (karavan tipi) birimler olmaları, hem yönetmeliklerde belirtilen esaslar açısından hem de farklı noktalara ulaşabilme/alanda her noktada olabilme kolaylığı açısından tercih edilmiştir.

Gözlem Kulesi: Alanın giriş-tepe ve en düzlük bölgesinde bir gözlem kulesi önerilmiş, bu gözlem kulesinin çevrenin geneline bakış atma, herhangi olağanüstü bir durumda hızlı tespit saplama v.b. gibi kolaylıklar sağlayacağı, ziyaretçiler için de keyifli bir dinlenme/bulunma noktası yaratacağı düşünülmüştür. Gözlem Kulesi'nin ahşaptan yapılması önerilmektedir. Şekil 6.7.1 örneğinde olduğu gibi kule, çeşitli amaçlar (tırmanma, oturma, cafe v.b.) için de kullanılabilir.

Danışma/Güvenlik Birim Önerileri: Güvenlik-Danışma birimlerinin alanın çeşitli noktalarında olmaları ve bu yerlerin herkes tarafından kolaylıkla farkedilmelerini sağlamak amacıyla her noktada aynı tip-kırmızı renkli prefabrik/portatif (karavan tipi danışma) önerilmektedir.

Şekil 6.7.4: Satış Birimi Önerisi-hareketli birimler, kaynak: <http://en.pinokaravan.com/?SyfNmb=1&pt=Homepage>

Şekil 6.7.5: Satış Birimi Önerisi-hareketli birimler, kaynak: <http://www.directleisurepairs.co.uk/category/which-buys/>

Satış Birim Önerileri: Alanda en çok ihtiyaç duyulan birim, temel ihtiyaç malzemelerinin alınabileceği satış birimleridir. Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda, Bozova'da yetişen fıstık, pekmez, üzüm pestili, zeytin gibi ürünlerin de (her ürüne özel ambalajlarda) satışları yapılacaktır. Bu, Bozova'da yaşayan üreticiler için de, alanda bu birimlerin işletmesini yapacak esnaf için de kazanım olacaktır.

WC Birim Önerileri: Alana, her işlevsel bölgenin yoğunluğuna göre yerleştirilmiş, temizlik ve bakımının uygun şekilde sağlanabileceği portatif nitelikli tuvalet birimleri yerleştirilecektir.

Şekil 6.7.6: Wc Birim Önerisi, kaynak: <http://en.pinokaravan.com/?SyfNmb=1&pt=Homepage>

Şekil 6.7.7: Wc Birim Önerisi, kaynak: <http://juicedpixels.com/2008/08/14/a-retro-caravan-and-a-koi-pond/>

Canlı Yaşam Alanları:

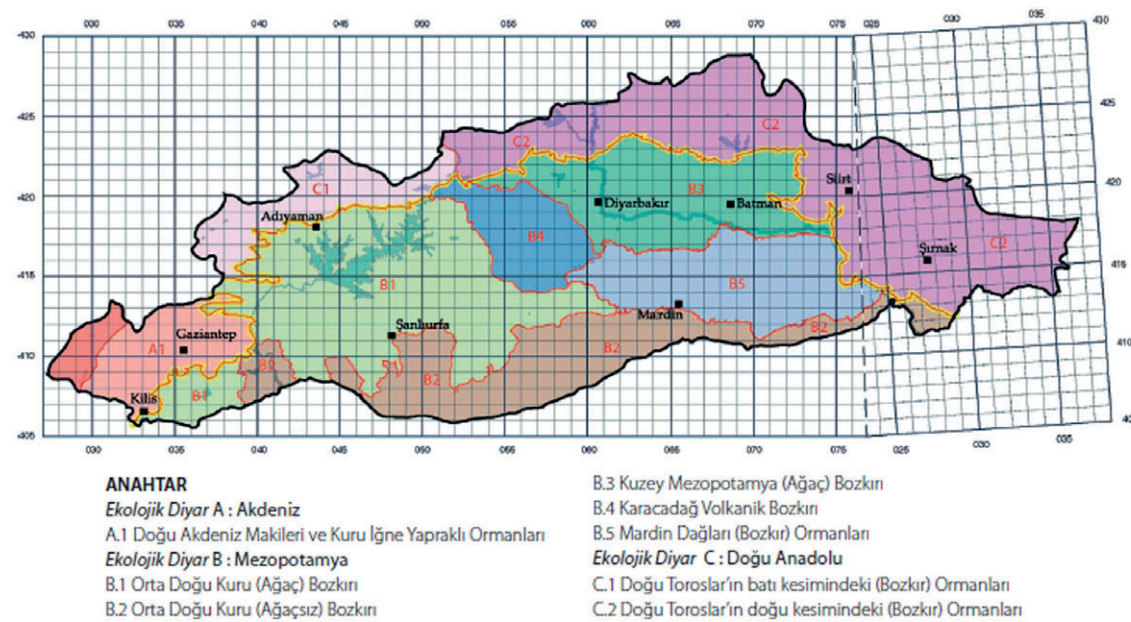
Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda bazı noktalarda kuş yuvaları (bknz: Şekil 6.7.9) bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak ve bu alanın kuş türleri ve diğer türler için bir tür 'barınak' da olacağını varsayarak alan içerisinde çeşitli canlı yaşam alanlarının bulunması ihtiyacı doğmaktadır.

GAP Biyolojik Çeşitlilik Araştırma Projesi 2001-2003 (Doğa Koruma ve Sürdürülebilir Kullanım Yoluyla Güneydoğu Anadolu Peyzajının ve Biyolojik Çeşitliliğin Korunması) Sonuç Raporu'ndan edinilen bilgilere göre:

Bölgede 324 kuş türü (ulusal toplamın %72'si) kaydedilmiştir. Bunların en az 195'i (ulusal toplamın % 64'ü) burada üremektedir, geri kalan türler ise göçmendir, yani üremeyen yaz ya da kış konakçısıdır.

Kuşlar, İki tür küresel ölçekte tehdit altındadır. Fırat'la yakın ilişkili olan kelaynak *Geronticus eremita* ile elde kalan buğdaygiller bozkırlarında hala küçük sayılarda üreyen ve tarımsal yoğunlaşmaya bağlı habitat kaybı nedeniyle dünya çapında tehdit altında olan toy Otis tarda. Güneydoğu Anadolu Bölgesi boz kirazkuşunun *Emberiza cineracea* dünyada en çok görüldüğü yerdir ve Türkiye'de bozkır ötleğeni *Sylvia conspicillata* tek üreme alanını içermektedir.

Kelebekler; Bölgede çok sayıda nadir tür bulunmaktadır. Çayır toplulukları başta olmak üzere elde kalan doğal habitatların yaban hayatı dostu yöntemleriyle yönetilmesi suretiyle tür çeşitliliğinin korunması en büyük koruma önceliği olarak kabul edilmektedir.

Şekil 6.7.8:
Ekolojik Diyarları
ve alt ekobölgeleri
gösteren harita,
kaynak: GAP Biyolo-
jik Çeşitlilik Araştırma
Projesi 2001-2003.

Sürüngen ya da çiftyaşarlar için de benzeri bir durum söz konusudur. Bölgenin Suriye Çölü'yle doğrudan coğrafi ilişki içinde olması ve genellikle sıcak ve kuru olan iklim koşulları, Güneydoğu Anadolu'nun Türkiye'nin diğer bölgelerine oranla daha zengin bir sürüngen ve çiftyaşar çeşitliliği barındırmasına neden olmuştur. Ana dağılımları Suriye, Irak ve İran'da bulunan birçok tür burada da görülmektedir. Türkiye'de 22 çiftyaşar ve 105 sürüngen türü (toplam 127 tür) kaydedilmiştir. Bunlardan 5'i çiftyaşar, 49'u sürüngen olmak üzere toplam 54 tür, yani Türkiye'deki sürüngen ve çiftyaşar faunasının %42,5'i Güneydoğu Anadolu'da bulunmaktadır. Nesli çok tehlikede olarak listelenen Fırat kaplumbağası *Rafetus euphraticus* Fırat ve Dicle havzalarına endemiktir.

Büyük Memeliler; kuru bozkırlar, Türkiye'nin son ceylanı *Gazella subgutturosa* bireylerini barındırmaktadır. Ayrıca Türkiye'de en çok çizgili sırtlan *Hyaena hyaena* görülen yer de burasıdır.

Şekil 6.7.9:
Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda
kuş barınağı. (sol üstte)

Şekil 6.7.10:
Köpek-kedi barınak önerileri,
kaynak: <http://pisievi.net/galeri.asp>, <http://mitademo.com/tasarim/luks-ve-modern-kopek-evleri/>

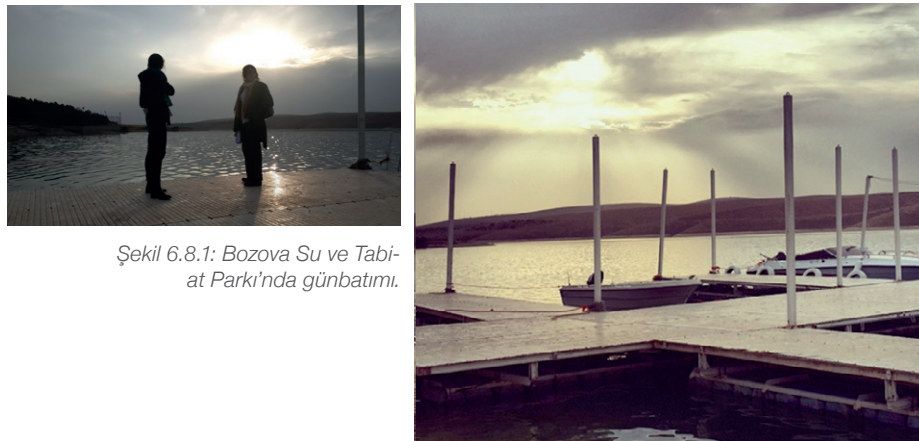
Bitkiler; Türkiye'nin diğer bölgelerine göre bitkiler açısından çok zengin olmayan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, 82'si bölgeye endemik olmak üzere tehdit altındaki 384 bitki türünü barındırmaktadır. Bu bölge ayrıca, kültürü yapılan çeşitli tahıl türlerinin yabani atalarını hala barındırması açısından, benzersiz bir konuma sahiptir.

“Bozova köpeği” halk arasında ünlenmiş olup, kangal ırkına ait olduğu düşünülen bu köpeklerin korunması ve tescillenmesi için çalışmalara başlanmıştır. Bu nedenle Bozova Su ve Tabiat Parkı gibi geniş rekreasyon alanında Bozova köpeği için de yaşam alanlarının sağlanması, bu cinse ait araştırma alanının oluşturulması önemli olacaktır.

Benzeri canlıların varlıklarının korunması, onlara gerek baraj gölünde gerekse rekreasyon alanında yaşam alanları yaratmak Bozova Su ve Tabiat Parkı biyoçeşitliliği adına gereklidir.

Şekil 6.7.11: Köpek-kedi bannak önerileri, kaynak: urfapress.com.

Şekil 6.8.1: Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda günbatımı.

6.8. ALAN ORGANİZASYONUNA DAİR ÖNERİLER

Aşağıda sıralanan bazı hususlar alanın sürdürülebilirliğini sağlamak adına dikkat edilmesi gereken noktaları içermektedir. Bu fizibilite çalışmasında bahsi geçen hususların dikkate alındığı bir uygulamanın Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda hayata geçirilmesi önemlidir.

Kapasite Sınırı: Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda; Konaklama Alanı hariç 250 araçlık otopark oluşturulmuştur. Bu nedenle, alana alınacak araç sayısının 250 adet (max. 300) olarak sınırlandırılması, hem işletme çalışanları (alandaki görevlileri) hem de alanda bulunan ziyaretçilerin memnuniyeti açısından önemlidir. Konaklama Alanı'nda ise; çadır ya da dam karavanda kalmak isteyenler için 40 araçlık bir otopark öngörülmüştür. Karavan ve Motokaravanyla gelmek isteyen yatılılar için ise yine 40 araçlık 'karavan park' alanı mevcuttur.

Toplu Taşıma Seferi: Bozova Su ve Tabiat Parkı, ilçe dışında bulunmaktadır. Araçla 15 dakikalık mesafede bulunan alan için günün belli saatlerinde toplu taşıma seferlerinin gerçekleştirilmesi ulaşım kolaylığı sağlayacak, ilçede yaşayan daha fazla kişinin alanda yürütülen çalışmalardan faydalanmaları sağlanacaktır.

Tekne Seferi: Bu çalışma kapsamında yapılacak su sporlarında motorsuz araçların kullanıldığı sporlar önerilmiş, havzanın korunması için 'motorlu tekne' kullanımını teşvik edecek uygulamalar geliştirilmemiştir. Fakat, karşı kıyıda bulunan Samsat, Adıyaman (Nemrud v.b.) gibi turistik yerlere su yoluyla ulaşım Bozova Su ve Tabiat Parkı'ndan daha kolay ve nihayetinde de cazip olmaktadır. Diğer yandan su sporları ile ilgili çalışmalar yapan benzer il ve ilçelerde (Adıyaman, Birecik, Halfeti) motorlu taşıtların kullanıldığı da bilinmektedir. Bu nedenle, hem alan içinde bu ihtiyacı karşılamak ama aynı zamanda da doğal kaynaklara minimum zararı vermek adına, sınırlandırılmış motorlu tekne kullanımı önerilmektedir.

Günün belli bir saatinde (gün batımı) ve tek sefer olmak üzere, karşı kıyılara tekne seferi (2 tekne ile) önerilmektedir. Gün batımına Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda suyun üstünde eşlik etmek, ziyaretçiler için her zaman bulunamayacak bir fırsat olarak anılardaki yerini alacaktır.

Tohum ve Ürün Satışı: Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda genişletilecek bir Botanik Park ve sera-cafe bulunmaktadır. Alanın bitki/ağaç çeşitliliğinin de arttırılacağı düşünüldüğünde sera cafede tohum satışı yapılacak, ileriki zamanlarda burada tüketilecek (restaurant v.s) meyve-sebze üretimi yine alandan sağlanacaktır. Meyve-sebze üretimine ek olarak yerel ürünlerin satışı (Bozova'da üretilen fıstık, zeytin, zeytinyağı, üzümünden yapılan pestiller ve tatlılar v.b.) yapılacak, alanın üretim açısından da kendi içinde sürdürülebilirliği/döngüsü bu yolla oluşacak, bununla da Bozovalılara istihdam olanağının yaratılması sağlanacaktır.

Bu kendi içinde üretim-tüketim-satış döngüsü, zaman ve maliyet kayıplarının önüne geçilmesini sağlarken; ürünlerin alanda üretiliyor olmasının ziyaretçilerin tercihleri açısından da önemli ve belirleyici olacağı düşünülmektedir.

Çalışma Ekibi: Alanda, tesisin ilk kurulduğu yıllardan bu yana çalışan, bölgenin dinamiklerini bilen kişiler vardır. Bu kişilerin çalışmaya devam etmesi, bu kişilere ek olarak çoğalan işlevler ve alana gelecek kişi sayısının da artacağı öngörülecek olursa donanımlı bir ekibin oluşturulması, bölge için ayrı birimlerin oluşturulması ve her birimin birbiriyle koordineli ve işbirliği içinde çalışması önemlidir.

Sürekli Eğitimler: Alanda su sporları, doğa sporları eğitimleri verilmesi; kurs çalışmaları yürütülmesi önerilmektedir. Özellikle ilçe çocuk ve gençlerini alana çekmek, boş zamanlarını değerlendirecekleri faydalı etkinlikler oluşturmak önemlidir. Böylece bu atölye çalışma ve eğitimleri sadece ilçe gençlerine değil; il gençlerinin de ihtiyaç duydukları sosyal alanı yaratmış olacaktır. Uzun vadede Bozova Su ve Tabiat Parkı, Türkiye'nin her yerinden çocuk ve gençlerin bildikleri, bulunmak istedikleri etkinliklere ev sahipliği yapacaktır.

Ulusal ve Uluslararası Bağlantılar Kurmak: Alanın organizasyonunu yürütecek, ulusal ve uluslararası bağlantılarını oluşturacak bir birimin olması önerilmektedir. Bu ekip, Türkiye'de ve Dünya'da benzer rekreasyon alanlarıyla iletişim kurarak fikir alış-verişlerinde bulunacak, (Gap Su Tarım Strateji Söyleşileri, Dünya Su Günü v.b.) ortak etkinlikler-faaliyetler gerçekleştirecek, karşılıklı gezi ekibi değiş-tokuşunda (tavsiyesinde) bulunacaktır.

Şekil 6.8.1: Bozova Su ve Tabiat Parkı'nda çelik strüktürü bulunan sera.

Şekil 6.8.2: Hollanda'da bulunan "eathouse" sera. İçeriden tohum alınabiliyor, dışarıda ürünlerin tadına bakılabiliyor. <http://worldlandscapearchitect.com/eathouse-de-stu-urlui-stedenbouw-atelier-gras/#.UqC3tvRdVLE>

Şekil 6.8.3: Hollanda'dan bir sera örneği "eathouse".

7. TANITIM/GÖRÜNÜRLÜK ÇALIŞMALARI

7.1. GÖRÜNÜRLÜK TASARIM YAKLAŞIMI

Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın yeniden karakter ve işlerlik kazanması için, öncelikli olarak kurumsal kimlik çalışmalarına önemle eğinilmelidir. Kurumsal kimlik, sadece logo ile değil, renkler, biçimler, eşyalar ve malzemeler ile de yansıtılır ve bunun tutarlılığı akılda kalmak ve markalaşmak adına çok önemlidir.

BOZOVA Su ve Tabiat Parkı'na ilişkin her tür tasarım objesini belirleyecek bir **"GÖRSEL KİMLİK ve TASARIM ÇALIŞMASI"** yapılıp bu çalışmaya bağlı kural ve şartnameler üretilmesi ve bu vasıta ile estetik tutarlılık ve kimlik birliği üzerinden BOZOVA Su ve Tabiat Parkı'nın marka değerinin artırılması tavsiye edilmektedir.

Bozova Su ve Tabiat Parkı'nın logotip -kuruluş adını içeren tipografik nitelikli işaretleme- ve amblemlerinin -sembollere dayalı işaretleme biçimi-, diğer tüm elemanlarla beraber çalışması gerekmektedir. Yeniden ele alınan davetkar ve sempatik duruşa sahip, tanınabilen ve ilişki kurulabilir niteliklerde olması hedeflenmelidir. Fizibilite Raporu dahilinde sunulan logotipte, Atatürk Barajı'nın karakteristik su rengi olan turkuaz vurgulanmıştır. **'BOZOVA'** bu logotipte en vurgulu olgudur. **BOZOVA Su ve Tabiat Parkı**'nın ilçenin de imgesini kuran başat bir etmen, Bozova ile özdeşleşen bir kurum olacağı öngörüsünden yola çıkılmıştır. amblem ve logo denemeleri ise, su ve tepe öğelerinin kıvrımlı yapısı, tabiat ve su öğelerinin ilişkisi düşünülerek üretilmiştir.

Bozova Amblem Fikir/Eskizleri:

Bozova Logotip Önerisi ve Tasarım Fikirleri:

BOZOVA
su ve tabiat parkı

Bozova logotipi için karakterli ve modern bir yazıtipi amaçlanmış, Yazının biçiminde kesiklikler oluşturulmuş, net, aynı yükseklik ve genişlikte harflere sahip, nitelikli bir duruş öngörülmüştür.

"Tabiat ve Su" Parkı, 'BOZOVA'nın aksine küçük harflerle yazılmış, tırnaklı bir font seçimiyle farklılık daha vurgulanmıştır. 'tabiat' ve 'su' kısımları italiktir.

Daha çok yer kaplayan 'BOZOVA' daha açık, 'Tabiat ve Su Parkı' koyu renkte düşünülmüştür.

Bozova Amblemi için renk ve biçim kaynakları:

BOZOVA Su ve Tabiat Parkı'nın görsel tüm ürünlerinde kullanılması düşünülen bir renk şeması geliştirilmiştir. Burada, peyzajın renklerinin yanısıra bu renk paletini en iyi biçimlendirebilecek zıt ve tamamlayıcı, bir yandan kimliği kuran renkler önerilmiştir. Su ve boz tepelerin oluşturduğu zıt peyzaj renkleri, parkın manzarasının temel kurucusudur. Bunun yanısıra aksan renkleri ile birlikte palet geliştirilmiştir.

Bu renk paletinin alandaki kent mobilyaları ile de entegre edilip, özellikle alandaki programatik yerleşimin algılanması ve yol bulmayı kolaylaştıracak bir öge olarak kullanılması önerilmektedir. Aynı zamanda, **BOZOVA Su ve Tabiat Parkı**'nın dahilinde ve ilişkili olarak üretilecek/tasarlanacak/satılacak tüm ürünlerde ve ambalajlarında da hakim renkler bunlar üzerinden belirlenmelidir.

Pantone 311 C / Ana 'Su' Rengi / Turkuaz

Bütünleşik (Compound)					
Triad Renkler					
Tamamlayıcı (Complementary)					
Analog (Analogous)					
Monokromatik (Monochromatic)					
Tonlar (Shades)					

Bozova Su ve Tabiat Parkı için Ana Renk Şeması

Bozova Su ve Tabiat Parkı için Programatik Renk Dağılımı

Bozova Su ve Tabiat Parkı/İlham Alınan Renk ve Tonlar

Pantone 311 C / Ana 'Toprak' Rengi / Boz

Pantone 116 C / Güneş Rengi/Tok Sarı

Pantone 300 C / Aksan Rengi/Variller

Pantone 7741 C / İran Çamı

Pantone 213 C / Aksan Rengi/Bordo-Pembe

Logotip ve amblem çalışmalarının yanısıra, Bozova ile özdeşleştirilecek ve tasarımlarda kullanılabilecek desen ve biçimler üretilebilir. Alanın karakteristik özellikleri, endemik hayvanlar (kaplumbağa ve köpek), ağaç türleri, kıyı şeridinin biçimi, Atatürk Barajı, topografya haritası ve hatta, fizibilite çalışmasında önerilen ‘yüzer sahne’ ve ‘gözlem kulesi’ gibi ikonik öğeler bu desenlere çıkış noktası oluşturabilir.

Bu desenlerin uygulama alanları: **kitap ayraçları, kartpostallar (sadece BOZOVA Su ve Tabiat Parkı dahilinde değil URFA ve Atatürk Barajı ile bağlanan kentlerde/yerleşimlerde satılabilecek magnetler, yağmurluk-poşu-şal gibi giyim eşyaları; kahve/mırra, fıstık, zeytin, reçel, kurutulmuş sebze/meyve gibi yerel ürünlerin ambalajları; Bozova Su ve Tabiat Parkı dahilindeki kafeterya-restoran ve dükkanlardaki peçete-tabak-sunum ambalajları-karton bardaklar; etiket ve torbalar ile her tür basılı-görsel yayın ve tanıtım ögesi.**

Bu türden bir çalışmada ambalajlar, yerel kimliği ve kurum kimliğini vurgulayacak biçimde tasarlanmalı, etiketler öncelikli olarak hedef kitleyi cezbedecek nitelikte, hem bilgi içeren hem de estetik açıdan etkileyici olmalıdır. Orijinal ambalaj tasarımı, ve nitelikli ürünler, Bozova mamüllerini sadece alan içerisinde ya da çevre illerde değil, yurt genelinde pazarlara açacaktır.

'Mighty Rice' Hububat ambalaj tasarımı

Kaynak: <http://www.pinterest.com/monikan754/packaging-templates-ideas/>

'My Olive Tree' Zeytinyağı ambalaj tasarımı.
Kaynak: <http://www.mousegraphics.gr/showcase/olive-tree-design-greek-karpofora/>

Pekmez şişesi, kese kağıdı ve yemiş kabı örneğinde Bozova imgesinin ambalaja uygulanması eskizleri.

Bizcocho ambalaj tasarımı

Kaynak: <http://www.pinterest.com/monikan754/packaging-templates-ideas/>

İlk etapta, henüz işler hale geçmese bile **BOZOVA Su ve Tabiat Parkı**'nın yenileneceğine dair afiş ve poster çalışmaları yapılarak, kamuoyunun beklentisi arttırılabilir, farkındalık sağlanabilir. Urfa-Adıyaman yolu sapağı öncesinde, Bozova'ya yaklaşırken, Bozova içerisinde ve Bozova'dan Çatak'a ayrılırken BOZOVA Su ve Tabiat Parkı'nın tanıtıcı/yol gösterici yönlendiricilerinin yer alması da alana dair görünürlüğü ve bilinirliği arttıracaktır.

2014 yılının başından itibaren Fizibilite Raporu'nun verilerinden yola çıkılarak, Bozova Kaymakamlığı ile birlikte bir **pazarlama stratejisi** oluşturulmaya başlanabilir. **"GÖRSEL KİMLİK ve TASARIM ÇALIŞMASI"** dahilindeki bu çalışma kapsamında belirli sloganlar belirlenmeli, kullanılacak **BOZOVA Su ve Tabiat Parkı** halihazır durumu, değerleri ve yapılacak projeye dair imajları seçilmeli gereken fotoğraflama ve imaj üretme çalışmaları ile birlikte proje safhasıyla el ele yürüyecek bir tanıtım sürecine adım atılmalıdır.

Sloganlarda öncelikli olarak 'yeni'lik vurgulanmalı, etkinlikler ve özellikle projenin çok önemli bir noktası olan konaklama ve yeni spor faaliyetleri-etkinlikler üzerine eğinilmelidir. Aynı zamanda, bölgenin, diğerlerine görsel ilişkilendirmesini sağlayacak seçilmiş peyzaj fotoğrafları üzerinden insanların zihninde alana dair izlenimler oluşturulmalıdır.

BOZOVA
su ve tabiat parkı

Alanın halihazırdaki öz niteliklerini ve peyzaj karakterlerini vurgulayan fotoğrafların kullanıldığı afiş ve posterlere örnek.

BOZOVA
su ve tabiat parkı

BOZOVA
su ve tabiat parkı

BOZOVA
su ve tabiat parkı

Fizibilite Projesi ve akabinde yürütülecek Proje görsellerinin kullanıldığı Billboard'lara örnekler, hem alana dair hem de yeni kullanımlara dair fikir verecektir.

8. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bozova Su ve Tabiat Parkı için hazırlanan bu çalışma yaklaşık 2 aylık bir sürecin sonucudur. *Fizibilite Raporları*'nın standart şablonu dışında bir çalışma amaçlanmış; alana ilişkin hem Kentsel Tasarım Fikir Önerisi geliştirilmiş, hem de literatür araştırmaların ve Türkiye'deki güncel durumun çalışmada yer alması sağlanmıştır. Özellikle, Türkiye'deki *Doğa ve Su Sporları Merkez*'lerinin son yıllardaki artışına yerel ve ulusal basında yer aldıkları şekliyle çalışma içerisinde yer verilmiştir. Bu yaklaşım *Su Sporları*'na yönelik talebin ve ihtiyacın görünür kılınması ve çalışmanın gerekçelendirilmesi açısından da önemlidir. Diğer yandan, birçok şehirden önce Bozova'da, (1990'ların sonlarına doğru) Doğa ve Su Sporları'na yönelik bu tarz çalışmaların başlamış olması, alanın birçok *Uluslararası Atatürk Barajı Su Sporları Şenlikleri*'ne ev sahipliği yapmış olması dikkate değerdir ve çok önemlidir.

İki aylık süre zarfında, 585.000 mertekarelik alan için **Kentsel Tasarım Fikir Önerisi** geliştirmenin ve bunu fizibilite çalışması kapsamında gerçekleştiriyor olmanın çeşitli zorlukları olmuştur. Bunun yanında, çalışmamızı kolaylaştıran etkenlerin varlığından da söz edilmelidir. 2000'lerin Kaymakam İsmail Gültekin Doğa ve Su Sporları Merkezi'nde birçok hususun detaylı ve inceliklerle düşünülmüş olduğu; yapılan işlerin aceleye getirilmeden oluşturulduğu ve kullanılan malzemelerin (birçoğu Urfa taşından ve ahşaptan) dikkatle seçildiği gözlenmiştir. Oluşturulan birimlerin/yapıların sayıca azlığı ve kapasite sınırı uygulaması, turizmin baş döndürücülüğüne kapılmadan geliştirilmiş kamu yararı yaklaşımı çalışma sürecini kolaylaştıran anlayışların başında gelmiştir.

Planlama ve proje önerisi oluşturma, ayrıca ele alınması gereken bir iş olarak, bu çalışmada geliştirilen yaklaşımın 'özel bir durum' olduğu söylenebilir. Bozova Su ve Tabiat Parkı Fizibilite Raporu'na bu anlayışla bakılması ve alana dair genel bir senaryonun oluşturulduğunun görülmesi önemlidir. Diğer yandan **Konaklama Alanı**, bu genel yaklaşım içinde detaylı bir şekilde ele alınmıştır. "Dam karavan" konaklama önerisi Bozova Su ve Tabiat Parkı'na özel geliştirilmiş ve tasarımda, alan verilerinden yararlanılması; çevrenin özellikleri ve hassasiyeti dikkate alınarak tasarım yaklaşımının belirlenmesi açısından özelliklidir. Bu özel uygulamalar, alanın tümü için geçerli olmakla birlikte, çalışmada alandaki her şeyin portatif olması

durumu gözetenmiştir. Çalışma kapsamının genişliğine zaman problemi de eklenince, her birim için özel tasarım yapmanın mümkün olmadığı görülmekle birlikte; ek birimler için fikir vermesi açısından referans görseller kullanılmıştır. zz

Bozova Su ve Tabiat Parkı, suyun turistik çekiciliğinin ötesinde yaşam kaynağı olmasına dikkat çeken, insan-su ilişkisini tanımlamanın yeni yollarını arayan, kurum, kuruluş, sivil inisiyatifle birlikte, sosyal-kültürel-ekonomik alanlarda devamlılığı olan faydalar sağlama potansiyeline sahip, doğa-kamu işbirliği örneğidir.

Bozova Su ve Tabiat Parkı, geliştirilen tasarım yaklaşımı ve organizasyon yapısıyla, yalnız Bozova ve Urfa'ya değil; gezi rotaları, su ulaşımı, Güneydoğu'da bozkırın içindeki 'yeşil potansiyeli' ile Türkiye'den birçok 'bilinçli' ziyaretçiye ev sahipliği yapacaktır.

Ek 1: Bozova'da bulunan ve gezi rotalarına girecek alanlar listesi,
kaynak: <http://www.urfakultur.gov.tr/>

1	Ş.Urfa	Bozova	Lidar Höyük	Lidar Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
2	Ş.Urfa	Bozova	İncirli Tepe Höyüğü	Arap Kantara(Geçitbaşı) Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
3	Ş.Urfa	Bozova	Geçitbaşı Höyük	Arap Kantara(Geçitbaşı) Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
4	Ş.Urfa	Bozova	Torç Tepe Höyüğü	Arap Kantara(Geçitbaşı) Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
5	Ş.Urfa	Bozova	Develik Mevkii(Düz Yerleşme)	Arap Kantara(Geçitbaşı) Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
6	Ş.Urfa	Bozova	Şaşkan Büyüktepe Höyüğü	Şaşkan Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
7	Ş.Urfa	Bozova	Koçtarası Höyüğü	Şaşkan Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
8	Ş.Urfa	Bozova	Değirmen Harabesi (düz yerleşme)	Şaşkan Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
9	Ş.Urfa	Bozova	Kurban Höyük	Cümcüme Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
10	Ş.Urfa	Bozova	Büyüktepe Höyük	Cümcüme Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
11	Ş.Urfa	Bozova	Hasimerte Bağları Höyük	Aşağı Çatak Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
12	Ş.Urfa	Bozova	Hasimerte Bağları Sırtları (Düz Yerleşme)	Aşağı Çatak Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
13	Ş.Urfa	Bozova	Tatar Höyük	Tatar Höyük Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
14	Ş.Urfa	Bozova	Kirli Mevkii (Düz Yerleşme)	Tatar Höyük Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
15	Ş.Urfa	Bozova	Soğut Tarlası ve Çevresi (I.derece arkeolojik sit alanı)	İlçenin yaklaşık 2 km güneybatısında	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
16	Ş.Urfa	Bozova	Koçhisar Köyü 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı	İlçenin yaklaşık 25 km. batısında Koçhisar Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
17	Ş.Urfa	Bozova	biris mezarlığı 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı	İlçenin yaklaşık 2 km. güneyinde	mezarlık	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
18	Ş.Urfa	Bozova	Yaylak Beldesi Höyüğü 1.derece arkeolojik sit alanı	Yaylak Beldesi	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
19	Ş.Urfa	Bozova	Şaşkan küçüktepe Höyüğü	Şaşkan Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
20	Ş.Urfa	Bozova	Kaya mezarı ve su sarnıcı	Akviranlı köyü	kaya mezarı ve su sarnıcı	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
29	Ş.Urfa	Bozova	Boztepe Höyüğü	Boztepe Köyü	Höyük	II. Derece Arkeolojik Sit Alanı
30	Ş.Urfa	Bozova	Nekropol Alanı (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Yaylak Beldesi	Nekropol	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
31	Ş.Urfa	Bozova	Yeşiltepe Höyüğü	Yeşiltepe Mevkii	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
32	Ş.Urfa	Bozova	Sarnıç ve Kaya Mezarı	Gerdek Köyü	sarnıç ve Kaya Mezarı	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
33	Ş.Urfa	Bozova	Dutluca Höyüğü	Dutluca Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
34	Ş.Urfa	Bozova	Roma dönemi Yerleşim Alanı	Aşağı Bağlıca Köyü	Roma yerleşim alanı	II. Derece Arkeolojik Sit Alanı
35	Ş.Urfa	Bozova	Budaklı Köyü Höyüğü	Budaklı Köyü	Höyük	II. Derece Arkeolojik Sit Alanı

Ek 2: Bozova'da bulunan ve gezi rotalarına girecek alanlar listesi.,
kaynak: <http://www.urfakultur.gov.tr/>

11	Ş.Urfa	Bozova	Hasimerte Bağları Höyük	Aşağı Çatak Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
12	Ş.Urfa	Bozova	Hasimerte Bağları Sırtları (Düz Yerleşme)	Aşağı Çatak Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
13	Ş.Urfa	Bozova	Tatar Höyük	Tatar Höyük Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
14	Ş.Urfa	Bozova	Kirli Mevkii (Düz Yerleşme)	Tatar Höyük Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
15	Ş.Urfa	Bozova	Soğut Tarlası ve Çevresi (I.derece arkeolojik sit alanı)	İlçenin yaklaşık 2 km güneybatısında	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
16	Ş.Urfa	Bozova	Koçhisar Köyü 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı	İlçenin yaklaşık 25 km. batısında Koçhisar Köyü	Düz yerleşme	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
17	Ş.Urfa	Bozova	biris mezarlığı 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı	İlçenin yaklaşık 2 km. güneyinde	mezarlık	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
18	Ş.Urfa	Bozova	Yaylak Beldesi Höyüğü 1.derece arkeolojik sit alanı	Yaylak Beldesi	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
19	Ş.Urfa	Bozova	Şaşkan küçüktepe Höyüğü	Şaşkan Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
20	Ş.Urfa	Bozova	Kaya mezarı ve su sarnıcı	Akviranlı köyü	kaya mezarı ve su sarnıcı	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
29	Ş.Urfa	Bozova	Boztepe Höyüğü	Boztepe Köyü	Höyük	II. Derece Arkeolojik Sit Alanı
30	Ş.Urfa	Bozova	Nekropol Alanı (I. Derece Arkeolojik Sit Alanı)	Yaylak Beldesi	Nekropol	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
31	Ş.Urfa	Bozova	Yeşiltepe Höyüğü	Yeşiltepe Mevkii	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
32	Ş.Urfa	Bozova	Sarnıç ve Kaya Mezarı	Gerdek Köyü	sarnıç ve Kaya Mezarı	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
33	Ş.Urfa	Bozova	Dutluca Höyüğü	Dutluca Köyü	Höyük	I. Derece Arkeolojik Sit Alanı
34	Ş.Urfa	Bozova	Roma dönemi Yerleşim Alanı	Aşağı Bağlıca Köyü	Roma yerleşim alanı	II. Derece Arkeolojik Sit Alanı
35	Ş.Urfa	Bozova	Budaklı Köyü Höyüğü	Budaklı Köyü	Höyük	II. Derece Arkeolojik Sit Alanı

Ek 3. Bozova'da bulunan Kızılçam ağaçlarının hastalıklı olanlarının tespit edilmesine dair tutulan tutanak.

TUTANAK

Şanlıurfa Orman İşletme Müdürlüğümüz Toplu koruma ekibi olarak Şanlıurfa ili Bozova ilçesi Bozova Kaymakamlığının mesire yerinde yapılan incelemede; aşağıda çap ve adetleri belirtilen ağaçların zararlı böcekler tarafından tamamen kuruduğu ,Kuruyan kesilmesi gereken ağacın 6831 sayılı yasanın 116. maddesi gereğince kurumunuzca kesilerek Bozova Kaymakamlığı ihtiyaçlarında kullanılmak üzere iş bu tutanak tarafımızdan tanzim edilerek imzalandı. 21.03.2013

Ağaç cinsi	Çapı(1.30)	Adedi	DK.GH(M3)	Toplam
Kızılçam	8	14	0,015	0,210
"	10	12	0,015	0,180
"	12	38	0,030	1,140
"	14	38	0,030	1,140
"	16	27	0,050	1,350
"	18	17	0,050	0,850
TOPLAM:		146		4,870

Mithat ALICAN
Orm.Muh.Memuru

Nezif PIRAT
Orm.Muh.Memuru

Ek 4. Çalışma Sürecinden Kesitler

